

3.7686

217

ČELARSTVO,

ali

celó novi, kratki, popun na-
vuk čelne reje,

KNIGA

za vse čelne prijatelje vsakega strana.

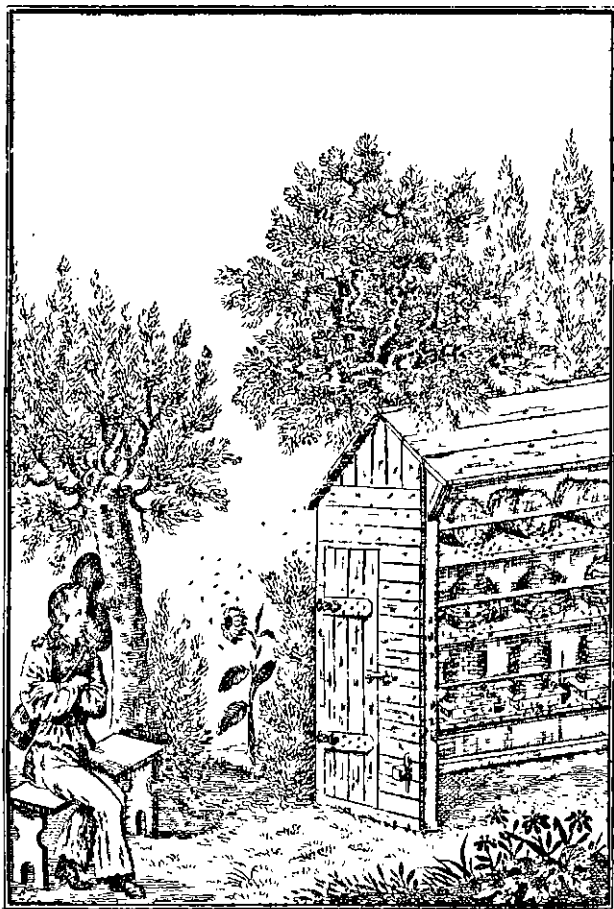

VU GRADCI

vu zaloxbi knixne predaje pri Damiani ino
Sorge'i.

Ino na komisio pri A. Wajeingeri v' Rad-
goni 1831.

M. 7686. V. 3. p. 2

Udele so moje bogastvo ino veselje.

ČELARSTVO,

a l i

celó novi, kratki, popun navuk
čelne reje,

t o j e

edína, prava ino gotova vodba, kak
se naj lexej ino naj bolše dajo čele re-
diti na dosegenje naj vekšega haska
ino veselja,

K N I G A

za vse čelne prijatele vsakega strana,

k e r o .

je iz naj vednéših mnogoletnih čelarov ino
po lastnih skušenostah spisal ino na
svetlo dal

Peter Dainko,

kaplan pri mestni fari v Radgoni.

V U G R A D C I

vu zaloxbi knizne predaje pri Damiani ino Sorgci.

Ino na komision pri A. Wajcingeri v Radgoni 1837.

NATISNO PRIVOLENJE

velikohvalovitnega cesarsko-kralovskega prednega pregledisa knixnega vu Beji:

Nazoqna kniga, po iméni: „Uelarstvo“ i. t. d. se naj natisne.

Od ces. kral. prednega pregledisa knixnega vu Beji 24. Septembra 1830.

Sartori mp.

Zaznamlanje

cesarsko - kralovskega knixnega pregledisa vu Gradci 2. Oktobra 1830.

Wissmann mp.

PREDGOVOR.

Niedna reč dexelskega gospodarstva ne plača na se storjenega zatroska, mara ino truda tak bogato, kak čelna reja, ino le je ona blizo po vsih navilih krajih skoro celó zapuvena ino ne s' tako marljivostjo ino skerbjo ravnanana, kak si zasluxi. Malokda najdemo v' ednemi strani več kak dva ali tri čelinjake, ino se tote naj berkej le redko ino slabo orojene, zato je tudi na pridobiček ino hasek malo misliti. Mi imámo čelno rejo več za miloradost, kak pa za istok priprave. Ino či se poprasamo, odkod pride, da toto izdačno reč dexelskega gospodarstva tak malo maramo ino oskerbujemo, té najdemo pri bližnevemi izvedavanji vseli, da je natem le nava nevednost naj več kriva. Iz večkega vsi začnejo svojo čelno rejo brez vsega predznanja. Njihova vučitelkinja je skušenost, ino tota si vedom pusti svoj podvuk drago plačati. Oni sicer občinski pitajo tudi druge čelne gospodare ali tak imenuvane čelare za svet, ino toti so se resen skos skušenost ino opravila pri čelah vsedajnim storitham čelinstva privadili; oni znajo, kak so roji ogrebati, porozavati ino kermiti, neki njih so se navučili tudi iskust, delati odroje; alipá kak morejo čele biti lastno ostrexene, omnoxene ino dostojno oskerblene, naj bodo vsako leto pravi ino gotov hasek dale, to so njim celó neznani reči. Blizo vsi so preveno le za omnoxavanje skerbni, ino se postavijo skoz dohivanje malih ino poznih rojov v' odviše veliko skerbli-vost. Po totemi načini glestajo v' jesén mnoge roje, kerih ne zmoxejo skoz zimo prederxati. Ino le, namesto da bi nje oddali, oni nje sirotno odbijejo, ino se vidijo potem vu protiletji pa na svoj lanski broj, ino se dale nazaj postavleni. Od take čelne reje se ne pričaka dobiček, temou le zguba ino kvár. To pa se ne bi zgodilo, či bi si vsa i

prejdom, kak čelno rejo spočne, potrebne predvednosti spraviti iskal. Znajde se sicer tudi več knjig, is kerih bi se take vednosti dobivati znale, alipà neke njih so preve- like ino za dexelaka predrage, polek tega blizo vse le nemške, ino še dostokrat vu previsokemi jeziki, ali ne vu primerjeni razumetni slovenšini spisane. Vu mnogih, po- sebno staresih se tudi ne edinijo več navuki zo zdajno po skušenostah poboljšano čelno rejo. Brezi vsega dvoja naj bolše navuke imamo od G. Knaufa. Njegova vodba čele rediti je is skladnega ino kornega čelinstva sporedena. Alipà tudi njegove knjige so Slovenci ptuje ino predrage, ino vučijo čelinstvo le vu stoječih skladih, ker pri vsa- kemi deli pomočnika potrebujejo. Či pà imámo lexéč sklade, tē nám je vsako delo lexévo ino še bolšo, kak po Knaufovi šegi. Po totemi zadnemi načini imájo zdajni imenitnivi čelári izvekvega same lexéč sklade ino zmes na lexévo pomnožavanje skoz odroje, le neke stoječé skla- de, ino nám svedočijo skoz več kak dvajstiletne skuše- nosti, da se le skos toto navado pravi, gotov ino obstojéči hasek dobiva. Tota šega je naravi čel popuno primerjena ino se priporoči skos svojo lehkoto vsakemi prijatelji to- tih, tak pridnih stvari. Ravno zato si ona zasluxi biti dale rasvirjana ino bole občinska. Za tega volo sem jas nazočni podvuk celó kratko ino tak spisal, kak bode vsakemi čel- ári naj lexej na pomoč. Ne sem nikaj povedal, kaj mnoge skušenosti ne poterdišo, ino kaj se ne najde resnično ino dobro. Gotovo zato tudi nikoga ne bode boganje totih navukov žalostilo, temoč vsaki bode od svojega čelar- stva po totemi načini velikí prid ino hasek, veselje ino zadovolnost v obilnosti dobival.

V Radgoni 20. Augusta 1830.

D a i n k o.

SLOVENSKE PISMENICE.

a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, ŕ, z, x, t, u, v, ų.

Staréno mnogotero pisanje šest slovenskih perok c, s, ŕ, z, x, t, u, v, ų.									
Novo	Krain	Horvat	Voger	Nemec	Slav.	Dalm.	Serv	Pol	ųeh
c	z	c, ts	c, cz, ts	z, tz, c	c	c	c	c	c
s	f	sc	fz, sc	fs	s	s	s	s	s
ŕ	ch	sh	fc, sc, s	fsch, fch	sh	sc, sh	sc	sz	s'
z	s	z	z	s	z	z	z	z	z
x	sh	s	's	sch, sh	x	s, x	x	'z	z'
ų	zh	ch	cs	tsch	ch, ų	ch, ų	cs, ų	cz	c'

Isgovarjanje vsih drugih pa ostane po stari navadi.

ЧЕЛНА РЕЈА.

V u j e t e k.

Pit	Stran
Obrazni razkaz	1

Predidoye pitanja.

1. Vu yemi obstojí yelna reja?	3
2. Kaki prid ino hasek nam dava yelna reja?	3
3. Je toti pridobiyek imeniten?	3
4. Je toti pridobiyek vsako leto ednaki?	4
5. Vu yemi pà imá tota mnogoterost svoj zrok?	4
6. Kake leta so za yelno rejo naj pridnése?	4
7. Kake leta so yelni reji kvarne?	4
8. So za yelno rejo vsi kraji ednako dobri?	5

II

Pit	Stran
9. Keri so toti strani?.....	5
10. Keri strani so űelni reji neprijetni?	6
11. So űele v' marlivosti med sobo ed- nake?	6
12. Odkod pride nedelavnost nekih űel?	6
13. Kak se toti nedelavnosti odpomága?	6
14. Treba na űelno rejo velike zatrosbe?	7
15. Vu űemi pà obstojí toto veselje?...	7
16. Kaj je potrebno na pridno űelno rejo?	8
17. Kak si toto vednost spravimo?.....	8
18. Na koliko gláv toti navuk raspadne?	8

I. G l a v a.

Od naravi ino xivne űege űel.

19. Med keru plemen stvari slišijo űele?	9
20. So vse űele ednega roda?.....	9
21. Kde najdemo medne űele?.....	9
22. So one drugega roda, kak naše do- maje űele?	10
23. Keliko űel pà xiví v' ednemi tovar- űtvi?	10
24. Kak se zná űelna brojnost zvediti?	10
25. Kak je űelno truplo sporedeno?.....	10
26. So vse űele ednega roja na spodobi ino teli med sobo ednake?.....	11
27. Kelikotero űel prebívá v' ednemi roji?	11
28. Kaj je matíca?	11
29. Jeli matíca ne imá űe veű imén? ..	12
30. Kake spodobe je matíca?.....	12

Pit	Stran
31. Škos kaj se rasloqi matíca od delav- nih ũel?	13
32. Is ũega obstojíjo zajajunice?	13
33. Jeli matíca tudi imá xalec?	13
34. K' ũemi je matíca?	14
35. Kak dugo xiví matíca?	14
36. Kaj so delavne ũele?	15
37. Kake spodobe so delavne ũele? ..	15
38. Keliko kosti imájo delavne ũele? ..	15
39. Keliko peroti imájo delavne ũele? ..	16
40. K' ũemi strexeta njim ũutná rogelca, predi na glavi mēd oũmí?	16
41. Kaka je dobrovina delavnih ũel? ..	17
42. K' ũemi jim strexe xalec?	17
43. Odkod pà pride da ũelni xalec tak obũutljivo boleũíno naujíní?	17
44. Je toti jad škodlivi?	18
45. Kake pomoqi imámo proti ũelnemi jadi?	18
46. Kerega spola so delavne ũele?	18
47. Kak se to dá zvediti?	18
48. Lexejo delavne ũele tudi jajca, kak matíca?	18
49. Kaj je lastna duxnost delavnih ũel? ..	19
50. V' ũemi obstojijo njihove dela?	19
51. Kak dugo xivíjo delavne ũele?	20
52. Kaj so troti?	20
53. Kake spodobe so troti?	20
54. Imájo troti tudi xalec, kak delavne ũele?	20
55. Kerega spola so troti?	21
56. Kera pà je njihova duxnost?	21
57. Kak veliki je broj trotov v' enemi roji?	21

Pit	Stran
58. Izietavajo troti vsaki den ravno tak marno, kak delavne ũele?	22
59. Kak dugo xivijo troti?	22
60. Zakaj pà storijo ũele to?	22
61. Jeli celó niednega trota ne pustíjo xivéti?	23
62. Kak pà se godí plodenje ũel?	23
63. Jeli se tudi troti ravno tak naro-dijo?	24
64. Ali kdo pà naléxe jajca za matíee?	24
65. Kak pà se to godí?	24
66. Skos kaj se nám to dokáxe?	25
67. Is ũega obstojí kermna kaša?	25
68. Je méd, kerega ũele is cvetja no-sijo, xe popuno pripravlén?	26
69. Nosijo ũele tudi vosek is cvetja? ..	26
70. K' ũemi pà strexe cvetna moka, kero ũele tak gosto na svojih zadnih no-gah noter nosijo?	26
71. Kaj je ũelam ũe veũ potrebno k' nji-hovim delam?	27
72. K' ũemi je ũelam zamaxa?	27
73. Is ũega obstojí toto pogauño delo? ..	27
74. Kak so tote pogauũe sporedene?	28
75. Kero bogauño delo je naj bolšo? ..	29
76. Kak so lexnice napravlene?	29
77. Kako farbo imájo tote pogáũe?	30
78. Se znajdejo tudi krulave ũele?	30
79. Vumirajo tudi ũele vu skladi?	30

II. G l a v a.

Od űelnih stanis ino nekega za űel-
no rejo potrebnega orodja.

Pit	Stran
80. So zohranbe, kere űelam za stanisa davamo, vse ednega spola?	31
81. Kere imenujemo stojeűe űelnike?...	31
82. Kere pa imenujemo lexeűe űelnike?	32
83. So leseni, ali slamni űelniki bolši?	32
84. Kaki űelniki so votli bedni?	33
85. Skos kaj se razloűijo od votlih bednov desnati űelniki?	33
86. Kaj so oglavniki?	33
87. Kaj je od totih űelnikov misliti? ..	34
88. Keri űelnikt se imenujejo skladni űelniki?	34
89. Kak so slamni stojűi skladni űelniki naredjeni?	35
90. Kak veliki se morejo toti slamni svitki narediti?	35
91. Kak se toti svitki, eden na ovega naredijo moűno?	35
92. Kde se narédi letna lukna?	36
93. Kak so tote letne skate naredjene?	37
94. Na kaj pa űele v' takih skladnih űelnikih svoje pogáűe moűno delajo?	37
95. Kak so slamni lexeűi skladi naredjeni?	38
96. Kak so leseni skladni űelniki napravleni?	38

VI

Pit	Stran
97. Kak pà se naredijo is totih škatel ali kišt lexéqi skladi?.....	39
98. Kake slamne ųelnike se tudi imámo?	40
99. Kaj je od totih ųelnikov misliti?...	40
100. Še je veq spol ųelnikov?.....	41
101. Jeli so toti kaj bolši, kak pà prej- doy povedani?.....	41
102. Kaj so pazitni ųelniki?.....	41
103. Delajo ųele v° takih ųelnikih rade?	42
104. Keri is povedanih ųelnikov pà so za ųelno rejo naj bolši?.....	43
105. Kere pà so tote potrebne lastnosti dobrega ųelnika?.....	44
106. Keri is povedanih ųelnikov pà imá- jo tote lastnosti?.....	44
107. Kero orodjé se je nam polek ųelnih prebivališ pri ųelni reji potrebno?	45
108. Kak je ųelna kapa naredjena?.....	45
109. Kak je kadni strog napravljen?.....	45
110. K° ųemi je roqna bzikalnica?.....	46
111. Is ųega se naredi škropilnik?.....	46
112. K° ųemi nam je taki škropilnik?.....	47
113. Kde nam je ovo orodjé potrebno?.	47

III. G l a v a.

Od naloge ino primerjene sporedi
dobre ųelne reje?

114. Na kaj imámo pri nalogi ali stav- lenji ųelinjaka pred vsim drugim opervių gledati?.....	48
---	----

Pit.	Stran
115. Kaki more toti prostor biti?.....	48
116. Kaj je proti tem blizo stavitnega uel- linjaka pridno?	49
117. So tudi visoke dreva blizo uelinjaka dobre?.....	50
118. Kaki more biti prostor pred uelin- jakom?	50
119. Zakaj to?	50
120. Proti keremi strani more uelni izle- táj biti nà ravnan?	51
121. Kera med totimi mslami pà je naj pravéša?.....	52
122. Kak pà se uelniki naposelijo?.....	53
123. Kak je uelnica postaviti?.....	54
124. Je taka uelnica nam tudi xe zado- stojna?	55
125. Kak pà se taki uelinjak narédí? ...	55
126. Skos kaj damo uelinjaki priliqnost?	55
127. Kak dugi pà more uelinjak biti?...	55
128. Zakaj pà moremo roje, ednega od ovega tak daleq rasposeliti?.....	56
129. Kak globoki, ali široki more uelin- jak biti?.....	56
130. Keliko pà moremo uelinjaki visokote dati?	57
131. Zakaj pà je uelinjak više treh klopi ne dober?	57
132. Kak visoko more naj spodneša klop od zemle biti?	58
133. Kero naravnanje pà moremo strehi dati?	58
134. Kaj pà dá uelinjaki naj bolšo streho?	58
135. Kak damo uelinjaki potrebno slo- bodnost?.....	58

V III

Pit	Stran
136. So tudi zidani űelinjaki dobűti?	59
137. Kaj je pred letno lukno vsakemi űel- niki napraviti?.....	59
138. Kak pà zaűnemo űelno rejo?.....	59
139. Kaki morejo roji, kere kupimo, biti?	60
140. Kak se spozna, ki je roj moűnega űelestva?.....	60
141. Zakaj moremo pri kupili űel tudi na xmeűo gledati?.....	61
142. Is űega vidimo, da roj imá rodno matico?.....	61
143. Kako ovadno znamlo pà imámo od űelnega zdravja?.....	62
144. Ob keremi letnemi űasi moremo űele kupiti?.....	62
145. Zakaj pà ravno protiletno kupenje?	62
146. Kda so roji naj menje dragi?.....	63
147. Znamo roje tudi po leti kupili? ...	63
148. Kaj se je veű pri kupili űel zaponiti?	63
149. Kak pà se kupleni roji prenašajo?	64
150. Kak se prenašanje opravlja?.....	65
151. Jeli rojov ne moremo tudi na kolah dale spravlati?.....	65
152. Kak pà se to zgodí?.....	66
153. Na kaj je pri naposelovanji űelni- kov pazko iméti?.....	67

IV. G l a v a.

O d p o m n o x a v a n j e ű e l.

154. Moremo tudi na omnoxavanje rojov biti skerbni?.....	68
---	----

Pit	Stran
155. Na kelikoteri nauin se godí pomno xavanje?	68
156. Kak se to godí skoz narav?.....	68
157. Kaj se velí rojiti?.....	69
158. Kak pà se po lastnemi nauini rojuvanje nagodi?	69
159. Ob keremi qasi se nagodí rojuvanje?	70
160. Keri rojí se imenujejo pervi?.....	70
161. Kda pridejo pozneši roji za pervimi?	70
162. Je dobro, qi nam qelniki v' ednemi leti dosta rojov dajo?.....	71
163. Keri roji se imenujejo mladinqniki?.	72
164. Keri roji se imenujejo prisiljeniki?.	72
165. Kak se zaderxíjo qele pri rojuvanje?	72
166. Imamo ovadne znamle, kda se qelnik hoqe rojiti?	74
167. Kak se imá qelar pri rojuvanji zaderxati?.....	75
168. Jeli cingét zo zvunqeki, pundvami ino kosami na posedanje roja nikaj ne pomága?	76
169. Kero orodje je nam pri rojuvanji qe dale potrebno?.....	77
170. Kaj je vqiniti, kda si je roj xe naposél?.....	77
171. Kak je roj ogrebatí, qi se je na nixni stran naposel?.....	78
172. Kak je roj ogrebatí, qi se je globoko vu germ naposel?.....	78
173. Kaj je vqiniti, qi roj vu ploti, meji, ali dervah sedí?.....	78
174. Kaj je storiti, qi se je roj vu zemlo potegnul?	79

Pit	Stran
175. Kaj je narediti, ūi se je roj okoli drev ega stebła űiroko ino redko naposel?	79
176. Kak je roj na platenemi beliűi ogrebati?	80
177. Kak se ogreble roj med drevnimi vejami ino gauami?	80
178. Kak ogreblemo roja iz votlega dreva?	80
179. Kaj je napraviti, ūi se znajde roj previsoko na veji ali vu votlini, do kere ne moxemo?	81
180. Kaj je skuűavati, ūi do roja celó nikak ne moxemo?	81
181. Jeli si roj tudi rad xe sam pri rojuvanji vu koű sede?	82
182. Odkod pride, ki mladi roj veűkrat pà nazaj v' materni koű letí?	82
183. Kaj je vu takemi prigodi vűiniti?..	82
184. Kak pà je matiűnica ali matiűna ko- baűica napravljena?	83
185. Kaj imamo storiti, ūi je novodoblen roj mali ino slabi?	84
186. Kaj je narediti, ūi se veű rojov na enkrat roji ino vkup sedejo?	84
187. Kak pà razloűimo dva roja, kera sta si vkup sèla?	85
188. Od űega pride, da neki roji, kak hitro si posedejo, se pà vuzdignejo ino odletijo?	87
189. Je to tudi zrok, ūi nam po ogreb- nenji pà izidejo?	87
190. Is űega spoznamo, da se matiűca med vugrebnenim rojom znajde?..	88
191. Kaj je po ogrebanji roja storiti?...	88

Pit	Stran
192. Na kaj se je za ogrebnejom roja veq gledati?	89
193. Jeli moremo vse roje ogrebat?.....	89
194. Kak se toto zedinenje zgodi?	89
195. Kaj je povistnica?	90
196. Kak pa se polek totega dela zaderximo?	91
197. Na kakí naqin se to zgodi?.....	92
198. Kak znamo poznése roje zabraniti?	93
199. Kak znamo qele skoz iskust pomnoxavati?	94
200. Od koga se tota iskust piše?	94
201. Vu qemi pa lastno obstojí iskust odrojuvanja?	94
202. Je odrojuvanje bolšo, kak rojuvanje?	95
203. Na kaj imamo pri odrojuvanji gledati?	95
204. Kaki more biti roj, od kerega hoqemo odroje delati?.....	96
205. Ob keremi qasi moremo odroje delati?.....	96
206. Kere vure skoz den so za to naj priliquese?	96
207. Keri qelniki so za odrojuvanje naj prikladnési?	97
208. Kak se zaderximo pri totemi opravilji?	97
209. Kero med totimi opravilami je naj lexéšo?	97
210. Kak se opravla izbobjanje z' oglavniki?	97
211. Kak je zvediti, da se stara rodna matíca znajde med izbobjanim rojom?	99

Pit	Stran
212. Kaj pa je storiti, ūi je stara matiča ne zred rojom izišla?	100
213. Se dajo tudi stojeŭi skladi izbobjati?	100
214. Kak imamo z' njimi delati?	100
215. Kaj je z' odrojom na dale storiti? ..	102
216. Ūi je ne jako ūelnati, kaj je vŭiniti?	102
217. Kak pa odroja naredimo jako ūelnatega ino moŭnega?	103
218. Kak se to zgodi?	103
219. Jeli med totimi dvoje ūelami ne postane smertni boj?	103
220. Jeli se prestavljen koš ne oslabi? ..	103
221. Jeli ne zmoxemo zabraniti, naj s' odrojom odegnana rodna matiča zavolo pomankanja satovja vu nove-mi koši svojih jajc ne bi pustila padati?	104
222. Jeli bodo odroji, kere is stojeŭih skladov delamo, pa tudi stojeŭi skladi?	104
223. Kak se to zgodi?	104
224. Jeli toto premenenje ne naredi kvara?	105
225. Znamo tudi iz lexŭih skladov od-roje delati?	105
226. Kak opravlamo toto delo?	105
227. Po keremi naujini delamo odroje skos vusadjen plod?	107
228. Kak pa se medne ino voŭene po-gaŭe lahko v' koš zalagajo?	109
229. Jeli ŕe veŭ nauinov je delati odroje?	110
230. Jeli smo pri vsih odrojih sreŭni? ..	110
231. Jeli se polek tega materni roji ne oslabijo?	110
232. Jeli se resen veŭkrat ŕe tudi rojijo?	110

Pit	Stran
233. Odkod pride, da se le rojijo?.....	111
234. Jeli se to ne zmoxe zabraniti?.....	111
235. Skos kaj toto odrojuvauje zabranimo?	111
236. Kaj pà je vqiniti, qi se rojuvanje še le zgodi?.....	111
237. Kak se to zgodi?.....	111
238. Na kaj pà še veq moremo pazko iméti pri pomnoxavanji qél skoz od- roje?.....	112

V. G l a v a.

Od strexbe ino reditbe qel vu mno-
goterih letnih qasih.

239. Potrebujejo qele tudi posebne strex- be ino reditbe?.....	113
240. Terja tota strexba dosta dela, qasa ino truda?.....	113
241. Imamo tudi v' zimi pri qelah kako opravilo?.....	114
242. Imajo qele v' zimi resen smerti spo- dobno spanje, kak neke druge stvari?	114
243. Jeli qele od mraza ne zmerznejo?..	115
244. Jeli qel ne moxemo pred mrazom zabraniti?.....	115
245. Morejo qele v' zimi tudi zrak iméti?	116
246. Kak pride léd na letno lukno?.....	116
247. Kak odpremo pà letno lukno?.....	116
248. Jeli zima ne imá zmes dnevov, kde bi qele znale vunletati?.....	116

XIV

Pit	Stran
249. Je dobro ũele v' zimi zapirati?	117
250. Kaj je vŕiniti ũi sneg lexí ino ũele izletavajo?	117
251. Na kaj ŕe je dale v' zimi gledati? ..	117
252. Kak dugo terpi zimski mir pri ũelah?	118
253. Kaj je zdaj storiti?	118
254. Kak se to opravla?	118
255. K' ũemi so zjedi?	119
256. Najdemo ob totemi ũasi tudi ŕe plod vu rojih?	119
257. Na kaj pà imámo zdaj naj veŕ gledati?	119
258. Kak odpomagamo totemi stradi? ...	119
259. Se ũele vu totemi redkemi medi ne potopíjo?	120
260. Kak znamo ũele od zgorah dol kermiti?	120
261. Jeli méd ne istéŕe skos platno?	121
262. Keliko vode znamo v' méd zmeŕati?	121
263. Na ũemi vidimo, da ũele ne imajo kerme?	121
264. Kaj je medna mera?	122
265. Keliko meda raŕunimo na roja, naj ga skoz zimo gotovo bomo zderxali?	122
266. Moremo sam méd kermiti?	123
267. Kak se kermi ũelam cukar?	123
268. Kak naredimo gruŕkovo mezgo?	123
269. Kak naredimo jeŕmenovo ali pŕeniŕno sladje?	124
270. Jejo ũele toto kerme rade?	125
271. Keliko jim smemo na enkrat kermiti?	125
272. Ob keremi ũasi moremo kermiti? ..	125
273. Kake opravila ŕe nadale imámo vu totima dvema mesecoma?	126

Pit	Stran
274. Jeli toti vtiyi qelam škodijo?.....	126
275. Kake opravila pridejo vu Marci na- prej?	126
276. Kaj pà imámo zdaj posebno delati?	126
277. Kak se toto prikrajuvanje zgodí?..	127
278. Zakaj se more to zgoditi?.....	127
279. Kaj je grixá ali srajnica?.....	127
280. Od qega nastane tota bolezen?....	127
281. Kak vrayimo toto bolézen?.....	128
282. Je tota bolezen nadobitna?	128
283. Kaj so objedlivci?	128
284. Jeli pustijo nje roji vu koš?	129
285. So ropari ne posebni plod qél?....	129
286. Skos kaj se zapelavajo qele na ro- panje?	129
287. Kak daley so lastniki poropanih ro- jov na tem krivi?.....	129
288. Kak daley pà so lastniki ropanskih qél na tém krivi?	130
289. Na qemi spoznamo ropanske qele?.	130
290. Zmoxejo ropari tudi moyne roje pre- magati?	131
291. Kaj je vu totemi prigodi storiti?...	131
292. Kaj pà — qi so is lastnega qelinjaka?	132
293. Kak tak?.....	132
294. Pomaga toto prestavljenje vsikdar?	132
295. Qi pà so ropari od ptujega qelinja- ka, kaj je tè vqiniti?	133
296. Kerí so toti pogovori?.....	133
297. Kaj pà je storiti, qi se lastnik ro- panskih qél vu tako pogodbo ne do- vóli?	134
298. S' qim ropare pokolemo?	134
299. Kak znamo ropanske qele poloviti, ino si iz njih odroje narediti?.....	134

XVI

Pit	Stran
300. Kak znamo ropanske napade obujnski zabraniti?	135
301. Kaj že je veų vu totemi meseci storiti?	136
302. Jeli toti vtiųi ųelam škodijo?.....	136
303. Odkod nosijo ųele vu totemi meseci méd?	136
304. Kere opravila pridejo v' Aprili? ...	136
305. Odkod nosijo ųele méd ino trošine?	137
306. Kaj pà se lastno imenuje porezavati?	137
307. Ob keremi ųasi se more to zgoditi?	137
308. Keri ųas pà je naj bolši?	138
309. Zakaj ne prerano?	138
310. Zakaj tudi ne prepozno?	138
311. Keri ųas zato je naj pravéši?.....	138
312. Kero orodje nam je pri totemi deli potrebno?	138
313. Kak opravlamo toto delo?.....	139
314. Kaj pà, ųi ploda ne najdemo?.....	139
315. Zakaj?	139
316. Kak se polek tega dale zaderųimo?	139
317. Kaj pà storimo zo ųelnikovim zadkom?.....	140
318. Keliko meda smemo izrezati?.....	140
319. Kaj storimo dale, kda smo jim méd xe odvzéli?.....	141
320. Kak porezávamo priseųene koše ali oglavnike?	141
321. Zakaj moremo porezavanje oglavnih ali priseųenih košov daleų od ųelinjaka opravlati?	143
322. Kak porezávamo stojeye sklade? ..	143
323. Kak take svitke ali skladnike odvzememo?	143

Fit	Stran
324. Jeli se ne dá svítek odzdignuti, ki ne bi prejdou pokrivala odvzéli? ..	145
325. Na kaj se več imámo pri porezavanji rojov gledati?	145
326. Is čega je to slobodno sklenuti? ...	145
327. Kaj razumímo pod zdravim plodom?	145
328. Odkod pride brezmatičnost?	145
329. Na čemu spoznamo brezmatičnost?	146
330. Kak takim brezmatičnim rojom pomagamo?	147
331. Kak se to zgodí?	148
332. Kak pa se zadržímo pri lexéjih skladih?	149
333. Kak se spravi pozni roj vu brezmatični kos?	149
334. Znamo brezmatičnim rojom se na drugi način pomagati?	150
335. Se zna brezmatičnemi roji skoz vuzaloxen plod vsikdar pomagati? ..	150
336. Na kaj se dale pri porezavanji imámo pazíti?	150
337. Kake stvari so metulni červi?	150
338. Kak pridejo toti červi vu čelnik? ..	151
339. So vsi rjji toti nevarnosti podverxeni?	151
340. Jeli se toti hudobi ne dá protipostaviti?	152
341. Na čemi vidímo, da roj imá mole ali červe?	152
342. Kak pomagamo takim čelnikom? ..	153
343. Kaj se več znamo vu totemi meseci čelam na hasek delati?	153
344. Se čelni stan vu Maji pobolša?	153
345. Kero cvetje ino rastlinje pa obiskavajo čele vu Maji?	154
346. Kere opravila se zdaj pri čelah nagodíjo?	154

XVIII

Pit	Stran
347. Kak znamo slabe roje narediti moqne?	154
348. Kak slabe roje napravimo moqne skos prestavljenje?	155
349. Kak pa ide polek tega moqnemu roji?	155
350. Se toto premenje zgodí brezi vsega potika?	155
351. Kak pa znamo roja s' qelami moqnega storiti, kere drugemu roji odvzememo?	156
352. Kak pa slabe roje napravimo moqne skos pridjan plod?	157
353. Kaj je od opravila po totemi nauini misliti?	157
354. Zakaj?	157
355. Kerim qelnikom moremo nastave ali podlage dati?	157
356. Kaki morejo toti skladi s' qelnim delom biti?	158
357. Kak se polek tega zaderximo?	158
358. Kaj pa nam toto opravilo naredi trudlivo?	159
359. Kak pa si toto delo oblehkotimo? ..	159
360. Nam nastava svitkov pri lezajih, skladih tudi teliki trud dela?	159
361. Kak se to zgodí?	159
362. Kaj imamo dale vu totemi meseci delati?	160
363. Skos kaj se zna to zgoditi?	160
364. Pohitri to resen rojitbo?	160
365. Kda rojitbo priqakavamo, kaj je te storiti?	160
366. Se je veq del vu totemi meseci? ..	160
367. Zakaj moremo nje tak rano delati?	161
368. Na kaj imamo polek tega gledati? ..	161
369. Moremo vsako leto odroje delati? ..	161

Pit	Stran
370. Na kaj se dale imámo vu totemi meseci gledati?.....	161
371. Kere bolezní med űelami vu totemi meseci najdemo?.....	162
372. Vu űemi obstojí rogelna bolezen?..	162
373. Od űega nastane rogelna bolezen?	162
374. Pà lekaj nastane iz belega gloga cvetne mezge?.....	162
375. Kaj pà raznmimo pod gnileűim ploidom?.....	163
376. Na űemi spoznamo totd bolezen?..	163
377. Od űega pride tota bolezen?.....	163
378. Kak od omrazenja?.....	163
379. Kak od kvarne kerne?.....	164
380. Kak je zdaj takemi roji pomagati?	164
381. Kde imájo űele v' Junii pašo?.....	165
382. Kere opravila se nadajo vu totemi meseci?.....	165
383. Po kerí priglednosti pà moremo roje predstavlati?.....	165
384. Jeli zato poznesih rojov tudi ne smemo predstavlati?.....	166
385. Se znajdejo vu totemi meseci tudi bolezní méd űelami?.....	166
386. Vu űemi obstojí tota bolezen?.....	166
387. Od űega pride tota bolezen?.....	166
388. Je vsaka roso űelam kvarna?.....	167
389. Kaj razumimo lastno pod medno roso?.....	367
390. Od űega nastane medna rosa?.....	357
391. Tak ali je vadluvanje, kí medna rosa pride od listnih vuši, ne resniűno?	168
392. Je tota od listnih vuši nakidana medna rosa kvarna?.....	169

Pit	Stran
393. Kere paše se nadajo vu meseci Julia?	169
394. Kere opravila se nagodijo vu totemi meseci?	170
395. Jeli se znajde zvun totih, še veq drugih qelnih sovraxnikov vu totemi meseci?	170
396. Jeli tote xixale tudi nad qele padajo?	170
397. Kako spodobo imajo tote vuší?	170
398. Odkod dobijo qele vuší?	171
399. Se pomnoxavajo tudi ravno tak silno, kak drugi vušni plod?	171
400. So one qelam texkotne?	171
401. Jeli ne imámo pomoqi proti totim vušam?	171
402. Kero rastlinje cvete v' Augusti?	172
403. Davajo tote rastline dosta meda? ..	172
404. Moremo roje še tudi v' totemi meseci podlagati?	172
405. Kaj se zgodi vu totemi meseci trotom?	172
406. Moremo qelam to pomagati?	172
407. Kaj še imámo veq delati?	172
408. Dobivamo še tudi vu totemi meseci roje?	173
409. Še imájo qele vu Septembri tudi pašo?	173
410. Je hajdina vsako leto tak obrodéqa?	173
411. Vu kerih letah je hajdina uaj bole zdaqna?	173
412. Letíjo qele rade daleq na hajdinsko pašo?	174
413. Je toto prenašanje is qelinjaka vu hajdino ne xmetno ino nevarno? ..	174
414. Je pri totemi prestavljanji hasek? ..	174
415. Kere koše prenašamo vu hajdino? ..	174
416. Moremo vse roje vu hajdino spraviti?	175

Pit	Stran
417. Kaj imámo pri postavljenji rojov vu hajdini storiti?	175
418. Jeli nam njih vu hajdini nikdo ne vkradne?	175
419. Je hajdinski méd ravno tak dober kak polétni?	175
420. Kaj še veq imámo vu totemi meseci delati?	176
421. Kero opravilo imámo v' Oktobri? ..	176
422. Na kaj imamo polek tega gledati? ..	176
423. Kak to znamo zvediti?	176
424. Kaki more roj biti, kerí vu zimi ho- qe dobro obstati?	176
425. Kaj je storiti, qi je koš za zimo pre- slabi?	177
426. Kak roje naj priliqnej kermimo?	177
427. Jeli ne smemo tudi precedeni méd ali cuker kermiti?	177
428. Kak zabranujemo roje pred xixalami? ..	177
429. Kak branimo roje pred mrazom? ..	177
430. Jeli ne porezavamo rojov tudi vu to- temi meseci?	178
431. Keliko meda pà njim lastno v' jesén odvzeti smemo?	178
432. Se povsodik po totemi nauqini zader- xímo?	178
433. Jeli se tak qelna reja ne zgubí?	179
434. Kere roje pà pokolemo?	179
435. Kak se pri totemi deli zaderxavamo? ..	180
436. Ob keremi qasi opravlamo toto delo? ..	180
437. Je klanje qel tudi dovoleno?	180
438. Je ne groznost goveda ino braveta klati?	181
439. Kak to storimo?	181

Pit	Stran
440. Jeli pà ne pojejo taki zedinenji roji veq, kak qi bi vu dvema ali treh kosih ostali?	181
441. Jeli pà je pri klanji qel ne vekši hasek, kak pri sedinenji?	182
442. Kak zna pri klanji qel plemen obstati?	182
443. Jeli se skos tote na plemen pušene roje poklani pà dostavijo?	183
444. Kak se to zgodí?	183
445. Kaj pà storijo qelni vubiteli zo brez-qelnimi napunjenimi kosi?	184
446. K' qemi pà oní strexejo?	184
447. Imamo v' Novembri tudi kaj pri qelah opraviti?	184
448. Imamo tudi v' Decembri kako opravilo?	185

VI. G l a v a.

Od dobre sprave ino storitbe z' medom ino voskom.

449. Jeli znamo porezan méd kqasi predati ino vusrebrati?	186
450. Zakaj?	186
451. Znamo méd, kak ga pri porezavanji od qel dobímo, kqasi zohraniti? ..	186
451. Kaj ali moremo z' medom delati? ..	187
453. Kak to opravlamó?	187
454. Kaj storimo z' belimi mednimi poqayami?	187

Pit	Stran
455. Kaj pà vujinimo z' ostanki?	188
456. Kak to opravlamó?	188
457. Dobimo méd celo ujisti od voska? ..	188
458. Jeli se vosek po totemi naujini od meda ujisto odloji?	189
459. Kak dugo pustímo lonce z' medom vu krušni peji?	189
460. Še imámo drugi naujin méd isceduvati? ..	189
461. Kaj pà delamo z' arjavim ino uer nim medom?	190
462. Vu kake sode se zdaj toti isceden méd zohrani?	190
463. Na kaj imámo obujinski pri iscedu vanji meda gledati?	190
464. Kaj pà storímo z' ostanki ino odvzetki? ..	191
465. K' ujemi pohasnujemo méd?	191
466. Znamo vsaki méd k' hranam jemati? ..	191
467. Po keremi naujini se to zgodi?	192
468. Jeli se polek tega ne zgubi dosta meda? ..	194
469. Jeli se ne zna to na bole kratki nau jin storiti?	194
470. Je toti naujin ravno tak dober, kak pervi?	195
471. Znamo medi skos pristavo tudi do her duh ino vkus dati?	195
472. K' ujemi pà nam je medna odteujina ino voda, s' kero smo noxe ino posodve zmivali?	196
473. Kaj je pivni med?	196
474. Kak se toti pivni med naredi?	196
475. Jeli za to ne imámo pripravlenemere? ..	196
476. Kak delamo pivni med še dale? ..	197
477. Jeli ne škodi pivni méd zdravji? ..	199
478. Vu ujemi se razloji medno vino od pivnega meda?	199

Pit	Stran
479. Kak delamo medno vino?	199
480. Kak se dela medni ocet?	200
481. Kaj pa storimo z' ostanovimi medni- mi trošinami?	201
482. Kda moremo toto delo opravlati?..	201
483. Kero orodje nam je polek tega po- trebno?	202
484. Kaka je voščená preša?	202
485. Jeli se znajde še več spol voščenih preš?	202
486. Kak se pri voščni preši zadržavamo?	202
487. Kaj moremo zdaj pri preši delati?..	203
488. Kam pa teče isprešan vosek?.....	204
489. Moremo pri prešanji hitri biti?	204
490. Kak spodobimo isprešan vosek vu koláče?	204
491. K' čemi nam je vosek?.....	205
492. Kak obernemo voščeno xuto farbo na belo?.....	205
493. Kak plehamo vosek?	206
494. Kda se nam vosek naj bolše spleha?	206
495. Kak delamo svečnice ali lučnice is totega voska?	206
496. Kak delamo voščene omotke?	206
497. Kak si naredimo ocepni ali drevni vosek?	208
498. Kak si pripravimo vosek, naj bi z' njim pohištvo voščili?	209
499. Kak si pripravimo iz voska dobro črevelno ino solno voščilo?	209
500. K' čemi pa so gomole, kere si is prešanih voščenic, trošiu ino sa- tovnic natisnemo?	210

S' pismencami
pokoj. Andr. Lajkama naslednikov vu Gradei.

OBRAZNI RASKAZ.

- O***br*az 1. Is treh slamnih svitkov *a. b. c.* naréden stojéqi koš, kak na letnemi skladi stoji.
- O**br*az 2. Xelezna zapinja, s' kero se slamni svitki eden na drugega zapinjajo.
- O**br*az 3. Letni sklad od zadnega strana: *a. b. c. d.* zgorni okraj, na keremi se slamni svitki znajdejo; *e.* zadne dverca, kere se na podmétnanje, ali pri odrojuvanji odprejo; *f.* letna lukna vu prednemi strani.
- O**br*az 4. Potisek *e.* za pomenskavanje ali poveksavanje letne lukne vu letnemi skladi *d.*
- O**br*az 5. Is treh slamnih svitkov *a. b. c.* nareden lexéqi koš, z' letno lukno vu prednemi pokrivali pri *d.*
- O**br*az 6. Xelezen svor, s' kerim se pokrivalni deski na deseque sklade privertavajo.

Obraz 7. Zaškor, s' kerim se tak dobro predne pokrivala, vu kerih so letne lukne, kak tudi zadne pokrivala na deseqnih skladih zaškernujejo.

Obraz 8. Kadni strog, *a.* meh; na njegovo cev *b.* je is kotline ali kositara skovana kadna herga *c. d.* zo svojo cevjo *e.* nateknena. Tota herga imá dva dela, kera se pri *f. g.* skoz zarexo spotisnuti ino razno vzeti znata. Vsaki totih dvou delov je znqtrah s' prevertanim podnom za ispušanje zraka ino dima oskerblen, kak je na posebnemi zgornemi deli *h.* viditi.

Obraz 9. Is petih slamnih klobás nareden slamni svitek.

Obraz 10. Voseqno toqilo; *a.* na štiri perste debela, dva xolna xiroka ino pet ali šest xolnov duga klop na štireh nogah, zadi zo vusajenim preslom *b.*; na klopi pod izrezanim jarkom xleb *c.* za odtok voska vu sod *d.*; vu presli skos pregubleno ino zvertano lukno texilnik *e.* na moqni igli, druga lukna v' texilniki pri *f.* z' vuobešenim kuqom *g.* kerí se derxí na leseni sír *h.*; z' mnogimi luknicami oskerblen tvorilnik *i.* s' platenico v' sebi; predi vu texilniki popreqna lukna *j.* zo xmekom v' sebi, kak ga vu posebnemi obrazi *k.*

vidimo; vretno *l.* skoz nagorno texilnikovo lukno *m.* vu xmek vtekmeno, kero se zo svojimi svornicami *n.* vu xmekovih zarexah *o.* loví; *p.* drog skoz vreteno za gor - ino dolgonenje texilnika; predi v' klopi okrogla lukna *r.* vu kero je skoz odpertek *s.* vretenov glaviq *x.* z' robasto zaglozdo *z.* ino dvema klinoma *x.* zadelan.

PREDIDOČE PITANJA.

1. *Vu yemi obstojt yelna reja?*

Vu strexbi ino reditbi yél, naj bi se od njih, keliko mogouno, veliki prid ino hasek dobivať ino yloveka veseloval.

2. *Kaki pridino hasek nam dava yelna reja?*

Zvun mladih rojov vsako leto qisti pridobiqek meda ino voska.

3. *Je toti pridobiqek imeniten?*

Jako imeniten. Potem kak imámo dosta ali malo rojov, ino qi ravnamo yelno rejo s' potrebnim prigledom razumno ino skerbno, nam ona spravi vsako leto po 10, 20, 30, 40, ino xe veq zlatov qistega pridobiqka tak, da jò spoznamo za naj bolxo req dexelskega gospodarstva.

4. *Je toti pridobiyek vsako leto ednaki?*

Ne! zmes so tudi boxne leta, vu kerih si qele vise svoje potrebe do perve médne noxnje pridoyega protiletja nikaj ne nansijo. So pà take boxne leta le malokda ino nikoli ne tak boxne, da nam qele ne bi naj menje z' voskom nekateroga dobiyka spravile.

5. *Vu qemi pà imá tota mnogoterost svoj zrok?*

Vu rodnosti ino nerodnosti letin, ino qelam prijetnega ino neprijetnega vremena.

6. *Kake leta so za qelno rejo naj pridnéve?*

Take, vu kerih je zima ne preostra, ne preduga, protiletje toplo, tihotno, ino leto ne prevroyo ino susno: qi vu protiletji ne pihajo silni vetri, keriqele v' letanji zaderxavajo ali v' domo-letenji is paxe na zemlo meqejo; qi so protiletne noqi tople, skos kaj se plodenje jako lehkoti ino medne srage vu cvetji nastanejo; qi je vreme ne presusno, temoq zmes mokro, naj paxa ne mine prehitro: qi se gostokrat rodne grumske vremena nagodijo, qi pridejo listne vusi, ino medna rosa, qi sád obrodí, ino v' jesen hajdina popuno ocvete.

7. *Kake leta so qelni reji kvarne?*

Merzle, sušne ino mokre leta. Kajti ũi je zima preterda ino preduga, t e se dosta ũel zgubí, plodni nasad se zamud i ino zast avi; ũele morejo predugo znotrah sedeti ino se ne moxejo snaxiti; nastane plesen, kera pokvar i zrak ino ũelam bolezni, posebno p a grixo naũini. ũi je protiletje ostro ino leto sušno, t e se ne porod i vu cvetji m ed, ũele morejo za tega volo trote poklati, ino se ne rojijo. Blizo ravno tak se zgodí, ũi je leto premokro, skos kaj se ũele od vunletanja zaderxavajo, ali skoz goste velike deŕŕ v' domo-letenji is paŕe na zemlo pobijejo. Ŕe bole hudo je za nje, ũi toŕa njihovo pašo pobije ino ne imájo od nikod se xiv eti.

8. *So za ũelno rejo vsi kraji ednako dobri?*

Ne! Sicer je nieden stran ne tak neroden, da ne bi v' njemi zelinje, zasadinje, germovje ino drevje raslo, is kerega rox ino cvetov ũele svoj m ed brati znajo; le p a so neki strani s' tak m rastlinjom bogatexi, zato za ũele bolši, kak drugi.

9. *Keri so toti strani?*

Poglavno vsi tisti, kde ludje marno delajo, kde je skerb za drevno ino njivno pobolšavanje, kde rase veliko repiša, hajd ine, rudeŕe ino bele detele, ino drugo

kermno zelinje; mak, grahor, janex, mustada, vertno rastlinje vsakoterega ploda, posunčnice, slezi, ino druge terxue rastline; tudi strani, kde se najde smreujja ino jalovje, vu kerih je dosta rudečih ino černih jagod; ali kde se znajde mnogo xilavega ino kerhkega verbja, ribeza, kupinja ino terninja; ravno tak tudi lepo cvetúči travniki, lipovo ino kostanjovo drevje; vu vsih takih stranih se ravná čelna reja na naj obrodneši hasek.

10. *Keri strani so čelni reji neprijetni?*

Vsi tisti, kerih is suhik' nerodnih pesenju obstoji, ali' tak visoko lexijo, da vliet od vsakod na nje praxi; ednako tudi, kde so velike jezere ino xiroke tekoče vode, v' kere čele, vu prekletenji otrudene, ali skoz veter pobite, padnejo.

11. *So čele v' marlivosti med sobo ednake?*

Ne! Ene so bole marlive, kak druge. Ene preveno lečejo ino nosijo, druge pa rade sedijo ino ne delajo.

12. *Odkod pride nedelavnost nekih čel?*

Od prepunega koxa ali sklada s' pogayami ino medom; večkrat pa tudi xe iz naravi.

13. *Kak se toti nedelavnosti odpomaga?*

Skos podrezavanje ino podlaganje, ino tudi skos presadenje nemarnih uél med delavne.

14. Treba na uelno rejo velike zatrosbe?

Potrebna zatrosba na uelno rejo je celó mala, ino se istegne naj berxej le na pervo nálogo, t. j. na kupenje rojov, na postavljenje uelinjaka, ino na spravo nekaterega potrebnega orodja. Alipà vse to se nam skoz veselje is uél bogato plaqa.

15. Vu yemi pà obstoji toto veselje?

Vu vxitki, kerega skoz gléd ino premislavanje v' naravi ino gospodarstvu totih uduovitnih stvari najdemo. V' ednemi uelinstvi se zedinijo tak mnoge imenitosti, kak jih pri niedni drugi stvarini ne najdemo. Zotovaršenost na edíno misel ino volo, kera celó zoserqno mèd vsim uelinstvom gospoduje, lubezen k' matici, pogodba na ednakost v' njihovih opravilah, njihova delavnost ino neotrudena marljivost, njihova skerb za naj lepšo réd ino snago, njihova sprava ino zohranljivost, njihova zmoxilost, s' kero se branijo ino svojo lastvo zderxavajo, ino xe pred vsim drugim posebno njihovo iskustno delo nas popunoma premaga, se nad njimi udivati, ino keliko veq mi nje gledamo ino premislavamo, te-

liko bole se naša paznost na nje ravná, ino povzdigava celo našo serce na veliko čast mudrega stvoritela.

16. *Kaj je potrebno na pridno čelno rejo?*

Dobro poznanje čél, njihove naravi ino živne šege, tudi vedenje vsega tega, kaj je njim pridno ino kvarno, zadniq popuno znanstvo našina, kak so oskerbuvati, ino potrebna hitrost v' navadi roqnih opravil z' njimi.

17. *Kak si toto vednost spravimo?*

Skos podvuk ino skušenje, z' obojnim vkup.

18. *Na koliko gláv toti navuk raspadne?*

Na šest. One so:

Perva: Od naravi ino živne šege čél.

Druga: Od čelnih stanís ino nekega za čelno rejo potrebnega orodja.

Tretja: Od pričetka ino primerjene sporedi dobre čelne reje.

Šterta: Od pomnoxavanja čél.

Peta: Od strexbe ino reditbe čél v' razliqnih letnih časih.

Šesta: Od dobre sprave ino storitbe z' medom ino voskom.

I. G L A V A.

Od naravi ino xivne sege Ÿel.

19. *Med keru plemen stvari slisijo Ÿele?*

Med insekte, ali tak imenuvane vukorne xixale, t. j. mēd take stvari, kere imajo kres svoj xivot vureze ali okroxē, v'kerih ga znajo gibati, isteguvati ino vukraŸuvati. Zosebno se Ÿele, Ÿtejejo med muhji plod.

20. *So vse Ÿele ednega roda?*

Ne! znajde se jih veŸ rodov, n. p. kosmati Ÿmeli, cvetne Ÿele, zidne Ÿele. Mi pa govorimo le od mednih Ÿel.

21. *Kde najdemo medne Ÿele?*

Vu Ÿiremi naravnemi stani v'logih, kde vu votlih drevah, kamenih raspokah ino podzemelskih luknah stovarŸene svojo gospodarstvo ravnaajo, ino se zato divje Ÿele imenujejo.

- 22. *So one drugega roda, kak nase domače ule?*

Ne! One so le nekaj menše, bole uerne ino svetléše, ino da so sebi samim poddane, zato zlostnéše pa proti tem tudi bole xive ino marlive. Od spočetka so tudi nase domače ule bile divje, ino vsaki roj, kerí odletí ino se uloveujemi prigledi odvzeme, se pa odívi.

23. *Keliko uel pa xiví v' ednemí tovarštvi?*

To je daleq različno, ino se skaxe po mnogoterih obstojnostah mnogotoro. Znajdejo se roji, kerih broj se na 50 do 60000 uel dosteti zna; proti tem pa so drugi, kerí se le blizo na 8 — 10000 uel znesejo.

24. *Kak se zná uelna brojnost zvediti?*

Skoz vaganje ogrebanih rojov. Skoro vseli vaga 100 uel 1 lot. Na 1 funt slíxi zato 3200 uel. Či ali roj bres posodbe (tare) vaga 4 funte, tè imá taki roj 12800 uel vu sebi.

25. *Kak je uelno truplo sporedeno?*

Ono obstoji is treh imenitnih delov, toti so: 1. glava, 2. opersje, ino 3. zadek. Oni so skoz vurezke razlojeni, ino le skoz drovniške cevke ali privodke med sobo sklenjeni, ino od zvonah z' mnogimi kosminkami obrašeni. Vsaki totih imenitnih

delov imá mnogotere vude. Na glavi vidimo ralec, vjedilo, jezik, oqí ino qutne rogelce; na opersji noge ino peróti; ino na zadki šest okroxkov ino štiri luske. Znoterni deli so: mozek, xelodec s' qrevami, pluqa, spolnice ino xalec z' jadmim mehom.

26. *So vse qele ednega roja na spodobi ino teli med sobo ednake?*

Ne! temoq znajde se med njimi vidna razliqnost.

27. *Kelikotero qel prebiva v' ednemi roji?*

Vu popuno zdravemi roji prebiva troje qél, 1. matíca, 2. delavne qele, ino 3. troti.

28. *Kaj je matíca?*

Ona je mati vsih v' ednemi zdravemi roji stanuvajoqih qel. Na njenemi xivlenji, nazouqnobitji ino zdravji se zderxí dober stan enega celega qelestva. Qi ona bode bolena ali nerodna, ali se celó zgubí, tè pride vse vu neréd, delo kqasi henja, vso qelestvo zapadne v' nemoxlivost, nesnaga v' qelniki se prevzeme, narédijo se qervi, ino vso qelestvo — qi se mu hitro pà matíca ne správi — se pokonqa. Kak dugo pà je matíca xiva ino zdrava, gospoduje zojedinost, red, xivljenje ino marlivost med qelestvom, ino vso qelinstvo se znajde vu dobremi stani,

29. *Jeli matíca ne imá se vey imén?*

Imá. Ludjé so nekda mislili, da je ona sama (čelak) moxka čela v' roji, ino njo zato vajvoda, krala, cara imenuvali. Od keliko časa pà znamo, da je ona le xenskoga spola, se ji je od nekíh htelo davati imé vajvodica, kralica, carica; alipa naj pravej jò imenujemo matíco.

30. *Kake spodobe je matíca?*

Na zvunenjemi teli imá ona vse z' delavnimi čelami ednako, alipa vsi samotni deli so vekxi ino lepše podobe; telni zadek je bole dugi ino prišpíčen, ino ona ga, kak hitro je plodna vujnjena, za sobo vleče. Noge so dugše, tak da na njíh med ovimi čelami veličestno hodi; njena farba je xučkasta, blizo zlatosvetla, pri nekíh tudi arjavkasta; ralec je nekaj kračješi, kak pri delavnih čelah, ino zgorní telni del je večkrat temno arjavi, večkrat černkasti. One vse so ne edne velikote; kajti ene med njimi se skaxejo celó zosebno velike; alipa vse so vidno vekše, kak delavne čele. Is popisanja ino obrazenja pà se ne navučimo matíce prav poznati, temoq moremo jò xivo viditi ino pregledati, qi jò slížno poznati hočemo.

31. *Skos kaj se razloži matica od delavnih čel?*

Skos popuno dorabeenje svojih spolnic, zosebno zajajunic.

32. *Is čega obstojijo zajajunice?*

One obstojijo iz dnu zvezkov, vsaki zvezek iz mnogih posodvičic. Vsaki zvezek imá cevko. Obé cevki se zedinita vu zovkupni dovodek — lexni kanal ali lexno črevo. V' onih posodvičicah se zaplodijo ali dovodijo jajca. Kak dugo je matica že neoplodena, ali či je od lexnega časa že daleč, se vidijo tote posodvičice, kak namotek preje, ali kak zviček zonaloxenih niti, kere so tak tenke, kak nít od xidnega červa. Ob časi jajčnega lexenja pá so tote posodvičice narabene ino z' nedostetlivo množino jajc napunjene, kere preveno vekše bivajo, keliko blixte cevkam pridejo, is kerih se vu lexni dovodek spravijo ino se odcod vu lexnice nasadijo.

33. *Jeli matica tudi imá xalec?*

Imá ga! le je on splantani ino bole dugi, ino drobneši, kak pri delavnih čelah; alipà ona ga le v' naj vekši sili vzeme na pomoč, posebno v' boji zo svojimi zopertnicami, zato jò brezi bojanja, da bi nas pičila, v' roke vzeti znamo.

34. *K' yemi je matíca?*

Njena predna duxnost je zaplodovanje; ona izlexe zato vu protiletji ino po leti mnoge jezera jajc, tak dobro za delavne yele, kak tudi za trote; proti tém pà je ona vsim drugim opravilam odvzéta. Ino da je ona, liki sklepní kamen celega yelinstva, zato imájo yele nedoreqlivo lubezen do nje, tak da rade za njo xivljenje sporoqíjo.

35. *Kak dugo xiví matíca?*

S' popuno stanovitnostjo se to ne dá povedati. Eni mislijo, da ona svojo xivljenje nikaj vise, kak delavne yele, ne správi, kaj se po naj novésh vupametvzetjah od enega leta dosta vise ne izide. Drugi pà, kak n. p. yelár Špicnar, dokaxujejo, da ona zna starost na sedem ino xe vey let doxívéti. Alipà to je, po naravi insektov sklenom, neverjetno. Pazen ino vere vreden priglednik nám je zmes poterdil, da je matíca, kera je skos svojo telovnost jako zosebna bila, po drugemí rojì ogrebana, xe pri prvemí dvakrat, t. j. skoz dve leti se dala viditi. Is tega se sklene, da matíca xivljenje celó na tri leta spraviti zna, kaj se na zderxanje yelinstva tudi zdi biti potrebno.

36. *Kaj so delavne yele?*

One so naj menše, pa naj brojnatejšega stana v' roji, kere vse dela opravljajo, med ino vosek nosijo, prebivališče snaxijo, vodo ino druge reči donaxajo, plod s' kermno kaxo oskerbuvajo ino za slobodnost qelnika straxajo.

37. *Kake spodobz so delavne yele?*

Is celega ravno take, kak matíca, le je njihova zrast dosta menša, alipà vsi njihovi vudi so na njihov delavni stan primerno sporedeni. Zo svojim jedílom, kero is klexi obstojí, kerih zobci ne stojíjo le ravno eden na ovega, temoq tudi skrixomá eden krez ovega grejo, ino med sobo, qi se zaklepnejo, votlíno naredino, zgrizavajo skalje ino druge neravnote v' qelniki; zo svojim ralcom, kerí se xeteci spodóbi ino med dvema vteknícama teqí, najimlejo one medno mezgo is cvetnega oseruqa, ino jo prinaxajo z' njim do poxiráka; ino zo svojimi nogami si nabasavajo cvetni prah ino se oblagajo z' njim tak, da se gostokrat pouqivati morejo prejdou, kak do svojega prebivališa pridejo.

38. *Keliko kosti imájo delavne yele?*

Šest. One se znajdejo na spodnemi strani opersja ino imájo skup štiri imenítne

vugibke, kerih naj spodnesi, maličke štiri krempljke imá, s' kerimi se derxati, edna na ovo vésiti ino tak imenuvan grozd narediti znajo. Dvé naj prednesi nogici jim strexeta namesto rok. Z' njima lovíjo cvetni prah, ino ga donaxajo z' naj blixnesim parom nogic na xirjo bedro zadnih nogic, kero se lopačka imenuje. Tota lopačka je okoli sebe z' mnogimi kosminkami obražena, kere k' tem strexejo, da se nabasan cvetni prah na nje derxí. Pri matici je tota lopačka xmetno viditi ino tudi ne s' tak mnogim kosminjiqom obražena,

39. *Koliko peroti imájo delavne yele?*

Ravno teliko, kak matica, najmreč štiri. One se najdejo na strani opersja, ino lexijo liki edna krez ovo, le so zgorne dugše ino bole xiroke, kak spodne. One so vkrič spletene ino z' nekimi xilami preražene.

40. *K' yemi strexeta njim yutna rogelca, predi na glavi mēd oymí?*

Brez dvoja sta ona yutna orodka na slatanje ino berx tudi na vohanje. One nju znajo istegnute ino vukračiti ino z' vugibki na vse strane gibati. Skoz nju spoznajo one vsako zračno premenenje ino istegu-jejo nju pri vsih najdenih rečah naprej;

na podiskavanje. Ona se zato imenujeta
 ŷutka rogelca.

41. *Kaka je drobovina delavnih ŷel?*

Sperviŷ je poxirák v' pamet vzeti, ker
 se zgorah na gobci zaŷne, skoz opersje
 gre ino se v' zadnemi teli v' enemi mehi
 dokonŷa. Toti meh, ker sladke mezge iz
 rox dobíva, se imenuje medni xelodec. Is
 totega meha ide kratki dovodek v' drugi
 meh, ker je dobil imé, voseŷni xelodec;
 kajti mislili so neki ŷelári, da se v' njemi
 vosek, kerega ŷele v' tenŷkih gibicah skoz
 okroxke zadnega tela ispotujejo, pripravla;
 vidi pà se on le za prexivanje potreben
 biti. Na obema stranoma lexíjo pluŷni mehi,
 ker so na ŷtiri cevi na zvonaj oddelani:
 Nixe spod lexí xalec ino jadni meh.

42. *K' ŷemi jím strexe xalec?*

Brez dvoja jím je on na branbo, ako
 ravno vsaka ŷela, ŷi je koga z' njim pi-
 ŷila, more vumreti zato, da xalec, ker
 imà protivne krempliŷe, po zbodnenji ostane
 teŷati ino nekaj ŷelnih ŷrev odterga, ŷi ga
 ŷela nazaj potegnuti hoŷe.

43. *Odkod pà pride da ŷelni xalec tak
 obyutlivo boleŷíno nayíní?*

Od jada, ker se iz jadnega meha, na
 konci xalca, skoz njegovo vustnico v' rano
 izleje.

44. *Je toti jad škodlivi?*

Njegova škodljivost je ne pri vsih ljudéh ednaka. Nekim naredí pomislivo boleýino, otok, xgalíno ino tresliko; pri drugih pà toti vqínki hitro preminejo. Znajdejo pà se tudi prigodi, kde je roj vu svoji jadtosti ludí ino konje vumoril.

45. *Kake pomoyi imámo proti qelnemi jadi?*

Naj hitrej nam pomága oli, pomazan na rano; on zabráni otok, ino xgalíno; zvun tega méd, scalnica, merzla voda, hladna zemla, tudi qela, kera nás je piqila, qi jò na rano razdruznemo ino rano z' njo glodamo.

46. *Kerega spola so delavne qele?*

One so lastno xenskega spola.

47. *Kak se to dá zvediti?*

Skoz razrezanje qel; kajti najdemo v' njih zajajunico, kera pà je ne popuno dorazena.

48. *Lexejo delavne qele tudi jajca, kak matíca?*

Kak dugo je roj zdrav, t. j. rodno matíco imá, tak dugo ne lexejo one jajc; kajti kelika neréd li ne bi vu qelinstvi postala, qi bi se vse delavne qele zo zaploduvanjom pasqiti htele; qi pà je matíca zgublena, ali nerodna, te se zbudi v' ne-

kih delavnih űelah pojatnost na zaplodu-
vanje, one se zato zospolijo z' nekimi vu
űelniki prebivajoűimi űelaki; ino lexejo jaj-
ca, malipa is totih jajc se sami troti nalexe-
ja, zato neki mislijo, da se troti od rod-
nih delaynih űel plodijo, ino za tega volo
nje trotnice (trotne matere) imenujejo.

49. *Kaj je lastna duxnost delavnih űel?*
Njihove dela so veliko razliqne.

50. *V' űemi obstojijo njihove dela?*

Njihove dela so veliko razliqne. Ene
snaxijo is űelnika' vsa nesnago, iznaxajo
mertve űele, vu űjedih zaplodene űerve
űelnih molov, ino v' lexnicah oterden űelni
kruh; druge zamaxujejo raspoke ino male
odpore vu űelniki; neke delajo lexnice; pa
druge pripravljajo űelni kruh ino kermno
kaxo za plod, se pa neke kermijo plod,
ali ga s' pokrivalom zadelavajo. Ene leűejo
vun ino pobirajo v' roxah ino cvetih drevja
ino zelinja med ino cvetni prah, ali prina-
xajo zamaxo is topolja, kostanjovja, smreű-
ja, ali vodo is potokov ino gnojilnic. Z'
edno besedo, one vse so brez henjanja de-
lavne od jutra noter do veűera, ino vse
njihove dela se ravnaajo na zderxavanje ino
dober stan celega űelinstva.

51. *Kak dolgo xivíjo delavne yele?*

Po skusenji smo presvedoçeni, da ne xivíjo dolgo prek enega leta. Mnoge se skoz vtiçe ino druge stvari pojejo, mnoge preidejo v' dexovji, mrazí ino vihérih; zmes tega pa se njihova zguba v' dobrih letnih çasih preveno znoviy dostavala. Od tega pride, da dober roj 58 ino 8e veç lét star biti zna.

52. *Kaj so troti?*

Oni storijo tretji stan çel v' roji, ino se od enih tudi trubci, çelaki, çelni moxáki, lexáki, imenujejo.

53. *Kake spodobe so troti?*

Oni so dosta veksi, blizo dvakrat te-
liki, kak delavne yele. Vse na njih je ne-
skladneso, kak pa na delavnih çelah; gla-
va je veksa ino bole okrogla, ralec kra-
çesi, zadek debeléxi ino priseçen, kosti
neokosmaçene, ino le znotrah z' malimi
rudeçkastimi kosminkami obraçene; na zad-
nih nogah ne imájo lopaçic, zato tudi cvet-
nega praha nositi ne moxejo.

54. *Imájo troti tudi xalec, kak delavne yele?*

Ne! totega jim je narav zarekla. Mi nje zato znamo bres skerbi, ki bi nas pi-
qili, v' roke vzeti. Çi pa nje na zadki stis-

kavamo, tē prideta dva mala rogelca na svetlo, kera imámo za pridelka njihovega zaploduvanskega orodjá.

55. Kerega spola so troti?

Obujinski nje imenujemo moxake, t. j. moxkega spola űele. Sicer so neki űelári njihov spol obdvojuvali, ino nje za brespolnike iméli, alipà oni ne imajo nikakega svedoűtva za toto ovadluvanje.

56. Kera pà je njihova duxnost?

Tota űe je ne popuno znana. Eni so mislili, da oni lexno opravilo oskerbuvati morejo, ino nje zato lexne űele ali lexáke imenuvali. Drugi so nje iméli za vodonositele, neki pà so njim vso opravilno duxnost odrekli ino nje imeli za gerde odrodke ino nepridne lakotnike. Alipà űi so oni, kak se xmetno tajiti dá, moxkega spola, tē jim slixi oploduvanje matíce, ino tota duxnost se vidi njihova predna biti, űi ravno űe oni polek tega druge opravila iméti znajo. Teliko pà nam je po resnici znano, ki űelinstvo űe le te vidljivo na dober stan prihaja, kda trote roditi zaűne, ali űi se oni v' roji prikaxujejo.

57. Kak veliki je broj trotou v' enemi roji?

Celó gotovo se tó ne dá povedati ino visí od veű obstojnosti, n. p. od rodnosti

matíce, od brojnosti qelestva ino od dobrih páx. Izreklo pá se je le, da se vu zdravemí roji méd 15000 qelami znajde 300 trotov, ino vu brojnatexih qelnikih je njihov broj naravno xe imenitneši ino se zna na 800 deleteti.

58. *Izletavajo troti vsaki den ravno tak marno, kak delavne qele?*

Ne! kajti oni so xe iz naravi lenivi, ino merzlokervni ino ljubijo toploto, zato izletavajo le po toplih dnevih, ob poldnevni vurah, ino poznej pri sunqnemí xari.

59. *Kak dugo xivíjo troti?*

Dugava njihovega xivljenja se doteqej naj više na xest mesecov, dostokrat je ona xe silno kraqexa; kajti qi hudo vreme pride ino se paxe odvzemejo, tè so oni veqkrat xe vu Maji pá odverxeni; qi pá se paxe znoviq pobolxajo, tè se pá tudi troti izlexejo. Naj berxej pá se oni po rojnemí qasi ino qi se paxe dokonqajo, v' Augusti ino Septembri od qel prexenejo ino zakolejo.

60. *Zakaj pá storijo qele to?*

Brez dvoja zato, da so njihove opraviła zdaj ne veq potrebne, ino da bi oni ovaqi qelinstvi le na texkoto bili; kajti eden trot pojej veq, kak dve delavni qeli.

Tote so zato na zderxanje celega roja skerbne ino skaxejo pri njihovem preganjanji ino klanji tako groznost, ki celó jajca ino zadelan plod iz lexnic potergajo.

61. *Jeli celó niednega trota ne pustíjo xivéti?*

V' nekih rojih si qele xe tudi edine trote skoz zimo zderxijo; kajti najdemo nje veqkrat v' Januari, kde xe je ne bil plod vusadjen, ino kde je matica bila popuno zdrava, ino roj celó dober. Alipà teliko je resen, da so roji, kerí xe v' Oktobri trote terpijo, po vodbi brez matice.

62. *Kak pà se godí plodenje qel?*

Qi je matica od qelakov plodna vqinjena, te naléxe k' zaqetki protiletja, naj berxej xe vu Februari jajca tak dobro za delavne qele, kak tudi za trote, one vu male, tote vu velike lexnice. Njena náravnost jí xe povej, kake jajca bode nalegla, zato se ona v' ogledi na lexnice nikoli ne prestópi. Iz vsakega takega jajca se iskota vu štireh dnevih qervek, kerí od qel s' kermno kaço oskerblen ino v' potrebni toploti zderxan, noter do sedmega dneva tak daleq prirase, ki poden v' lexnici napuni, ino popun okroxaj spodobi, kajti se z' glavo ino repovim konqkom dotíqe.

Kak hitro je tak daleq prirasel, se istegne v' lexnici na ravnoto, qele pà se ga pre-venò oskerbujejo s' potrebno kermno kašo, ino zadelajo lexnico s' pokrivalom. Vu to-temi zadelanemi stani naprede qervek arja-vo-rudeqkasto kóxico okoli sebe, vu keru se zmes stirnajst dnevor na popuno qelo preoberne. Po preteqenji totega qasa od-grize ona pokrivalo na lexnici okoli ino okoli, ino pride, liki is svojega groba vun. Zraven qasa se naberejo neke qele okoli nje, kere jò osnaxijo, jì nekaj meda dajo, ino jò vu svojo qelestvo vzemejo. Xe dru-gi dén letí ona vun, ino opravla vse dela drugih qel.

63. *Jeli se tudi troti ravno tak narodijo?*

Tudi! le naléxe matíca svoje jajca za trote vu zosebne za nje pripravlene vekxe lexnice.

64. *Ali kdo pà naléxe jajca za matíce?*

Matice se iz ravno onih jajc narodijo, is kerih se vu malih lexnicah delavne qele nalexejo.

65. *Kak pà se to godí?*

Kda bi se matíca poroditi mogla, té naredijo qele za tako jajce nekaj vekxo lexnico, kera preci moqne, okrogle stene imá, ino na strani pogáq ali vosqín, liki

xelodna lušínka dol visí, tak da je njeno pokrivalo pod se obernjeno, tudi se ona z' veq ino daleq bolgo kermno kaxo, kak delavne qele, oskerbuje. Toti obé obstojnosti storita, da se iz jajca delavne qele narodí matíca.

66. *Skos kaj se nám to dokáxe?*

Skos tó, da is pridelka pogáqe, vu kerí se znajdejo jajca za delavne qele ino qerveke ki xe so ne tri dneve stari, qele tudi eno ali veq matíc izlexejo, kaj nam je skoz jezerotere skuxenosti dokazano.

67. *Is qega obstojí kermna kaxa?*

Ona je na mero po starosti qervekov jako razlíqna. Perva, kero qervek dobí, je bela ino imá malo duha. Eni mislijo, da jò troti vu svojemi teli pripravljajo, kajti oni, qi nje na zadki stiskavamo, tako belavo mezgo od sebe dajo, kero qele hitro políxejo. Keliko starési pá qervek biva, teliko veq kermna kaxa díxí po médi ino dobiva xuqkasto farbo, ino xe itak bole sladko díxí ona kratko pred zadelanjom lexnic, nadobí zadniq zelenkasto-xuto farbo ino kiselno sladki duh. Naj veq sladkosti pá imá le matíqna kermna kaxa. Blizo vsi qelari mislijo, da se kermna kaxa skos qele iz meda cvetne moke, vode ino gnojisnice

pripravla, kajti vse tote reči se od űel spobirajo.

68. *Je m ed, kerega űele is cvetja nosijo,  e popuno pripravljen?*

Ne! sladka teko a re , kero űele pri svojemi domo pridenji is p as hitro v' lexnice spravijo,  e imá dosta vodenih delov v' sebi, zato toti vodeni deli pri preobertnenji pog aq ali vo qin lahko vun tečejo. Za tega volo se ona more  e tudi od tutih delov izloqiti, ino to se zgodi skos űele v' noqi ali pri dexovnem i vremeni, kda ne moxejo vun letati. Najmre , one toti m ed p a požirajo ino ga dajo, kda je vu njihovemi xelodci ogosten ino is vsih drugih delov izloqen storjen, skoz svoje vusta p a vu lexnice nazaj, kere nató zadelajo.

69. *Nosijo űele tudi vosek is cvetja?*

To so űelari dugo mislili, alip a je dokazano, da ga iz meda vu svojemi teli pripravljajo ino vu naj tensih gibicah med okroxki is svojega zadnega tela ispotujejo, s' kerega se njim skoz druge űele odnaša ino za poga no ali satovno delo jemle.

70. *K' űemi p a strexe cvetna moka, kero űele tak gosto na svojih zadnih nogah noter nosijo?*

Tote tak imenuvane tro inke se od űel v' lexnice nosijo, se od njih z' medom pre-

mesijo ino zmešajo, potem pa se űelnem plodi za kermo davajo. űele pa toto kermo tudi same morejo jesti, naj ispotovanje voska poboljšavajo, zato se tota zmes imenuje űelni kruh. Totih trošink one jako dosta nanosijo noter, ino vu lexnice zohranujejo. Mi najdemo posebno vu brezmatiq-nih rojih cele pogaűe z' njimi napunjene. Vu protiletji nosijo űele nje celó oterdene pa vun.

71. *Kaj je űelam se veű potrebno k' njihovim delam?*

Zamaxa ali zavoxqina tudi zadelavina po iméni. One jò nosijo is popovja divjih kostanjov, topolja ino drugega drevja.

72. *K' űemi je űelam zamaxa?*

One zadelavajo z' njo raspoke ino odpore vu svojih prebivalisah, tudi pa spoűinjajo z' njo svojo pogaűno delo, naj mu potrebno derxexost dajo.

73. *Is űega obstoji toto pogaűno delo?*

Iz malih ino velikih lexnic, kere-edno na ovo vredujejo, ino na dvoje, edno proti drugi tak napravijo, da one le eden zovukupni pod imájo. Tudi nastranske stene so zovukupne. Tote lexnice naredijo med sobo lepo zdelane pogaűe, ali satovnice v' okrogli spodóbi, ino se imenujejo tudi

okroxnice, voščenice, plate, trošenice. Če so lexnice s' plodom napunjene, tē nje imenujemo plodne pogaye, ali plodne satovnice, proti tem pà, če je v' lexnicah med, jim damo imé, medne pogaye, ali medne satovnice. Vse vkup se imenuje tudi satovjé ali trošinje.

74. *Kak so tote pogaye sporedene?*

Najdemo nje na mnogotere strane sporedene. Neki roji nje delajo od predi ali od letne lukne ravno proti zadi, tak da če lexni sklad zadi odpremo, med pogaye viditi, njihov broj presteti, ino stan roja, njegovo moq ino zalogo se precí pregledati ino rassoditi znamo. Toto žego, pogaye delati, imenujemo merzlo pogayno delo, kajti zrak, če skozi lukno noter pride, lahko med vsimi pogayami skos pihati zna. Drugi roji pà delajo svoje pogaye od ednega strana do drugega ravno proti letni lukni, ino to se velí toplo pogayno delo, kajti se skozi letno lukno pridoci zrak od ravno proti stojecih pogay odderxava, ino zato čele za njimi bole toplo sedijo. Že drugi roji pà se v' svojem delu pogaynem delu premenjavajo, ino idejo od merzlega na toplo pogayno delo prek, ino to se imenuje zmexano pogayno delo. Roji tote žege so navadno naj marnesi,

75. *Kero bogayno delo je naj bolxo?*

Spoznava se od qelarov — saj pri lexeqih skladih — obyinski le merzlo pogaqno delo za naj bolxo, da se qele pri porezavanji lexej dajo strahuvati. Pri toplemi pogaqnem deli se skrijejo qele, da dim ne zmoxe zadosta noter do njih priti, za pogaqami, skos kaj se porezavanje veq ali menje xmetno dá opravlati.

76. *Kak so lexnice napravlene?*

Z' vunvzetjom matiqnih lexnic, so one vse xestovoglaste spodobe, ino po edni meri tak lepo v' red napravlene, ki nieden iskustnik tote primerjenosti vu njih, nasledovati ne zmoxe. Vsaka stoji zo xestimi drugimi lexnicami skoz nastranske stene, ino s' tremi protistojeqimi skos pód, zotovarxena, kajti pod vsake lexnice se skoz spodek nastranskih sten treh proti stojeqih lexnic podpira. Tota delna xega dá lexnicam jako terdost. Krajci na odporkih lexnic so nekaj debelési. Lexnice so velikoti qél celó primerjene. Vse lexnice za trote ino delavne qele imajo nekaj xkrilno višek stojeqi lexaj, naj vu njih prirasuvajoqi qerveki, kda se isteguqejo, z' glavo nekaj nagnorno lexíjo, ino naj med, kda se z' njim napunjavajo, ne zmoxe istekati. Kda so xe napunjene, se s' pokrivalom zadelajo.

77. *Kako farbo imájo tote pogáye?*

Operviŕ so izvekŕega bele, ino naj veŕ se jim farba dava od pãŕ, is kerih ŕele méd nosijo. Od repiŕovega ino lipo-vega cvetja so pogáye lepo bele, od rudeŕe detele cvetja dobijo arjavo farbo. Para, kero ŕele vu skladi delajo, pã preoberne lepo farbo, ino jò arjaví ino ŕerni s' pridouŕo starostjo tak, da so dvuletne pogáye celó ŕerne viditi, posebno naj viŕeŕe vu stoje-ŕih skladih.

78. *Se znajdejo tudi krulave ŕele?*

Znajdejo se. Zdrav roj pã njih ne terpi, temou nje odverŕe, kak hitro pogublene iz lexnic pridejo, zato da navadnih del ne bi zmogle opravlati, kajti vse je pri njih na delavnost ino zderxanje celega roja zraŕunjeno.

79. *Vumirajo tudi ŕele vu skladi?*

Tudi, ino sicer vu vsakemi letnemi ŕasi, zdela od starosti ino tudi na doblenih ranah — ŕi so pri piŕenji xalec zgubile — zdela od bolezní ino od mraza v' zimi. Hitro pã se vse mertve skoz delavne ŕele, kere snago viŕe vsega lubijo, iz rojov spravljajo. V' zauŕetki protiletja, kde se njih naj veŕ mertvih vu skladi znajde tak da z' njimi emo ali veŕ peŕiŕ napuniti znamo, jim moremo na pomou priti ino njihove prebivaliŕa s' podmétanjom snaxiti.

II. G L A V A.

Od űelnih stanix ino nekega za űelno rejo
potrebneĝa orodja.

80. *So zohranbe, kere űelam za stanisa
davamo, vse ednega spola?*

Ne! one so jako razliĝne, zdela v' oĝledi
na reű, da so zdaj iz lesa, zdaj is slame
naredjeni, zdela v' oĝledi spodobe, zdela
v' oĝledi postave, kero jim davamo; zato
tudi razliĝne iména imájo, najmreű: leséni
űelniki, ali leséni űelni skladi, leséne űelne
omáre, desnate űelne truge, ali blajnate
űelne űkrinje, dogaste űelne pute, ali do-
gasti űelni puűeli, votli bedni, ali votlaki;
slamniki, ali slamni űelniki, slamni űelni
koxi, slamni űelni oĝlavniki i. t. v. Poglav-
no nje vse imenujemo po njihovi stoje-
űosti ali lexeűosti stojeűe ino lexeűe űelnike.

81. *Kere imenujemo stojeűe űelnike?*

Tiste, keru primerno s' celim űelnikom
naj menxi spodnik ino od njega svojo iste-

goto proti viski ino globoti imajo. Tu sem alisijo votlaki, desejni qelniki, stojeqi skladi, ino slamni oglavniki.

82. *Kere pà imenujemo lexeye qelnike?*

Tiste, kerí imajo ravno preqno, ali ravnovagno lexéqost ino svojo vekso istegoto od predi proti zadi. Oni se delajo iz deskov ali lesa.

83. *So leseni, ali slamni qelniki bolvi?*

Misli kres toto rey so silno razloqene. Leseni qelniki resen duxe derxijo, proti tem pà so tudi xmetneqi, ino pri ogrebanji rojov imámo z' njimi veq dela; ino da ne pustíjo pare ino slaba skos se, zato nastane v' zimi na pristranskih stenah imelje ino sreš, ino zmerzne na léd, od qéga se silni mraz v' rojih rasírja. Za tega volo na konci zime, vu takih qelnikih ne najdemo le samo veliko mnoxíno mertvih qél, temouq tudi prazne pogaqe s' plesenjo ino tuhnoto obvleqene, ino od ravno tega qele zbetexájo ino vmerjejo; tudi se medne pogaqe lahko od deskov potergajo. Vsi toti kvari se pri slamnih qelnikih ne najdejo. Bodi si, ki slama qelno paro ino slab vu se vleqe, ali ki qelna sapa veq odvlaka najde, zadosta, na konci zime najdemo vu njih menje mertvih qél, ino menje plesni,

kak vu descynih ali lesenih yelnikih; tudi so lexéi ino nam pri ogrebanji rojov vyiníjo menje dela.

84. *Kaki yelniki so votli bedni?*

Oni so iz rilov ali natonov dreynega stebila na pét do šest solnov dugote zesevani yelniki, tak da preyna mera znoterne votline blizo en solen zneše. Na gornemi ino spodnemi konci so oni, naj se ne raspokajo, zo xeelnimi obróqi okováni. Letna lukna je predi na sredi zvertana. Zadi so skos preyno listo na dve polovini razdelani, kerí obé sta z' dvema deskoma, z' gornim ino spodnim porezavanskim deskom zadelani. Neki imájo navado, nje znolah tudi z' lesenimi krixi preteknuti, naj se na nje pogayé teliko moqnej derxíjo.

85. *Skos kaj se razloyijo od votlih bednov desnati yelniki?*

Skos tó, ki so toti iz deskov vkup zabiti, ino na obéma stranoma s' pokrivalami zadelani. Oni pridejo kak stojáki ino lexáki naprej.

86. *Kaj so oglavniki?*

Oni so is slame naredjeni yelniki, ino se imenujejo tudi koxi, ali slamni stojaki. Njihova spodoba je okrogla, kak valék, zgorah okroglo sklenjena, tak da imà oglav-

no spodobo, zato se tudi oglavniki imenujejo. Mi nje najdemo v mnogoteri velikoti od $1\frac{1}{2}$ do 2 solnov visokote, ino od 1 do $1\frac{1}{2}$ solna širokote. Zgorah se pustí lukna, kera se s' čepom zadela. Oni morejo ze vso primerjenostjo biti napravleni, ino klobase na slamnih svitkih, kere so blizo na 1 perst poprečne mere, debele, morejo močno ino terdno z' verbovimi vitrami, ali z' lipovo oblano, t. j. z' vitrami lipove belinske xilave koxe, vkup zesiti biti. Letna lukna je na sredi, ali v' naj spodnesi klobasi narediti.

87. *Kaj je od totih čelnikov misliti?*

Z' njimi je vsako delo jako prilijčno, tak dobro pri rojuvanji, kak tudi pri snaxenji v' protiletji. Čele sedíjo v' njih toplo, ino znajo na sili od zgorah biti kermelene. Oni davajo radi naj več rojov ino se pustíjo v' dobrih mednih letah skos podlaganje povečati ino zato po skladni xegi ravnati.

88. *Keri čelniki se imenujejo skladni čelniki?*

Vsi tisti, kere znamo skoz na - ino podlaganje povečati ino pomenčati, ino skos to rojuvanje zabraniti ali pohitriti. Najdemo nje v' stoječi ino lexéči spodobi; perve imenujemo stojake, ali stoječe

sklade, druge pa ležáke, ali lexeje sklade. Tudi znajo oni, tak dobro is slame, kak tudi is lesa ali deskov biti naredjeni.

89. *Kak so slamni stojéyi skladni yelniki naredjeni?*

Oni so jako različni, alipà vsi obstojijo iz malih svitkov, kere, ednega krez ovega djati znamo. Neki so na sredi bole široki, kak na krajih, ino spodni svitki so veksi ali prestranéxi, kak zgornji, tak da je taki iz veq napostáv obstojéyi sklad piramidi pripodoben. Dosta bolse pa je, yi oni vsi na svetlobi le edno daloto, najmrey od 12 do 14 perstov imájo. Iz veq takih svitkov obstojéyi sklád je nato liki valek viditi. Zgorah je on s' pokrivalom oskerblen v' kerega sredi se lukna znajde, kera je s' pilko ali tjepom zadelana. Glej obrazni razkaz Nro. 1.

90. *Kak veliki se morejo toti slamni svitki narediti?*

Naj priliqnesi so nam, yi is šest klobas obstojijo, kerih vsaka en perst preqe mere imá. Oni so nató šest perstov visoki, ino merijo znotrah vu svetlobi 12 — 14 perstov. Trije taki svitki, eden na drugega sklenjeni, so na ogrebanje roja ravno zadostojni. Mi nje znamo tudi ve mense is

treh ali štireh valkov (klobás) narediti, moremo pa jè poznej pri dobrih páсах večkrat podlagati. Glej obrazni raskaz Nro. 9.

91. *Kak se toti svitki, eden na ovega naredijo moyno?*

Ali zó xeleznimi zapinjami, na 1 perst dugave (Glej obrazni raskaz Nro. 2), kere se kres spehe dnu svitkov zo svojimi zobmi ali spici vu zgorno ino spodno klobaso zbodnejo; alipà se zbodne na štireh straneh v' naj spodnešo klobáso zgornega svitka od zgorah dol en cvek, ino vu naj viššo klobaso podstoječega svitka od spodi gor proti vsakemu gornemu cveki tudi povsodik en cvek. Tote cveke ovijemo z' motvozom, ino moyno zvexemo. Jako moyen stan' dobíjo toti svitki, či jim na obema krajoma dvojno slamno klobaso damo, kera prek krez znotrenjo vun stoji ino krajea naredi. Či nató svitke, ednega na ovega denemo, te znamo z' veliko šivansko iglo motvoz skoz obé slamni klobasi potegnuti, ino tak obá svitka, ednega na ovega prišiti. Špehi pa se z' jilovico zamaxejo.

92. *Kde se naredi letna lukna?*

Celó spodi, ino se vrexo ali vu naj spodnešo slamno klobáso, alipà, kaj se je bole dobro, jò napravimo vu zasebni letni

škati, kero vsakemi űelnemi skladi pri-
dámo.

93. *Kak so tote letne škatle naredjene?*

One so iz deskov, 12 ali 14 perstov na štiri stene, ino tri perste visoko naredjene. Spodne skrajnice se na deseűni pod pribijejo, keri na vsih štireh straneh 1 perst naprej stojí. Vu predni stran skrajnice se na tri perste duga ino pol persta visoka letna lukna zaréxe, kera se zna s' potisakom, ki imà spodi grebenaste ali zobűaste vurezke, poveűati, ali pomenűati ino po obstojnostah tudi celó zadelati. Zgorah na skrajnice se pribije rama, kera na vsih štireh straneh. 1 ali 1½ persta naprej stati more. Na toto ramo se devajo slamni svitki. Zadna stena skrajnic se more liki dveri na koxnih visékih dati odpirati, naj iz letne škatle znamo od űasa do űasa zjedi zesnaxiti — ino one se pri zapiranji zo svilno klupico zaklepnejo. Taka letna škatla nas pri odrojuvanji jako lehkoti. Glej obrazni raskáz Nro. 3.

94. *Na kaj pá űele v' takih skladnih űelnikih svoje pogáűe moűno delajo?*

Vsaki svitek dobí znotrah dva hloda, tak da se eden prek naj spodnéxe slamne

klobáse, ino drugi pod naj višexo klobáso, proti pervemi vkrix vutekne.

95. *Kak so slamni lexeyi skladi naredjeni?*

Ravno tak, kak stojéti, vu spodobi valéka, skos ino skos edne žirjave. Vu prednemi pokrivali se najde letna lukna, zadno pokrivalo pà zadéla celi qelnik. Oni nam dajo toti hasek, ki pri nadevanji svitkov ne potrebujemo pomoynika, ino tudi niedne qele ne oranimo, kaj se pri podlaganji stojakov xmetno da zabraniti. Glej obrazni raskáz Nro. 5.

96. *Kak so leséni skladni qelniki napravljeni?*

Oni so, tak dobro stojéti, kak lexéti, is samih žtirivoglastih žkatel ali skrajnic zostavljeni. Tote skrajnice so vkup zabite, ali — kaj jim veq derxeqosti dáva v' zarexe zdelane. One merijo 12 — 14 perstov vu svetlobi. Vsaka stranska stena je šest perstov visoka, ino en perst debéla. Qi tote žkatle hoqemo za stojeqe sklade iméti, te že vu zadno steno postavimo stekléno plato, naj stan qél ino prijemaj njihovega dela, znamo zvedovati; ona pà more zvunah z' desnatim potisakom biti zadelana, ovaqi jò qele zamaxejo. Znotrah se ravno tak, kak pri slamnih svitkih dva hloda ali

trameka za podderxavanje pogačnega dela napravita. Pokrivalo pa more s' prečnimi listami biti oskerbleno, naj se ne zmoxe vleknuti, zveznuti ali splantati, kaj se tudi še skos to zabrani, qi ga s' štiremi xelesnimi svori (Glej obrazni raskáz Nro. 6) na štiri pristranske stene naj zgorneše škatle privertamo. Toti svori se iz močne svile blizo $1\frac{1}{2}$ persta dugi naredijo. Zgorah se tota svila v' okrožáj vugne, naj se svori lahko dajo vuvertavati. Na sredi pokrivala se tudi okrogla lukna narédi, kero s' pilko zadelamo. Toti desečni skladi se ravno tak, kak slamni svitki na zosébné letne škatle stavijo. Morejo pa tote kiste, edna k' ovi-primerjeno zravnane biti, naj se edna na ovo lepo prilexejo, ino ne zijajo.

97. *Kak pa se naredijo is totih skatel ali kist lexéyi skladi?*

V' obá pokrivala — zadi ino predi — se liste vupotisnejo, naj se ne zmoxeta vleknuti, zveznuti, ali splantati, nató se primerno vu škatle zarexeta, tak da se tesno, pa bres sile, vu škatle postaviti ino vun vzeti znata. Na zaskernenje se vzemejo svilnati zaskori, ker se dajo noter ino vun vertati. (Glej obrazni raskáz Nro. 7) Vu prednemi pokrivali je letna lukna tri perste duga ino pol persta visoka zarézana,

ino polek nje potisák, naj se po obstojnostah zna povečati ali pomensati. Škatle so na straneh ino pri pokrivalama, s' kratkimi klini oskerblene, ker se morejo tak globoko vupustiti, ki le glave vunstojijo, mesto klinov se jemlejo tudi kratki cveki z' okroglimi hubami, tak da zmoxemo nje z' motvozom omotati ino moyno zvezati, ki se edna škatla od druge ne gene. Taki sklad se na posebno klop dene, kera predi šest perstov naprej stoji, ino uelam za letno blanjo strexe.

98. *Kake slamne uelnike se tudi imámo?*

Zvun valekastih lexejih skladov, ker se pučeli imenujejo, ednako široki so ino se od lexejih skladov le škos to razločijo, ki iz ednega celega obstojijo, ker se ne dá razvzeti, se imámo tudi keglaste lexeje uelnike. Oni imajo spodobo prikroxenega, prišpičenega ali prisečenega kegla, so predi 10—12 perstov, zadi pa $1\frac{1}{2}$ do 2 solnov vu svetlobo široki, ino obstojijo tudi is celega.

99. *Kaj je od totih uelnikov misliti?*

Oni nam davajo naj več meda, alipà naj menje rojov, kajti so prestrani, ino uelstvo zato more biti skerbno le na svojo zderxanje. Tudi pa jè znamo na roju-

vanje spraviti, qi imámo za nje po mnogoteri velikoti pokrivala — tak imenuvane slepila — kere znamo od zadi vu űelnike potiskavati, ino űelnike z' njimi bole voske ali bole űiroke narediti. űele obrodijo v' takih űelnikih jako dobro, so marne ino nabirajo vu njih naj lepši méd. Zato tote űelnike imenujemo medne űelnike.

100. *Še je vey spol űelnikov?*

Je še jih jako mnogotero ino oni imajo od svojih zmislakov iména: Paltoni, gelievi, vikáűi, divjaki, i. t. d. Tu sem slišijo tudi Hibarovi platniki ino mnogoteri pazitni űelniki.

101. *Jeli so toti kaj bolsi, kak pà prejdou povedani?*

Eni se sicer bolsi vidijo biti, polek tega pà se je űelna reja v' njih le ne više spravila. Tudi so oni za dexeláka predragi.

102. *Kaj so pazitni űelniki?*

Taki, vu kerih znamo na űele polek njihovega dela ino opravila paziti. Oni obstojijo is stekla, ino so, ali is celega, kak oglavniki, spodobeni, ali is steklenih plat, kere so vu rame pušene, vkuppostavljeni. Tak imenuvani oglavniki merijo 18 perstov na visokoto, ino trinajst perstov popreűkl. Zgorah imajo okroglo lukno, naj v' njej

leséno palico s' prečnimi klini obesti znamo, na kerih čele svojo delo močno naredijo. Tota palica se skozi leseni čep, s' kerim se lukna zadela, ravná, ino je verh sebe s' poprečnim rillekom terdno napravljena. Taki oglavniki se stavijo na letno skatlo. Is steklenih plat zostavljeni pazitni čelniki imájo z' onimi ednako visokoto ino daloto, ino so viditi, kak laterna ali svetilo. Znotrah se tudi morejo neki rileki na močnoderxanje voščenege dela narediti.

103. *Delajo čele v' takih čelnikih rade?*

Taki čelniki morejo od zvonah z' gostim, iz dvugibnega katuna, ino zmesnim podmetom iz drevne vune presitim plajšom ogerneni, ino po takemi načini celó otemneni biti, kajti ovači ne ostanejo čele v' njih; tudi moremo nje osem dnevov preveno, kak smo roja v' nje ogrebnuli, z' mirom pustiti, kde so svojo delo spočele ino plod nasadile. Nato pá znamo vsaki den skos celo vuro, ino skozi den večkrat plajš odvzeti ino na nje paziti. Opervij se nad tim sicer razmirijo, alipa pomalem se one na to privadijo. Le moremo vsakokrat po storjenem pazovanji čelnik pá s' plajšom skerbno otemniti.

104. *Keri is povedanih űelnikov pà so za űelno rejo naj bolši?*

Zdela so se nam bolšenosti enega spola űelnikov pred drugim vediti xe dale; alipà kdo se s' űelami zna spravlati, bode za űelno rejo vsaki spol űelnikov vedel jemati. Dobro je, űi mnogotere spole űelnikov vu svojem i űelinjaki imámo. Pri vednih űelarih najdemo zato slamne ino deseűne stojáke — stojeye sklade — kajti so za odrojuvanje naj priliűneši, alipà oni nam strexejo le tudi samo k' totemi konci, ino vsi od njih dobleni roji so v' lexáke — lexeűe sklade — preobernuti. Polek onih se imajo tudi valekasti slamni lexeűi skladi na 14 perstov preűne mere, dà se tak z' njimi naj lexej pustí delati, ino űele v' njih vidom prijemavajo. Tudi je dobro zmes imeti neke oglavnike, da nam vsako leto roje davajo. Velike roje, ker i so se na priliűno mesto posadili, je dobro ograbnuti vu slamne keglaste lexáke — lexeűe űelnike — zo slepilami, dà naj veű ino naj lepši méd nosijo. Leséne lexáke vu űelinjaki iméti, pà je blizo ne vredno, kajti priporoűijo se nam ravno tak malo, kak votláki, ali votli bedni, zato roje v' nje le té ograbimo, kda slamnih ne imámo. Posebno je pri zbiranji űelnikov na

to gledati, da oni naj vse dobre lastnosti v' sebi imájo.

105. *Kere pà so tote potrebne lastnosti dobrega čelnika?*

Vsaki dober čelnik more

1. Čelam slobodno ino zdravo stanise dati, t. j. nje proti ostremi vremeni ino proti napadom kvarnih stvari braniti.
2. Za delo priličen biti, t. j. roj se more v' njega lahko pustiti ogrebat; more se dati brez zaderxavanja ino texkotenja porezavati, po obstojnostah poveksati ali pomensati, čelni stan v' njemi ob vsih časih brez nemira ino motenja viditi, čele pri vustopečemi stradi lahko kermi, ga po dobrospoznanji iz ednega čelnika vu drugega pregnati, z' lehkoto iz njega odroje delati, čele vu njemi bres skerbi, ki bi se zaduxile, zapréti ino zadelati, njim vu brezmatičnemi stani lahko ino slobodno pomagati, ino ga zadnič brez bojanja, ki bi se pogaye v' njemi preklonile ino potergale, od ednega strana na drugo mesto prenesti.

106. *Keri is povedanih čelnikov pà imájo tote lastnosti?*

Slamni valekasti lexečji ino stoječji skladi ednake dalote.

107. *Kero orodjé se je nam polek yelnih prebivalts pri yelni reji potrebno?*

Yelna kapa za oslobodenje lica proti yelnim xalcom, dve vunatni rokavici, kadni strog, dve gosji peroti, rojno ogreble, neke lestvice, rouna bzikalnica, škropilnik, rouna xaga, neke raglice od mnogotere dugave, gletvo, vodeno vedro, dva porezavanska noxa, posodva z' jilovico, kermne kopanje, i. t. v.

108. *Kak je yelna kapa naredjena?*

Ona je naj berxej is svilja ali konjskega xinja spletено gatrasto rešeto ali sito dugave okrogle spodobe, tak velika, ki se z' njo lice dá pokriti, Toto gatrasto rešeto ali sito se prišije na ogláv platna tak, ki cela moxka glava imá znotrah prostor, ino se z' njo tudi šinjak zred plečami odene; ino da naj niedna yela od spodi gor ne moxe noterpriti, jò moremo tesno na se privezati. Imamo pà tudi yelne kape, kere so cele is svilja spletene ino spodobne starim vitexnim oglavnicam. Tote so resen bole veterne ino hladneše, pà tudi bole drage.

109. *Kak je kadni strog napravljen?*

On obstoji iz navadnega meha, na njegovo cev je okrogla herganja zo svojo

cevjo nateknena. Tota herganja, kere znoter ni poden ino pokrivalo sta cedili ednako na mnoge lukne prevertana, se zná nekaj višje svoje srede, kde zarexo imá, narazno vzeti, ino kda je s' perholadjo (stuhnenim lesom) pozderjom, ali starimi platenimi ker-pami napunjena, ino tote z' xarjavim vogolom na tlenje vuxgane, pà zaškernuti. Zgorah se skonça tota is kotlíne ali kositara skovana herganja vu mali herk ali cek. Či se meh zaqne goniti, te gre veter iz njega vu kotleno ali kositarno herganjo, ino xene is tlenine (tleqega lesa) idoqi dim skoz gorni herqek vun, tak da znamo qele skos to spokoriti ino pregnati, kam koli jè hoqemo. Glej obrazni raskaz Nro. 8.

110. *K' qemi je royna bzikalnica?*

Z' njo se qele pri rojuvanji k' pose-denji prisilijo, ino zaderxavajo, naj ne odletijo. Ona se naj lexej iz bezovca, ali iz odrezane puskene cevi narédi.

111. *Is qega se naredi škropilnik?*

Is zemlayenih xitnih latov, ker se vu metlo, na moqno dva šolna dugo palico, z' motvozom ednako šeteki, terdno zvexejo.

112. *K' čemi nam je taki škropilnik?*

Na škropljenje čel pri ogrebanji z' vodo, naj bodo krotke ino lexej strahuvati.

113. *Kde nam je ovo orodje potrebno?*

Zdela pri porezavanji ino snaxenji čelnikov, zdela pri odlaganji ino rojuvanji, zdela pri posebnih čelnih strexbah, kak bomo poznej vidli.

III. G L A V A.

Od naloge ino primerjene sporedi dobre
čelne reje.

114. *Na kaj imámo pri nalogi ali stav-
lenji čelinjaka pred vsim drugim oper-
vii gledati?*

Na prostor, kde si čelnike mislimo
naposeliti.

115. *Kaki more toti prostor biti?*

On more pred vsimi rejami suho lego
iméti, ino ne od vode prepaljen, tudi ne
mokroten, muzgavi, mlakasti, berégasti ino
jezernati biti, kajti vu povodnah, kda sunč-
ni dnevi pridejo, kerii čele na vunletenje
vabijo, se jih dosta potopí, v' močovar-
nostah pá je mraz v' zimi dosta silnési ino
pokonča veliko čelestva, tudi pogáče vu
čelnikih rade plesnivijo, ino čelam bolezní
načinijo. Nekaj povisana lega je čelam da-
leq primerjenesa, le ne smé prostor preveq
proti vetrom ino viherom, n. p. proti ve-
čer-

černiki, polnočniki ino sevri obernen biti. Tudi ga ne smejo visoki hrami obdavati, temoč on more pred sobo na 16 — 20 stopinj daley celó na čistiní stati, le ne bodi on blizo peskih potov ino voznih stéz nasélen, naj ob rojnemi časi ino po vročnih dnevih od serdnih čél nikdo ne bode oranen. Ravno tak malo se blizo čelinjaka iméti smejo gumle ino druge delavne hramíne, kere veliko terenje, larmo ino praske delajo ino zemlo trosijo, tudi pivovari, pekarnice, lončarske, apnene ino ciglene pečji, kere dosta dima rassirjavajo, ne smejo blizo stati. Ravno tak malo smejo velike jezére, mlinske zajeze ino ribniki, kres kere bi čele letati mogle, blizo biti, ali široke reke mimo tečti, kajti se tak mnoge čele, posebno po veternih dnevih v' njih pokončajo. Resen je, da ne imámo oblasti, ki bi si prostor za čelinjak zvolili, kak si ga xelímo, temoč on se more po obstojnostah ravnati, polek tega pá je le vseli na to gledati, da naj bode prostorno selo od povedanih nedostatosti ino kvarnosti, keliko mogočno, oprosteno.

116. *Kaj je proti tem blizo stavitnega čelinjaka pridno?*

Ogradi, verti ino cvetni travniki, repisne njive, lipovo drevje, mali tekoči po-

toki ino gnojnice, is kerih ũele svoj strošek za hrano ploda nosijo.

117. *So tudi visoke dreva blizo ũelinjaka dobre?*

ũi davajo ũelam senco proti poldnevni vroũini, tē so one ne bres haska, alipā da se roji veũkrat radi na nje posedejo, tak da nje z' nevarnostjo ino tekoto od tamdod ogrebati moremo, zato je bolše, ũi le nizoke dreva, kutine, ternine, ino ribezni germi blizo ũelinjaka stojijo, ino ũi ũe njih tam ne rase, je potrebno, nje zavolo rojov tā nasaditi, naj oni, ũi drugega priiqnega prostora za vusedenje ne najdejo, na nje posesti znajo, ino ne odletijo.

118. *Kaki more biti prostor pred ũelinjakom?*

Pred ũelinjakom ne smejo nikake visoke rastline stati, kere bi ũelam vun- ino noterletanje zaderxavale ali tekotile; ino na 4 ali pet stopinj daleũ pred ũelinjakom tudi ne smemo nikake trave rasti pustiti, temoũ moremo zemlo z' drobnim peskom posipati.

119. *Zakaj to?*

Zato, da se vu travi blizo ũelinjaka rade zderxavajo krapavice, xabe, kuŕari ino druge ũelam protivne xixale, od kerih

se ũele, kda jako obloxene tam nizo padnejo, hitro poxrejo. Tudi se veuokrat pri rojuvanji zgodi, ki matíca, ũi se ne zna dobro leteti, dol padne, na kaj, ũi se ona is trave ne zmoxe pà kyasi povzdignuti, ali ũi se ne najde, se roj pà nazaj vu svoj materni ũelnik oberne.

120. *Proti keremi strani more ũelni izletáj biti nà ravnán?*

Nad tim se znajdejo pri ũelarih jako razlíqne misli. Eni ga hoqejo ravno proti poldnevi namerjenega iméti, ki bi se ũele po totemi nauqini sunqne toplote naj veu vxivati znale, ino zato v' totemi naravnanji tudi naj veu rojov davale. Polek tega pà imá tota postava le tudi svoj kvár, ki se vu vroqnih letah dostokrat pogaqe v' ũelnikih raspustijo ino potergajo, v' ũemi se dosta ũelestva pokonqa, ino celó se xivo ũelinstvo v' nevarnost pride, tudi matíco zgubiti. Zvun tega se ũele skos preveliko vroqino vu ũelnikih pri svojemi deli odderxavajo ino motijo, tak da gostokrat vu celih gomolah nemarno bres vsega dela zvunah sedíjo. Drugi proti tem priporaqajo postavljenje ũelinjaka proti jutri, ki bi ũele vu totemi naravnanji naj marnese bile, kajti bi se one se skos perve xare juternega sunca na delo zbudile. Alipà mnogi nam

toto postavo odpovedavajo, ki bi se od juternega vetra dosta ũel pokončalo, ino ki rano vunletenje ũelam ne bi pridno bilo; kajti ũe bi cvetje bilo zavečeno ino z'roso napunjeno, od ũega si bolezen prinašajo. Pà drugi nam hvalijo obrnenje ũelinjaka proti poldnevno - juternemi strani, ino vadluvajo, ki toto namerenje ũelinjaka vse haske dava ino napovedane kvare isklenuje. Zadnij nam mnogi slavlujejo tudi naravnanje ũelinjaka proti polnoči, ki bi ũele na toti naqin bole marne bile ino vu protiletji ne začele prej izletavati, kak kde bi zrak ũe potrebno segret bil, zato se njih tudi menje bi pogubilo.

121. *Kera med totimi mislami pà je naj pravéša?*

Med vsimi naj pravéša ino skoz mnogoletne skuxenosti poterdena misel zdajnih naj imenitneših ũelarov je: postavljenje ũelinjaka od poldnesnega sunca nekaj malo proti jutri. Alipà da nam mnoge obstojnosti totegā postavljenja večkrate ne dopustíjo, zato si znamo ũelinjak tudi ravno proti poldnevni sunci nameriti, le moremo skerbni biti za potrebno senco proti sunqni xgeqíni na ũelnike, naj se vu njih pogaye ne raspustíjo, ino potergajo, ino da ũele ne bodo nemarne brez dela se zvu-

nah vu gomole zosedavale. Tudi obernenje qelinjaka proti jutri je neke hvale vredno, qele so rade delavne, ino davajo roje blizo tak gosto, kak v' obernenji proti poldnevni sunci. Ali tudi pà je resen, da se v' toti postavi od preranega vunletenja, kde se je mnogokrat prehladno ino paša premokra, dosta veq qél pokvarí, kak vu postavi proti poldnevni sunci. Tudi naravnanje qelnikov proti polnoqi ali sevri se resen priporoqi skoz dobivanje dobrega meda, posebno qi pred qelinjakom proti totemi kraji je lepa paša; alipà qi premislimo, ki v' toti postavi vsaki merzel veter ino dex naj ostréj nad nje pride, jih dosta zaprávi, ino se zato menje rojiti zmoxejo, te spoznamo toto postavo veq za kvarno, kak za dobro. Naj menje dobro pà je obernenje qelinjaka proti veqerni sunci, kajti qele vu svojemi mari ino deli predaleq zaostanejo ino se tudi malokda rojíjo.

122. *Kak pà se qelniki naposelijo?*

Naposeluvanje qelnikov je po mnogoterih stranih mnogotero. Neki, kerí imajo roje v' oglavnikih t. j. stojeqih slamnih kosih, si naredijo pod vsaki kos štirivogelnato ali okroglo klop, na štireh, dva šolna, visokih nogah, verh kosa pà slamni klabuk, ali deseqno streho, ino naposelijo

tak vsakega roja zoseb po ogradih, travnikih, njivah, ino povsodik indi, kde je űelna paša. Drugi pa imájo zosebne űelnice, űelinjake ali űelne hrame, ino to je tudi dostakrat veű ali menje pridnéšo.

123. *Kak je űelnica postaviti?*

Vse pride na priroűen prostor ali mesto, ino jeli dosta ali malo űelnikov vu njemi naposeliti zmoxemo ali hoűemo. űi prostor imá preci veliko dugavo, tē sklenemo štiri sohe zo štiremi preűnimi trami, postavimo toti strog na $1\frac{1}{2}$ űolna visoko od zemle na moűne terde podlage is kamenja, ino ga pokrijemo zgorah z' nadolno nazertno streho, na trameke po dugem pa poloximo lepo űiroko klop, ino tak je űelnica naredjena; le űe si tudi zadi moremo teliko prostora pustiti, da naj dopridoűe dela s' prilijnostjo opravlati, nastave delati, űelnike noter ino vun nositi znamo i. t. d. űi pa je prostor vozki, ino bi mi le radi vekűi broj rojev imēli, tē moremo űelnico na dvē klopi ali dva poda narediti. Polek tega ji damo le neke űolne veű visokote, ino pribijemo vu zarexe na sredi soh űe pa dva preűna trama, tak da zgorni pod ali predel na $3\frac{1}{2}$ űolna verh spodnega zo svojo klopjo stát pride. Streha pa zna biti

cigléna, dosečna, ino tudi slamna, s' kapom nazaj.

124. *Je taka čelnica nam tudi že zadostojna?*

Za čelno strexbo nam je ona sicer zadostojno prilijna; alipà ona ne brani čél zadosta pred dexom, snegom, tatostvom, doskočnostjo ino poxelnostjo. Pred tim zna le čelinjak ali čelni hram roje sloboditi.

125. *Kak pà se taki čelinjak narédi?*

Njegova postava se zna po mnogoterih naučinih napraviti, alipà predne potrebe za njega so: slobodnost, močnost, terdnost, ino prilijnost.

126. *Skos kaj damo čelinjaki prilijnost?*

Skos to, či njemi njegov potreben prostor, t. j. dostojno dugavo ino globoto ali širokoto damo, vu čemi pà se blizo vsi čelari zagledajo ino spozabijo.

127. *Kak dugi pà more čelinjak biti?*

To pride na broj rojov, kere, ednega kre drugega naposeliti hočemo. N. p. či roj imá predi 1 šolen dugave, tè bi mogel med njim ino naj blixnešim rojom vseli že prostor od 8—9 perstov prazen ostáti. Či je zato čelinjak 14 šolnov dugi, tè se vu njemi na réd ne moxe več, kak le 8 čelnikov naposeleti.

128. *Zakaj pa moremo roje, ednega od
ovega tak daley rasposeliti?*

Zato, ūi bi bole vozko eden kre drugega bili naposeleni, da se naj ūele, kere pri dobrih paŝah z' velikim ūelestvom ino premalim prostorom raĊe zvonah pred ūelnikom sĊdijo ino med sobo sem ino ta be-xijo, zo sosednimi roji ne bi meŝale, gri-zile ino v' deli edna ovo motile, ino da tudi matice, ūi na oplodovanje vun letijo, pri svojemi nazajpridenji naj ne bi znale lahko zaleteti ino se zato od blixnega ūelestva, med kero zajdejo, zaklale. Za tega volo najdemo vu ūelinjakih, v' kerih so roji preblizo, eden kre drugega naposeleni, dosta veū brez matiūnikov, kak pa vu ūelinjakih, v' kerih so roji po dostojni daloti, eden kre drugega naposeleni. Tudi je s' ūelami pri porezavanji ino odrojovanji daley lexej delati, ūi zadosta prostora imamo, tak da bi se znal, ūi dva roja nekaj malo, ednega od ovega genemo, ŝe en roj zmes postaviti.

129. *Kak globoki, ali ŝiroki more ūelinjak biti?*

Globota ali ŝirokota menje 8 ŝolnov ne dā nikoli potrebne priliknosti; kajti za-di rojov ne smemo le samo brez zadĊvanja mimo hoditi znati, temoū tudi vsakotero

delo, lexáke, lexeye sklade, na selo posadjati, ino bres protivnosti od sela jemati ino odnaxati, tudi pri porezavanji, odrojuvanji, nastavljanji ino podlaganji od pomoqnikov priliqno oblehkotenje dobivati.

130. *Keliko pà moremo qelinjaki visokote dati?*

To pride na našo volo, jeli roje na dvema, ali treh klopah, edno verh druge iméti hoqemo. Od edne klopi do druge more naj menje pet xolnov visokote biti. Kdo imá same lexáke, se zna tudi zo $2\frac{1}{2}$ xolnom visokote za vsako medklopje zadovoliti. Kdo pà polek lexakov tudi stojake, stojeye sklade iméti hoqe, more vsakemi medklopji naj menje pet xolnov visokote dati. Polek tega pà je ne dobro, qelinjaki veq, kak tri medklopja dati.

131. *Zakaj pà je qelinjak vise treh klopí ne dober?*

Zato, da se s' qelami na visokoti ne pustí priliqno delati, dá qele pri rojuvanji lexej odletíjo, ali se na visoke dreva posedejo, s' kerih so z' nevarnostjo ino tekoto ogrebatí.

132. *Kak visoko more naj spodnesa klop od zemle biti?*

Naj menje na 1 — $1\frac{1}{2}$ solna, naj roji pri silnih dexovnih zlevih ne bodo z' vodo ino blatom vtepeni, ino tudi mihi ino druge xixale tak lahko do njih priti ne zmoxejo.

133. *Kero naravnanje pa moremo strehi dati?*

Nadolno strešje oberremo proti zadki, pustimo pa tudi predi $1\frac{1}{2}$ — 2 solna povéšen káp, naj dex ne zmoxe na roje plati, Na vekšo odderxavanje dexa znamo preden povisek, či je potrebno, že nixe z' blanjami povesiti ino zadelati,

134. *Kaj pa dá yelinjaki naj bolšo streho?*

Lonqni oxgani pokrovniki, tudi blanje ino deski; naj menje pa slama, da se v' njej pavuki ino druge yelam kvarne xixale posebno rade gnezdíjo.

135. *Kak damo yelinjaki potrebno slobodnost?*

Či ga iz moqnih lepo stésanih bervi na vsih štireh vogelih vkrix zdelamo, ino méd spehe, ker se eden k' ovemi tesno prilexti morejo, kline zavertamo, či ga predi, pet ali šest perstov nad letnimi luknami moqno zarantamo, ino tudi dve-

ram taki zaklep damo, ki nam nikdo ne moxe v' uelinjak priti, ino roje kvariti ali odnaxati.

136. *So tudi zidani uelinjaki dobri?*

Ne! oni so radi mokrotni, v' zimi premerzli, po leti dostakrat prehladni, ino tudi ne tak moqni, kak leseni.

137. *Kaj je pred letno lukno vsakemi uelniki napraviti?*

Potrebno ino pridno je uelam, u'i njim pred njihovimi letnimi luknami spodí, neke perste široko, nekaj nadolno blanjo pribijemo, na kerí se, kda is paæe silno obloxene priletíjo, vustaviti ino nekaj odpouinuti znajo, prej kak se vu uelnik podajo; ovaui nam mnoge padnejo na zemlo, se pri hladnemi vremeni odrevenijo ino pokonqajo.

138. *Kak pá zaqnemo uelno rejo?*

Moremo gledati si neke dobre roje spraviti; kajti ne je dobro, u'i — kaj se naj berxej zgodí — uelno rejo zaqnemo le z' ednim, alipà se tudi celó z' mladim, novo ogrebnenim rojom. U'i nad mladega roja prehitra ino ostra zima pride, se ga lahko naglo pá znebímo. Ravno tak se nam zgodí, u'i si le en sam stari uelnik za spoqetek kupimo, kajti navadno more-

mo čele, či se protiletje pomudí, kermiti, ino či to popustímo, te se ne oplodijo, nam ne dajo roja, ino duge leta preminejo prejdou, kak do pomnoženja pridemo. Ino či se nam roj celó matice znebí ino na nikaj pride, tè na enkrat vso veselje zgubímo ino čelno rejo popustímo. Zato či hočemo s' čelno rejo obroditi, jò moremo naj menje s' tremi ali štiremi dobri mi roji začéti.

139. *Kaki morejo roji, kere kupimo, biti?*

Oni morejo čelnati ino xmetni, čele zdrave ino od dobrega ploda, ino matíca rodna biti.

140. *Kak se spozna, kí je roj močnega čelestva?*

Vu protiletji ino po leti je to lahko is čelnega letanja ino marnega nošenja, iz obsedenja letne lukne ino dela, tudi iz močnega žumenja ino bernenja spoznati; vu pozni jeséni ino v'zimi pà se ovádi močno čelestvo skos tó, či pri pervemi poterkanji na čelnike, čerstvi xivi posúm znotrah med njimi postane, či se po vupihnenji naxe duške ali tobačnega dima skoz letno lukno, kčasi neke ino skoro tudi mnoge čele pred njo prikaxejo, ino se pomalem na kup zberejo; či se pri

genenji, odpertji ali povzdignjeni roja moyno ino obstojéyo žumenje dá ũuti, ino posebno, ũi vu zaũetki protiletja roji znotrah od gnusobe ino mertvih ũél so osnaxeni, kajti to je ovadna znamla, ki je ũelestvo nesnagoto xe vun spravilo, ino zato brojnato, moyno ino marno biti more, ũi je ne kde xe lastnik sam rojov zesnaxil.

141. *Zakaj moremo pri kupili ũel tudi na xmeũo gledati?*

Zato, da je xmeũa v'jesén ino pri dokonũanju zime ovadna znamla znoterne velike zaloge, kera zna le od moynega ino marnega ũelestva noternanoũena biti. Ne pa je le samo na xmeũo gledati, kajti zna roj v'jesén ino pri zaũetki protiletja moynen biti, ino polek tega svojo matíco le iméti zgubleno. Da bi znali, keliko je prazen ũelnik vagal, té bi kupili roje naj bole dobro po vagí. V'jesén more dober roj 36—40 funtov, ino vu protiletji 24—30 funtov vagati.

142. *Is ũega vidimo, da roj imá rodno matíco?*

To se nam pokaxe iz nazouynega nasada ali ploda. Naj se nad tim presvedoũimo, moremo ũelnik odpréti, ũele z'dimom nekaj malo nazaj pregnati, ino praz-

ne pogáče rasteguvati ali odrezavati, dokoli se nam nasad ali plod ne prikaxe. Keliko bole brojnati je nasad ali plod viditi, teliko rodneša je matíca. V' jesén pá znamo le samo iz moqnega ino qerstvega qelnega letanja, iz noternošenja trošín na nogah, ino is hitre xivnosti pri odpertji rojov na nazoqnost rodne matíce sklenuti.

143. *Kako oবাদno znamlo pá imámo od qelnega zdravja?*

Hitro, qerstvo qelno letanje, puno nadelanje, qiste ino snaxne bele satovnice ali pogáče, dober duh, ino odbitje mertvih qél, tudi obilen dober nasad ali plod v' roji nám zadosta posvedoqi zdravje qelestva. Qi pá je roj pun mertvih qél, satovje qerno z' gnusobo ovleqeno, se is qelnika merzki duh rassirjava, ino qele lenobno, trudno, pobito ino nemarno letijo, té je vseli na bolezní stan sklenuti.

144. *Ob keremi letnemi qasi moremo qele kupiti?*

To se zna vu vsakemi letnemi qasi zgoditi; protiletni kúp pá je naj bolxi ali naj slobodnéxi.

145. *Zakaj pá ravno protiletno kupljenje?*

Zato, da ob totemi qasi stan. rojov naj lexej zvediti ino polek tega oko ino

vuho, vago ino medno mero, dim ino nox na pomoy jemati znamo. Resen pà so roji ob totemi qasi tudi naj draxexi.

146. *Kda so roji naj menje dragi?*

V' jesén, kde qelari svoje roje pregledavajo ino izbirajo; ali dobímo pà ob totemi qasi dostakrat roje, kerí so brez matíce, kerí so se zarojili, ino se xmetno skoz zimo prederxati dajo; ali pà tudi lehke roje, kerí nam v' zimi preidejo. Skozzimskih nevarnosti ne smé spoqétel qelne reje na se vzeti.

147. *Znamo roje tudi po leti kupiti?*

Tudi, pà ne brez nevarnosti; kajti qi kupimo stare, te je satovje ali pogauje tak mehko, ki se zna vu prenašaji potergati. Qi pà kupimo mlade, tè se je bojati, ki nam pà izletíjo, posebno, qi so se ne xe veq dnevov vu qelniki privadili ino zauéli delati. Roji, kerí so se vu prvih desetih dnevih Junia dobili, so veq vredni, kak pà na konci Junia dobleni. Qi pà le stare roje hoqemo kupiti, te moremo s' kupovanjom noter do zadnega Septembra qakati, kde satovje xe pà terdost imá, ino roje brez nevarnosti prenašati znamo.

148. *Kaj se je veq pri kupili qel zaponiti?*

Naj si niednega roja ne kupimo vu blixini ali domaqemi strani, kajti taki roji

navadno radi pà na svojo staro stanixe nazaj letíjo, skos kaj se kupleni roji silno oslabijo, zvun, oni so daley sem priletéli ino se ravno tisti den ogrebnuli. Dala, vu keru kuplene roje naposeliti hojemo, more naj menje 1 — 1½ vure od njihovega prednesega stanixa biti odlexéqa. Tudi moremo skerbni biti, qele od dobrega marlivega ploda dobiti, kere se rade rojijo, kajti tudi med qelami se najde prislovo: Šega ne odverxe xege. Ravno tak se ogiblimo tudi, ropanice kupiti, kajti one svojega ropanja nikoli ne popustijo, ino mi bi si zato z' njimi le svadjo nauqinili. Zadnjq tudi gledajmo, qele iz boxnéqih stranov dobiti, kajti one so marlivosti privadjene ino obrodíjo v' lepo cvetéqih krajih jako dobro.

149. *Kak pà se kupleni roji prenasajo?*

Polek tega moremo jako pazko iméti, naj se pogáqe ne potergajo, ino qele ne zadusíjo, ali zadelka ne prederejo. Po leti se stari roji, keru so popuno nadelani, nikak ne pustíjo prenasati, temoq to se zna le skoz mlade roje zgoditi, keru so se ravno ogrebnuli. V' jesén ino vu protiletji, kde je satovje terdo, se je pri prenasanji menje skerbéti, le se more to po oblajnih, ali dexovnih dnevih, alipà v' noqi

zgoditi, kde čele ne ležejo. Tudi moremo polek tega vseli, keliko mogočno, vso skerb iméti.

150. *Kak se prenavanje opravlja?*

Večér prejdoč zadelamo letno lukno s' prevertanim kositarom ino zamaxemo vse raspoke na čelniki s' jilovnico, kera je s' kravnikom na pol premexana, naj nikde ne moxe niedna čela predreti. Še bole slobodno pred zadusenjom je, či spodni odpertek pri stojakih, ino zadni odpor pri lexákih z' redkim platnom zavexemo, naj čelam zrak ne pomanka. Vu jutro, ali kda se z' rojom napotiti hočemo, privexemo čelnike na korbe ali na nosila, ino jè pustímo od skerbnihi ljudi nesti. Či vu dvema vutama ne moxemo do stanišnega strana priti, ino dén biva vročen, ali sunce sija ino prixíga na roje, te dobro storímo, či se vustavimo, čele iz nosil odpodénemo, njihove letne lukne odpremo, ino nje skoz dén letati pustímo, večér pá nje pá zadelamo ino dale spravlamó.

151. *Jeli rojov ne moxemo tudi na kolah dale spravlati?*

Zmoxemo, či so v' oglavnikih, t. j. slamnih stoječih koših, ino nje na pašo spravlati hočemo.

152. *Kak pà se to zgodí?*

To se zgodí tak: Pripravimo si za vsaki koš jako redki snaxen pert. Kda je roj na pert djan, té pertne škrile kres koš zloximo, ino njè z' iglami ali cveki vkup zbodnemo, spodi na krajci okoli druge ali tretje slamne klobase zvexemo pert tudi z' motvozom tak terdno na koš, da niedna qela ne moxe vun príti. Kda so roji tak zadelani, té nje oberujemo pomalem ino skerbno na tisti stran, na kerega so satovnice po dugem ali skonqki pridelane ino jè poloximo v' ravno toti legi na kola mèd visoke lestvice, jim podstevamo debelo slame ino jè potém oberujemo celó prekopički na glave tak, da s' pertom zadelan košni odspodek ali odpertek ravno visek stojí; zmesne prostore mèd koši pà napšemo popunoma z' mnogo slamo, naj z' mirom, moqno ino terdno eden kre óvega teqijo. Polek tega moremo pazko iméti, da roje na kolah tak napostavimo, ki bodo tisti njihovi strani, na kerih so pogaqe pridelane, proti kolnim lestvicam, ino ne na konje zravnani. Po takemi naqini se nikak lahko od voznih bitkov ne pokvaríjo. S' pridóqo noujo potém se z' roji naloxene kola celó pomalem ino zo skerbnim prigledom pelajo na pašo. Polek

vse skerbi pà se večkrat le tudi nagodí, da se pogáče v' ednemi ali drugemi uel-niki pokvarijo, a lipà celó zotisnejo ino potergajo.

153. *Na kaj je pri naposeluvanji uelnikov pazko iméti?*

Moremo posebno na tó gledati, naj zadi ob 1 perst ino po obstojnostah $1\frac{1}{2}$ persta više stojíjo, kak predi. Skos toti škrlni nadolni stan se odtok vode, kera posebno v' zimi is pare ali slaba uel nastane, oblehkoti, ino tudi se skos to izna-sanje mertvih uelam jako pomaga.

IV. G L A V A.

O d p o m n o x a v a n j a ɥ e l.

154. *Moremo tudi na omnoxavanje rojov
biti skerbni?*

Moremo! kajti ɥi to popustímo, te
leško skoz mnogotere nepriloxnosti hitro
pà vse roje zgubímo.

155. *Na kelikoteri nauin se godí po-
mnoxavanje?*

Na dva nauina, zdela skoz narav,
zdela skoz iskust.

156. *Kak se to godí skoz narav?*

Čele delajo same, kak vse druge stvari,
skoz lastni od stvoritela doblen primár na
svojo pomnoxavanje. Či je protiletje ino
leto toplo, zmes mokrotno, ɥi vse lepo
ino rodno rase, ɥi je cvetje puno sladke
mezge, ino mnoge druge obstojnosti pri-
liqne, te nam vsako ɥelinstvo vu vsakemi
leti eno ali veɥ matíc porodí ino roje dava,

157. *Kaj se velí rojiti?*

Či se z' matíco veliko čelestva zotovarši, ino se matíca z' njim na svojo lastno čelinstvo napoti, té se z' njo vse njene čele z' velikim čumenjom ino bernenjom is čelnika podavajo, ino to se reče rojiti.

158. *Kak pá se po lastnemi načini rojivanje nagodi?*

Či je protiletna paša jako rodna ino zdaná, té se čele brojato pomnoxijo ino so skerbne, eno ali več matic izlexti. Stara matica ise to sicer z' nevoxlivostjo zabraniti, kajti ona pohotlivo gleda; napravlene matične lexnice, ino vu njih naposadjen plod razoriti ino porusiti; alipá čele imájo okoli matičnih lexnic skerbno straxbo, ino staro matico tega odderxavajo. Zmes totega časa se čelestvo od dneva do dneva pomnoxáva, prostor vu čelniki biva preveno bole tesni, spara vu njemi prihaja, ino čele začnejo vunsedéti. Či potém edna ali druga matíca vunletí, te postane — zato da se mlada matíca nekim čelam bole dopádne, — nemír ino svadja zo staro matíco, nejedinost prebiva priveno vekša. ino čele, potem, kda se prejdoč vu staremi čelniki na neke dneve

jako sito meda najejo, se povzdignejo z' velikim posumom na rojuvanje.

159. *Ob keremi yasi se nagodi rojuvanje?*

Naj berxej vu mesecih Maja, Junia ino Julia pri toplemi vremeni. Čele si k' tem zvolijo lepi den, qi je zrak na gromsko vreme kazéqi, ino naj veq, qi se je na dén prejdou medna rosa prikazala. Dnevni yas je ne na vuro primerjen. Nagodi pa se od osme pred poldnevne do sterte popoldnevne vure. Pervi, rani ali predni roji se izverxejo blizo vseli pred poldnevom, malokda po poldnevi, ino drugi, pozni ali zadni roji po poldnevi, ali tudi ob poldnevi.

160. *Keri roji se imenujejo prvi?*

Vsaki prvi roj, kerega qelnik dá, ino s' kerim stara matíca vungré, se imenuje prvi, rani ali predni, vsi drugi pa, kerih iz ravno onega qelnika pridejo — ino kerih zna dvoje, troje ino veq biti — se velijo pozni ali zadni roji.

161. *Kda pridejo poznési roji za prvimi?*

Dostokrat izidejo poznési roji xe zred prvimi, ino to je vsikdar dobro, da so taki dvojčetni roji silno moqni. Ino to se zgodí naj berxej, qi ob yasi, kde je prvi roj izíti hotel, dexovno vreme pride,

kero ga od izidenja zaderxi. Zmes totega yasa se izlexejo neke mlade matíce is svojih lexnic, tak kak' tudi mnoxina drugih yel, ino skos to se nemír vu yelniki tak pomnoxí, ki pervi ino drugi roj na enkrat izletíta. Ravno tak se zgodí gosto, ki s' pervim poznexim rojom tudi drugi ino tretji poznexi roj izide. Taki roji so obyinski jako moyni, imajo med sobo dvoje, troje ino veų matíce, se vu mnogoterih gomolah naposedávajo, ino da se nad zvolenjom prave matíce ne zmoxejo zediniti, se zato radi vzdignejo ino odletíjo. Po vodbi pà pride pervi poznexi roj, yi se ne prikaxe za pervim xe na tretji dín, naj berxey na šestí, deveti ali trinajsti dén, malokda poznej.

162. *Je dobro, yi nam yelniki v' ednemi leti dosta rojov dajo?*

Ne! kajti skoz veųkratno rojuvanje se vsaki yelnik vu svojemí yelestvi odvixe oslabi, ino zgubi vsakokrat od dvou do treh funtov meda, túdi si yele, yi njih ne zmoxemo na payo spraviti, malokda svoj potreben strošek nanosijo. Yelniki, kerí veų rojov dajo, zgubijo dostakrát tudi matíco. Ne smemo zato niednega yelnika veų. Kak samo enkrat, ino vu dobrih le-

tah nikoli ne veq, kak le dvakrat rojiti pustiti.

163. *Keri roji se imenujejo mladiqniki?*

Qi prvi roj xe vu tistemi leti roja dá, te se taki dán roj imenuje mladiqnik. Oni so redki, ino le vu dobrih letah, kde qele jako ranega qasa, xe vu Maji, ali prvih dnevih Junia, roje ispušajo. Ne smémo pa njih za srečo iméti, kajti njihov materni roj se skoz nje silno oslabi.

164. *Keri roji se imenujejo prisiljeniki?*

Prisiljeniki se imenujejo tisti roji, ker morejo po sili is qelnika iti, ali zato da so se nad njimi vu qelniki qervi ino moli prevzéli; alipà tudi zato, da se vu qelniki ne znajde veq nikaka zaloga meda. Po zadnemu prigodi se imenujejo tudi za-
gládniki ali stradniki, ino da vu totemi si-
rotnemi stani navadno radi nad bogate qel-
niké padajo ino se tam noterprosiť ixejo, se zato tudi zovejo sirotniki. Oni pridejo naj berxej v' Aprili, Septembri ali Oktobri vu toti hujdi stan.

165. *Kak se zaderxijo qele pri rojuvanji?*

One se pri rojuvanji skaxejo odvise moxilne ino vesele. One se izmetavajo ino issipavajo pri izidenji is qelnika z' nagloto, edna krez ovo, nikak nauq, kak da

bi se skos pse vungnale, se povzdignejo na zrak, se tam z' bistrim letanjem vkrix motajo, ino davajo polek tega celó lasten glas od sebe sligati. Či je letna lukna na čelniki, is kerega ishajajo, nekaj vozka, tē terpi toto izidenje šest, osem do deset minót, zmes totega časa davajo čele, kere se xe zvonah čelnika znajdejo, svojo germoto vu zraki preveno čuti, ino storujejo našim očém naj prijetnéši prigléd. Matíca pride is čelnika se le tē, kda se xe polovica čel znajde zvon čelnika, ona se povzdigne s' posebno velikim glasom mēd rojéčo čelestvo, kero zdaj nekaj blixe vkup letí, ino se po malem od čelnika oddaluje. Mnoge čele, da so se z' mēdom jako obloxile, se pogroznejo na zemlo, ali si sedejo na odpočinenje na naj blixneže reči. Kda je zadniq celi roj svoj materni čelnik zapustil, te se on preveno bole ino bole vozko vkup potegne, ino se ogledava za stranom vu blixini ali nekaj dale vkraj, kde bi se znal posedéti, ino toti stran je zdaj nizni germ, zdaj veja, ali rastika, zdaj drevno steblo, zdaj blixno plateno belixe, zdaj meja, zdaj blixna streha, ali kaka druga reč, kera se čelam vidi priliqna. Tu se zbere čelestvo okoli svoje matice vu gomolo, ali visi liki grozd, možnja,

ali vreče, ena na ovi, ino űaka dokeliű ga ne ogrebnemo vu űelnik; veűkrat pà si iziűe on tudi dalíno, ino puűtí űelara za sobo gledati.

166. *Imamo ovadne znamle, kda se űelnik hoűe rojiti?*

Imamo! le so one posebno pri prvih rojitbah ne vseli na űas gotove. Obűinski valà vunsedenje za znamlo blixnega rojivanja; alipà dostokrat sedíjo űele veű tjednov zvnah pred űelnikom, ino se le ne rojíjo; kajti one vunsedíjo ali le zato, da ne imajo zadosta prostora, ali da je kratko prejdoű matíca preminula, ino űele na izlexenje nove matíce űakajo. Nekaj bole zanagliva, pà tudi ne celó nevkanliva ovadna znamla je, űi űele pri svojemi domo-priidenji is paűe zo svojimi obloxenimi nogami ne idejo vu űelnik, temoű se k'vunsedéűim űelam pridruűijo, ino na izidoűega roja űakajo. Druga znamla űe nekaj vekűe verlivosti je izletavanje trotov pred osmo vuro vjutra. Kda je izidenje celó blizo, tè se kaxe xivljenje ino migetanje mèd vunsedéűimi űelami, one beűíjo pobitoű noter vu űelnik, ino to je nagli űas, kde se z' medom oblagat idejo, naj bi z' neko gotovo zalogo svojo novo űelinstvo spoűele, ino na neke dneve stroűek iméle, űi bi kde

hudo vreme se nagodilo. — Pri poznesih rojih je gotova znamla njihovega blixnega izidenja, qi matíco qujemo kunkavo popevati. — Eden ali veq dnevov po izidenji pervega roja, dostakrat tudi na ravno tisti dén, qujemo, posebno po jutrah ino večerah, pa tudi skoz dén, kda pridemo vu qelinjak blizo qelnika, kerí je roja dal, qerstve glase, nikaj naqi, kak da bi nje iz male trompete sligali: Ti! ti! ti! Toti glasi pridejo od matíc, kere se vu qelniki za predno gospodinstvo potíqejo, kajti dava se nam veq glasov qerstvo razloyno sligati. Na toto kunkavo popevanje: Ti! ti! ti! pridejo dostakrat tudi drugi glasi, kerí se nablixavajo reyjemi kerkanji: Kerc! kerc! kerc! Toto kunkavo popevanje imajo matíce dostakrat skoz veq dnevov brez henjanja, ino mi moremo na to dobro paziti, kajti toti drugi roji radi odidejo. Kda zadniq toto matiyno tikanje ino kerkanje henja, ino roja pa le ne dobimo, tè so matíce xivljenje zgubile, ino mi najdemo nje potém mertve pod qelnikom na zemli, ali na blanji pred letno lukno.

167. *Kak se imá qelar pri rojuvanji zaderxati?*

On more na roja naj vekse paznost imeti, ino polek tega, keliko mogouno, ti:

hoten ino miren biti; on ne smé s' cingétom, ali kakim drugim klepétom ne zo sem - ino táderkanjom, tudi ne zo škropljenjom prerane praske ino larme delati, kajti skos to se zaúnejo úele motiti ino od posedavanja odderxavati. Naj bolše je, úi se úelár zo bzikalnico v' roki xe pri zaúetki rojuvanja pri úelinjaki kre punega škafa vode postavi ino na roja zvesto pazko imá, kam se ravná ino kde hoúe posesti. Úi pá vzeme úelár v' pamet, ki se roj viúe povzdigáva ino pretí odletéti, te more on kúasi nekokrat verh njega vode bziknuti, tak da bodo kaple, kak dex od neba na úele padale. Úi se to hitro nekokrat po redi zgodí, tè se roj naglo zaúne ponixavati ino posedavati, kajti to ga od visokega letenja ino odidenja naj hitrej odstraxi.

168. *Jeli cingét zo xvunúeki, pundvami ino kosami na posedanje roja nikaj ne pomága?*

Celó ino celó nikaj! temou to je le navadna xega, skos kero úelár ovádi, da se njegove úele rojíjo, ino nam oznanúje, da roj njemi slixi, úi ravno si kde koli hoúe posesti.

169. *Kero orodje je nam pri rojuvanji še dale potrebno?*

Zvun bzikalnice, kera je iz bezove ali odrezane puškene cevi, moremo iméti mnogotere prazne osnaxene qelnike, lestvico, qelno kapo, dvoje vunatnih rokavic, gosjo perot, dva stresna deska, iz xitne slame dugih latov naredjen škropilnik, dvě vervi ali prevozi, ino kadni strog.

170. *Kaj je vyiniti, kda si je roj xe naposél?*

Kak hitro si je roj naposel, se moremo na ogrebanje pripraviti. Pred vsim drugim imamo skerbni biti, naj se nam pà kde ne vzdigne ino odletí. Zato ga večkrat moremo poskropiti, ino tak ga znamo neke vure na poséli zderxáti. Qi sunce na njega sija, tè moremo njemi senco narediti. Zmes tega si pripravimo qelnik, v' kerega hoqemo roja ogrebnuti. Totega pomaxemo znotrah na zgorni oglavnici nekaj malo z' medom, kajti skos to storímo, da qele rade v' njega grejo ino znotrah ostanajo. V' lexéqih skladih se more to celó blizo na prednemi pokrivali zgoditi, naj bodo qele tu predi svojo delo spoqéle ino proti zadki nadelavale. Toto pomazanje se zna tudi z'dobrimi voxyinami zgoditi, kere

vu xganemi vini raspustímo, ali vu kosi-
tarni xlici na ogní rastopiti damo. Kda je
vse k' redi, tè gledamo roja po naj lexé-
demí naqini vu qelnik spraviti.

171. *Kak je roj ogrebati, qi se je na nični
stran naposel?*

Qi sedí roj vu spodobi moxnje ali
grozda na slabi sibki veji ali rastiki, do
kere segnuti zmoxemo, tè poderximo qel-
nik k' njemi, ga pomálem trosimo, ino tudi
z' vodo škropimo, ali vejo z' njim odrex-
mo, ino qele z' nje vu qelnik trosimo, ali
vejo z' rojom pod qelnik, alipà le samo
blizo kosa denemo, ino qele grejo same
rade noter.

172. *Kak je roj ogrebati, qi se je globoko
vu germ naposél?*

Qi sedí roj globoko vu germi, tè mo-
remo perviq teliko germa odsekati, da s'
qelnikom do roja priti zmoxemo, potem
ga zaqnemo škropiti, ino qele hitro zaqnejo
v' kos ití, posebno qi je z' mędom nekaj
pomazan.

173. *Kaj je vyiniti, qi roj vu ploti, meji,
ali dervah sedí?*

Qi je roj vu ploti, meji ali dervah
tak globoko, da ga ne moxemo škropiti,

tè ga s' kadnim strogom skoz dim vu uelnic spravlamo.

174. *Kaj je storiti, uì se je roj vu zemlo potegnul?*

Uì je lukna ali prepad pod zemlo taka, da ne moxemo uél iz nje z' vodo ali dimom izgoniti, te moremo, keliko se puští, ino za potrebno spoznamo, zemlo odkopati, z' medom pomazan uelnic na raspoko poveznuti, ino okoli prepadi po zemli z' maclom ali pehom moyno biti, kajti bitja ino nemira uele ne hoqejo terpét, ino hitro vunpridejo.

175. *Kaj je narediti, uì se je roj okoli drevnega stebila široko ino redko nuposel?*

Operviù si na moyno raglo privexemo uelni kov tak, da z' njim do sedeuega roja segnemo, ino ga na naj vekxi kup uel derximo, potem zaqnemo uele skropíti ino s' pelinovo zeléno metlo na dugi raglici od kraja na vekxi kup ino vu uelnic netiti. Uì pà je roj na ravnemi debelemi stebli tak visoko, da nikak ne moxemo ne z' lestvicami, ne raglami do njega, tè naj bolxe storímo, uì z' moyno bzikalnico verh njega preveno skropimo ino ga nizo zgonimo.

176. *Kak je rojna platenemi belixi ogrebatí?*

Či se je roj na platenemi belixi redko po platni rasposel, tè poveznemo koš na naj veksi kup čél ino začnemo z' vodenim škroplenjom ino pelinovo metlo rastrosene čele proti koši gnati. Tudi znamo čele na platni z' lepo skalo proti koši strugati. Polek tega imamo dostokrat srečo, da tudi na mašico vgodimo ino jò zred čelami v' koš iti vidimo.

177. *Kak se ogreble roj med drevnimi vejami ino gačami?*

Kde med drevnimi vejami ino gačami naj več čél sedí, ta naravnamo z' medom pomazan na raglo privezan koš, tak kak čele naj lexej znajo vu njega iti, potem ga z' vodo, s' pelinom, ali rudi dimom iz gač silimo. Kda pa xe veksi kup čél, imámo v' koši, ga vzememo z' dreva ino spodi na pripravleno klop postavimo noter do noči, dokelič xe tudi vse ove čele ne priletijo dol vu njega.

178. *Kak ogreblemo roja iz votlega dreva?*

Tu moremo operviti v' pamet vzeti, jeli roj vu votlíni od letne lukne dol ali gor sedí. Či sedí od letne lukne dol, tè napostavimo z' medom pomazan koš na letno lukno spodi pod rojom pa zvertamo

lukno, tak da skoz njo s' kadnim strogom dim na čele gnati zmoxemo. Či pà sedí od letne lukne gor, tè prevertamo nad rojom lukno vu votlino, ino kadni strog pà nastavimo vu letno lukno; čele nato hitro idejo zgorah skoz novo lukno vun vu pristavljen kož, ino naj hitrej, či mèd tleče reči vu kadni strog vzememo pesjo ali kako drugo kosminje ali človečje lase, ali nastrugane paxnohte, rogele, konjske kopita ali čunte, kajti takega duha celó nikak ne hočejo terpéti.

179. Kaj je napraviti, či se znajde roj previsoko na veji ali vu votlini, do kere ne moxemo?

V' totemi prigodi glejdajmo z' medom pomázan kož, keliko mogočno, blizo roja na ono ali blixno drevo obesti, ino potem roja zo škropilnico ali bzikalnico preganjati. Či pà to nikaj ne pomaga, ali se storiti ne dá, tè gledajmo, jeli se ne pustí cela veja ali votlína odsekati ino na zemlo verxti. Toto dolverxenje je večkrat tak srečno, da se roj nikak ne pokvarí.

180. Kaj je skuxavati, či do roja celó nikak ne moxemo?

Či sedí roj na debéli visoki smereki ali hojki po stebli med vejom, ali na veli-

kemi staremi perlkemi hrasti, tak da brez velike nevarnosti xivljenja nikak ne moxemo blizo njega, ino njemi tudi z' vodo nikaj ne zadenemo, tē znamo skušavati, smerdēqi dim is smolja, paxnohtov ino vune ali drugih reqi delati, tak da ga veter na qele vleqe ino nje preganja.

181. *Jeli si roj tudi rad xe sam pri rojuvanji vu kos sede?*

Qi imámo zraven qasa, kŕa se roj zaqne izmetavati, z' medom pomazan na ragli privezan kos, ino ga skrivoma na blixno drevo, proti keremi se roj od daley ravná, poslonimo, tē se nam veqkrat tudi sreqa nagodí, da si roj xe sam vu kos sede.

182. *Odkod pride, ki mladi roj veqkrat pà nazaj v' materni kos leti?*

To pride od mnogoterih zrokov: ali zaostane matíca sama rada, ali da se najde preslaba, vu qelniki, ali je dobila plantave peroti, ino blizo qelnika na zemlo padnula, ali je opešala ino se blizo qelinjaka vu travo pogrozila, ali se je kde na niznemi strani zastavila, kde qelestvo nje ne najde. Vu takih prigodih se obernejo qele pà nazaj vu materni kos.

183. *Kaj je vu takemi prigodi vyiniti?*

Qi je matíca vu qelniki zaostala, tē se je zanesti, da bode roj vu treh dnevih

pà vun zel. Tudi pà moremo na zemli ino vu travi pred qelinjakom zvesto poiskati, qi je matíca ne kde tam najti. Naj berxej je mala gomola qél pri njej. Toto gomolico qél moremo z' malo xibo ali palico razgoniti ino matíco iziskati, ino njo zred gomolico qél k' maternemi koxi pred letno lukno spraviti, naj tudi ona za svojim rojom gre pà nazaj vu materni qelnik. Qi pà xe prejdouq matíco na zemli najdemo, kak je mladi roj nazaj vu starega odixel, tè jo hitro moremo vu matiynici (matiyni kobayki) na raglici med roja derxati, ino kqasi si roj okoli nje na raglico zaqne posedavati. Mi nato raglico z' matíco pomálem ponixavamo na blixno drevo, naj si roj tam naposede, ino ga gremo ogrebat, qi ravno je mali ino slabi.

184. *Kak pà je matiynica ali matiyna kobayica napravlena?*

Ona je is konjske xinje, is svile, iz drobnitqkih xibic, ali celó is tenykih vosqenih niti redko spleten koxek, spodoben velikoti ino okroglosti kureujega jajca ali xivilnega napersteka, pun xtirivoglastih ali dugavih luknic, od zvunah z' medom pomazan, na raglico pritiynjen ali pribodjen, ino matíca v' njemi tak, da jò qele od da-

leq lahko vidijo, kermijo, ino is totega koyeka rešijo.

185. *Kaj imamo storiti, qi je novodoblen roj mali ino slabi?*

Qi je novodoblen roj mali ino slabi, tè naj bolše storímo, qi ga postavimo vu qelinjak na selo starega, ino starega pà inam, nekaj dale vkraj na drugo mesto prenesemo. Tak pride dosta qél is starega roja k' mlademi, ga naredi velikega ino moqnega; stari pà, da po totemi naqini preci qelestva, zgubí, se zato v' onemi leti drugokrat ne rojí, ino ostáne tak tudi moqen.

186. *Kaj je narediti, qi se vey rojov na enkrat rojí ino vkup sedgejo?*

To se pri velikih qelinjakih gostokrat zgodí, ino je — qi so roji ednakega ploda, t. j. sámi rani roji, ali sami pozni roji, — nikak ne za nesrečo iméti, kajti qi nje v' eden qelnik vkup ogrebujemo, v' keremi imájo zadosta prostora, tè zderxíjo oni le naj bolšo matíco, vse ove pà v' noui odbijejo, ino mi nje potém drugi dén pred letno lukno ali na zemli pred qelnikom mertve najdemo. Taki vkup ogrebneni roji se posebno zbistríjo, ino nam naj berxej spravijo xe pridobiqek ino veselje. Qi pà so roji razliqnega ploda, i. j. prvi ino drugi roji vkup, tè je to vseli neprijeten prigod,

kajti taki roji se med sobo ne pogajo, uele edna nad ovo padajo, se tergajo ino kolejo tak, ki jih veliko na zemli najdemo. Ino zrok tega je, da prvi roji xe oplodene, drugi pa neoplodene matice pri sebi imajo. Mi zato moremo pri rojuvanji pazko imeti, jeli so roji ednakega ploda. Veukrat znamo vkupletenje rojov skos to zabraniti, qi okoli pervega roja, ker se je xe naposel, hitro pert odenemo. Nató znamo vsakega zasebno ogrehati. Qi pa oba v' eden uelnik ogrebnemo, te naj berxey xe drugi den rada pa vun ideta.

187. *Kak pa razloyimo dva roja, kera sta si vkup sela?*

To se zna po mnogoteremi naqini zgoditi. Opervi q jako poskropimo uele s' vodo, naj nje vukrotimo ino razletavanja branimo, potem strosimo ali postruxemo nje vse vu veliki pert, ino ga rasprestremo na zemlo. Nató se vsaka matica ali xe sama zo svojim uelestvom v' posebno gomolo podava, alipà matice is uel polovimo ino vu matiqnico (matiqno kobaqico) denemo, ino z' njimi vu prazne uelnike, ino zgrabimo k' vsaki neke pesice uel, ino uele se same k' svojim maticam pridru xijo ino pri njih ostanejo. Veukrat je zgrablenje matice iz rojov ne potrebno, temo q mi smemo le

z' medom pomazane ųelnike okoli rojovega kupa napostaviti, ino z' veseljom vidimo, kak ųele zo svojimi matícami vu nje idejo, ino se same vu zosebne roje razloųijo, tak ki se vsako ųelestvo k' svoji matíci stovarsí. Le ne smemo košov ali ųelnikov ravno na zemlo djati, temoų neke blode ali palice podloxiti, naj ųele znajo povsodik vun ino noter hoditi. — Alipà tudi denemo celo gomolo ųél, potem, kda smo jò dobro poskropili, vu košov, is kerega nato ųele vu velike niųke, ųún ali korito strosimo ino s' pertom pokrijemo. Tam znotrah pustímo nje blizo ųtertál vure z' mirom, ino gremo zmes ųe po ove ųele, kere so se ųe pà na poselísi nabrale, ino nje strosimo k' totim. Zraven ųasa denemo teliko zelenih drevnih vejic ali rastik k' ųelam vu niųke ali korito, keliko rojov vkup sedí, ino tak, da se njihovi verųiųi ųel dotiųejo, s' konci pà na kraji korita sloníjo. Tak pokrite pustímo nje skos celo noų v' miri. Drugi dén jako rano najdemo, da se je vsaki roj zo svojo matíco na posebno vejo ali rastiko nabasal, is kere vsakega znamo lahko vu posebni ųelnik spraviti ino v' ųelínjak poseliti.

188. *Od čega pride, da neki roji, 'kak hitro si posedejo, se pa vuzdignejo ino odletijo?*

To nam vujinjo večkrate poznéši roji, kerí dostakrat troje, četero ino veq matíc med sobo imajo, ino se nad njihovim izvolenjom ne moxejo zediniti. Oni letijo zato od ednega strana do drugega, dokoli se zadniq ne zedinijo, ali se na veq rojov razloqijo. Na tém pa je naj berxej le čelár kriv, qi roja, kak hitro se zaqne povzdigavati ino hoqe odleteti, ne poškropi kqasi z' vodo; kajti le voda je edína pomoq, roji odidenje zabraniti; ino to moremo posebno pri xgeqemi vremeni skerbno delati, ino ga zo mnogim škroplenjom vu snaxen čelnik ogrebati.

189. *Je to tudi xrok, qi nam po ogrebenji pa izidejo?*

Jako mnogokrat resen. Dostakrat pa je tudi nesnaga čelnikov na tem kriva, posebno qi so se miši vu njih gnezdile, maqke nje onesnaxile, pavuki ino druge xixale nje z' gerdim duhom napunili, ali qi so kde v'dimi visli. Vu take koqe znamo tri- ino večkrate roje ogrebnuti, ino nikoli nam ne bodo znotrah ostali, temoq vseli pa izixli; kajti nikaj ne moxejo menje terpéti kak smrad. Komi zato roj is ko-

ga pà izletí, tisti ga le kvasi vu novi kov ogrebni.

190. *Is yega spoznamo, da se matica med vugrebnenim rojom znajde?*

To je lahko v' pamet vzeti, qi se qele vu velikih redah vu qelnik podavajo, ino se zvunah pred kovovo letno lukno kvasi na straxbo postavljajo, qi zadek svojega tela višek povzdigavajo ino s' perotami vesélo krepelíjo. To imenujejo qelári: Qele se matíci pokarajo.

191. *Kaj je po ogrebanji roja storiti?*

Kak dugo se so qele ne mirne, temou se kovato okoli leqejo, teliko qasa ne smemo qelnika iz óqi pustiti, temou skerb iméti moremo, naj xgeqi sunqni xari ne sijajo na roja, kerí ga na izletanje vabíjo. Napravimo njemi zato senco iz veja, ali s' pertom, ino qakajmo, dokeliq se vse qele — le na neke je ne gledati — k' njemi zberejo, ino ga postavmo potem kvasi vu qelinjak na njegovo selo, kajti qi ga na mesti, kde smo ga ogrebnuli, predugo pustímo, te se mnoge qele ta letati navadijo, ino veq dnevov tam okoli leqejo. Dostakrat pà toti nemír terpí noter do noqi.

192. *Na kaj se je za ogrebnejnomo roja več gledati?*

Na to, naj mladi roj, ki se po ogrebnejni dexovno vreme nagodi, ne strada. Če se si vzemejo sicer pri svojem izidenju iz maternega koša medni strošek na neke dneve s' sobo, alipà ki dexovje duxe terpi, te moremo nje, da svojo zalogo hitro porijejo, kermiti, dokoli jim lepo vreme ne dopusti, si svoj potreben strošek na pagah pobirati.

193. *Jeli moremo vse roje ogrebati?*

Ogrebati moremo nje vse, ne pa vsih v uelinjaki posadjati, kajti neki — posebno tretji ino štirti roji enega leta — so tak slabi, ki svojega potrebnega stroška za zimno ne zmogajo do polovica nanositi; zato naj bolje vujinimo, ki dva, tri ino več takih rojov v' ednega zedinimo.

194. *Kak se toto zedinenje zgodi?*

Ki so roji na eden den izišli, te se ne pustijo kajsi zediniti; kajti med njimi postane boj, ino oni pa naglo izidejo. Mi zato naj bolje storimo, ki vsakega zasebno v mali koš ogrebnemo, ino oba do pozne večeri tam, kde smo jiva ogrebnuli, stati pustimo. V mraki, kde so se čele že v zgornjo košovo oglavnico spravile, ne-

semo obá koža vu čelinjak, oberujemo skerbno ednega na opak, ovega pa postavimo gor na njega, ino ovexemo okoli nju tam, kde se vkup lexeta, ročno brisajo, ino terkamo po spodnemi kosi s'persti, dokoli so se čele ne gor spravile, kaj se s'požumom ino prasketom godí. Nató vetrimo lukno na spodnemi kosi, naj se čele od pomanjanja zraka ne zadušijo, ino pustimo, obá koža skoz noč, ednega na ovemi sloniti. Fridočji den za ranega jutra je zedinenje obú rojov opravleno. Mi zdignemo potém zgornji kož dol, ino ga postavimo na njegovo mesto vu čelinjaki. — Še slobodnej pa se zgodí zedinenje z'bovistnico.

195. *Kaj je povistnica?*

Ona je okrogla kruglasta goba, kera na peseqnih, travnikih rase ino se od vračitelov za vustavljanje kervi na rane deva, zato nam je ona tudi znana, pod iménom: kervnica ali kervna goba. Kda je suha, ino jò vkup stisnemo, se ona, kda stisek popustimo, skos svojo istegnotost pa istegne. Či pa jò vuxgemo kak ognovo gobo, ino pod ali vu čelnik denemo, kerega potém zadelamo, tak da dim nikde ne moxe vun, tè se čele od nje ovomotijo ino omamijo, ino pokapajo vu nekih minotah liki mertve dol. Toto ovomotenje pa ne terpi dosta

kres štartal vure, nató se pà oxivijo ino opravljajo znoviŋ svojo delo pà ravno tak, kak prejdoq. Skos toto pomou znamo dva ino veq rojov jako dobro zedíniti.

196. *Kak pà se polek tote_a delz zaderxímo?*

Mi vzememo prazni slamni svitek, ino vtekne mo svilo vu naj visexo svitkovo klobaso tak, da svila, qi je liki koleno vugna, raven vogél narédi, ino tak daleq naprej segne, da, qi se qelnik prek postavi, dala od svilne spice do satovja, ali do, vu qelniki viseqih qel, qetéro ali pet perstov znese. Na toto svilo nateknemo edno bovistnico, qi pà je mala, tè dvé ali tri, ino postavimo svitek vu prazno latvo ali na klop, vuxgemo nató povistnico, ino denemo qelnik z'rojom skerbno na slamni svitek. Kak hitro se qele verh vuxgane povistnice znajdejo, zaqnejo sumeti, praskati, krepeliti, hrumiti ino berneti, to pà, qi je roj dober, ino goba slixno vuxgana, nikak više treh ali štireh minót ne terpi. Kda potém v' pamet vzememo, da v' qelniki pomalem celó tiho biva, tè terkamo zgorah na koq, naj vse qele dolpadnejo. Kda se je to zgodilo, tè koq povzdignemo, ga denemo na stran, ino izixemo matíco. Ona je ne xmetno najti, kajti da pozno padne,

zato lexi ona blizo celó zgorah verh qel, tam kde naj debelej qél lexi, ino je le od malo qel pokrita. Mi vmememo pere, s'kerim celó sgorah lexéqe qele obermemo, ino jò lehko v' pamet vmememo. Kda smo jò najšli, te jò zapremo vu matiqnico. Tak delamo tudi z'ovimi roji. Zadnij strosimo vse qele vu prazni kov, kerega velikota more celemi qelestvi biti primerjena, ino prestavimo med iziskanimi maticami naj vekso ali naj lepšo ta, kov pà obermemo na opak ali na glavo, ino zvexemo tenko platenico krez odpertek, ino ga pustímo tak dve vuri, dokoli je ne noq postala, nató pà ga postavimo na njegovo mesto vu qelinjaki, platenico odvexemo ino odpremo letno lukno. Pridoqo jutro vmememo platenico vkraj ino pustímo qele letati. — Lexej pà so resen roji zedinite, qi je eden xe dva dneva ogrebnen, ino svojo delo xe zaqél.

197. *Na kaki nayin se to zgodi?*

Mi ogrebnemo roja vu kov, ali tak imenuvan ogrebnik, kerí ne imá v' sebi hlodov ali krixov, ino ga pustimo na mesti ogrebneja z' mirom stati. Kak hitro pà je sunce zajšlo, tè razgernemo pert na zemlo ino denemo dva hloda gor, idemo vu qelinjak po qelnik, s'kerim hoqemo roja ze-

diniti, ino ga postavimo na pert, ogrebnik ali koš z' mladim rojom pà postavimo tá na poloxene hlode, ino vdarimo potém dva - ali trikrat silno po košovi glavi, tak padne roj dol na pert, ino kuasi postavimo koš, s' kerim roja hojemo zediniti, skerbno — naj niedne čele ne stisnemo — verh njega prek; iz ogrebniaka pà še tudi zaostanóče čele strosimo; one ne letijo višek, temoč idejo zo praskétom vu čelnik, ino zedinenje se opravi brezi vsih obstojnosti. Pert zvexemo zo štiremi škrili kres čelnik vkup, ino čelnik. kda je miren ino čele xe vu njega gor odisle so, pà na njegovo mesto vu čelinjak postavimo. Či drugi den pert odvzememo, tè bomo odverxeno matíco najšli. — Po ravnó totemi najini naredimo slabe ali brezmatične roje s' pozneximi tudi močne.

198. *Kak znamo poznéše roje zabraniti?*

K' tem imóno mnogotere pomoči. Ravno kak povekšanje ali razdalenje čelnikov skoz nastave ino podlage rojuvanje obučinski zabráni, tak zabranimo tudi poznéše roje, či kuasi po izidočemi pervemi roji, damo maternemi koši prestrano nastavo ali podlago; vseli pà to le tudi ne pomaga. Bole slobodno ino gotovo storimo, či pervega roja po ogrebnenji na selo

maternega postavimo, ino maternemi pà drugo mesto damo, kajti odletéyo qelestvo se oberne nató, svojemi staremi seli privadjeno, k' mlademi roji; materni roj se skos to oslabi ino pozábi na rojuvanje. Tota pomouq je blizo vseli naj bolxa. Zvun tega se poznéso rojuvanje nekaj zabrani tudi skoz razotenje ali porušenje trotnega ploda. Najmreç, qi ves trotni plod, na dén, kde je roj izigel, tak daley, kak le zmo-xemo, izrexemo, ali naj menje le z' no-xom raspavamo, tè imá qelestvo zo sna-xenjom satovnic delati ino popustí rojuvanje.

199. *Kak znamo qele skoz iskust pomno-xavati?*

Skos tó, qi si iz njih odroje delamo t. j. qi is qelnatih kosov silimo qele, se razdeliti ino svojo lastno qelinstvo spoqéti.

200. *Od koga se tota iskust piše?*

Ona je jako stara, ino se vidi xe vu petnajstemi stoletji znana biti. Veliki naravnik Svamerdam pà od nje xe le vu leti 1678 operviç piše. Po njemi so Šubert, Širah, Airih, ino Rim toto iskust jako v' navado spravili.

201. *Vu qemi pà lastno obstojl iskust odrojuvanja?*

Ona obstojl lastno vu tém, da iz ed-nega ali veç starih dobrih rojov eno ali

več plodnih satovnic vzememo, v' kerih se različni čelni plodi znajdejo, najmreč, jajca, červeki ino pokrit t. j. s' pokrivalami zavrežen plod; nje založimo v' prazni kov zred nekimi mednimi pogajami, jim pridenemo zadostno množino čel, nje na neki čas vuzapremo, dokelič so si matice isglele, ino se edna ovi tak privadile, ki svojo zasebno čelinstvo imájo.

202. *Je odrojuvanje bolšo, kak rojuvanje?*

Odrojuvanje je bolšo! posebno v' stranih ino letah, v' kerih se čele malokda ino pozno rojíjo. Mi ne dobímo odroje le samo prej, kak roje — obstojnost za čelno rejo veliko imenitna — temoč mi znamo nje tudi ob naj bolšemi časi delati; kda se nam obstoječo lepo vreme dočakati vidi. Tudi se nam ne nagodíjo polek odrojuvanja tiste neprijetnosti ino protivnosti, kere se pri rojuvanji znajdejo, n. p. dugo čakanje ino pripazovanje na čas rojitbe, nevarnost pri ogrebanji, odidenje ali odletenje.

203. *Na kaj imamo pri odrojuvanji gledati?*

Pred vsimi rečami gledajmo na kakovost rojov, od kerih hočemo odroje delati, potém pa tudi na čas, ob kerem nje delati moremo.

204. *Kaki more biti roj, od kerega ho-
yemo odroje delati?*

On se more v' naj bolxemi stani znajti, t. j. on more qelestva ino meda bogat biti, tak ali xe popuno nanosen ino nadelan biti, ino vunsedéti zaqéti. Posebno se lastijo k' odrojovanji le taki roji, ker se pred drugimi skos svojo marlivost jaki skaxejo, ino neradi roje davajo, temoq rajxi kda jim je prostor premali, vunlexijo. Naj nje za ranega qasa po zimi proti konci Aprila ino srednega Maja na odrojovanje pripravimo, jih vu protiletji ne smemo porezavati, ino jim celó nikaj meda, ino tudi ne snaxnih praznih satovnic, temoq le celó stare ino xe plesnive pogaqe odvzéti.

205. *Ob keremi qasi moremo odroje delati?*

To se ne smé v' leti ne prerano, ne prepozno zgoditi. Mi moremo na letino pazko iméti, jeli se je protiletje rano ali pozno zaqélo. Vreme more toplo, nebo jasno biti, ino cvetje more qelam bogato paso ponuditi. Naj bolxi qas je od srednega Maja do desetega ali dvanajstega Junia.

206. *Kere vure skoz den so za to naj
práliqnese?*

Brezi vsega dvoja. vjuterne vure od osmih do desetih, ino popoldnevne vure
od

od treh do šestih. Obpoldnevne vure si za tega volo ne zeberemo radi za toto opravilo, da so ob totemi qasi qele naj qutnése, se rade razjézijo ino naglo silno piqijo, ino si tudi lahko ropare privodimo. Mnogi qelari opravljajo odrojuvanje naj rajši vu odveqernih vurah, da se mir pri qelah skoz odklanjanje sunca hitrej priblíxa.

207. *Keri qelniki so za odrojuvanje naj prikladnévi?*

Razloqlivi stojaki ino lexaki, t. j. stojéqi ino lexéqi skladi, ker se dajo razdeliti; polek totih pa tudi oglavniki, t. j. stojéqi zgorah v' okrog zdelani kosi.

208. *Kak se zaderximo pri totemi opravili?*

Po mnogoteremi naqini: Ali si pustímo prejqd q matíce vu posébnih plodnih matiqlnicah na to izlexti, ali zaloximo plod vu prazne kose, ali razdelímo sklade, ali izbobjamo roje.

209. *Kero med totimi opravilami je naj lexévo?*

Izbobjanje, kero z' oglavniki ali stojéqimi ino lexéqimi skladi naprej jemlémo.

210. *Kak se opravla izbobjanje z' oglavniki?*

Veqer prejqd odexenemo qele vu za to pripravlenemi oglavnemi kosi z' di-

mom, kerega skoz letno lukno vupihavamo, nazaj, ino nje skos to silimo, se višek podati, potem odzdignemo oglavnik z' njegove selne klopi, ga oberujemo ino postavimo na glavo, na njegov odpertek pà drugi prazni koš, kerí s' totim edno dalo imá, ino zvevemo tam, kde se obá kosa, eden na ovega prilixeta, platenico v' okrog okóli, naj niedna qela ne zmoxe vunpriti. Tota dva med sobo zvezana kosa postavimo vu prazni slamni svitek, ali oberujemo neposlonati stol na opák, ino obá sklenjena kosa postavimo med stolove noge, naj tam moqno ino mirno teqíta, ino jiva skoz noq vu totemi stani pustimo. Zmes totega qasa se potegne dosta qel vu prazen koš. Drugi den vzememo tota dva stovaxena kosa vun, ino zaqujemo s' persti celó spodi terkati ali bobjati, kak da bi orgle prebirali, gremo s' totim terkanjom ali bobjanjom pomalem okoli ino okoli preveno višek noter do krajca, kde se eden koš drugega dotíqe, ino toto bobjanje xenemo na deset do petnajst minot preveno. Qele, kere so skos toto bobjanje vu strah ino nemir postavlene, grejo na pobeg, ino se potegnejo zo svojo matíco vu zgorni koš. Qi zdaj po nareqenemi qaxi slixamo nje praskati ino sverqati, tè z' bobjanjom

popustímo, ino smo neke minote tiho, naj se űelestvo zmoxe poxivéti, ino odzdigne-mo, kda smo platenico odvezali, gorni koű, s' űelami v' njemi, na stran, ga de-nemo na klop, ino ga nesemo z' njo na pripravleno selo vu űelinjak. Izbobjan ma-terni koű pà postavimo itak na njegovo staro mesto, ino delo je opravleno. Polek tega pride vse na tó, da je naj stara rod-na matíca s' űelami vu prazni koű se po-dala, ino da je naj izbobjan roj zadosta moűen.

211. *Kak je zvediti, da se stara rodna matíca znajde med izbobjanim rojom?*

To se dá celó lahko skoz lexenje nje-nih jajc doviditi, kajti rodna matíca po-pustí to vu dnevih Maja malokda viűe pol-vure. Na toti konec pustímo klop, na kero hoűemo izbobjanega roja postaviti, jako gladko poskobliti, naj se koű ali skladnik okóli ino okóli — brezi zijanja — prilexe, ino űerno pofarbati, ali denemo poden űer-nega papira na njo. Matíca, kera űe zdaj v' novemi űelniki ne najde satovja, pusti jajca na klop ali papirovo gibo padati, kde nje lahko raspoznamo. One imajo spodobo z' jajcami, kere metuli na zelno perje nale-xejo, se vidijo bele, ino so nekaj malo splantane. űi zato krez eno vuro najdemo

tote jajca na černemi podni, te nam je to dokáz, da se stara rodna matíca pri napravlenemi iskustnemi roji znajde.

212. *Kaj pá je storiti, či je stara matíca ne zred rojom izišla?*

Te bodo čele samé pa kos zapustile, ino nazaj vu maternega odisle; zato dobro včinió, či si prostor vsikdar tak pripravimo, ki izbobjanega roja kre maternega kosa postaviti znamo, maternika pá nekaj malo odpotisnemo, tak da obá kosa pol starega prostora notervzemeta; čele bodo se nató samé razdelile, tak da bota obá roja ednako močnega čelestva.

213. *Se dajo tudi stojéči skladi izbobjati?*

Dajo se, ino še dosta bolše, kak o glavni kosi.

214. *Kak imamo z' njimi delati?*

Či stojéči skladi is treh ali štíreh popuno nanosenih svitkov ali skladnikov obstojíjo, tē včinió naj bolše, či izbobjanje ravno na njihovemi mesti naprej vzememo, kajti se za svoje xmeče volo is svojega sela texko vuzdignuti ino obernuti zmoxejo. Mi odvzememo zato pokrivalo z' naj gornesega svitka ali skladnika, ino napostavimo prazen s' pokrivalom oskerblen svitek ali skladnik gor, ga zdelamo s' podsto

jejim svitkom ali skladnikom, ino zamaxemo spehe z' jilovico. Naj bolxe se zgodí to eden ali dva dneva pred izbobjanjom. Pred poldnevom proti deveti vuri odpremo spodi stojéji letni sklad, xenemo úele s' kadmim strogom nazaj, ino pihamo díim vu letni sklad. Skos to úele okrotimo, ino vu strah postavimo, one se podajo na pobeg ino idejo vísek. Úi smo to xe blizo na osem do deset minót delali, tè zaúnemo od spodi na stojéjemi skladi okóli ino okóli po navadni xegi bobjati, gremo s' totim terkanjom pomálem preveno víse, noter do kraja, kde stojéji sklad hoúemo odvzeti. Toto bobjanje xenemo blizo petnajst do dvajsti minót. Úele se podavajo zo svojo matíco preveno víse gor, ino napunijo zadniú zgorah napostavljen celi prazni svitek ali ves sklad. Kak hitro to skos praskét ino xverúanje úél vu pamet vzememo, ali skoz vu zadni steni vupostavljeno stekleno plato vidimo, tè prebadamo z' gletvo vu svitek ali skladnik, kerega s' stojéjega sklada odvzeti hoúemo. Najmreú úi obstoji stojéji sklad is xtireh popuno nanošenih svitkov ali skladnikov, tè odvzememo njih dva, tak da roj potem is treh svitkov ali skladnikov obstojí. Nato vzememo lépo, oxgano, z' dvema prejimakoma oskerblena ci-

tréno strunjo, ino jò namerimo zmes pre-
bodjenega speha svitkov ali skladnikov,
prerexemo z' njo pogaye zo skerbnim pri-
gledom, odzdignemo one tri svitke ali
skladnike ino nje postavimo na polek pri-
pravljen prazni svitek ali skladnik tak, da
odroj zdaj is štireh svitkov ali skladnikov
obstojí. Ov ob dva svitka ali skladnika pri-
krajen materni sklad pà bode zdaj zgorah
s' pokrivalom zadelan ino zo praznim svit-
kom ali skladnikom, kerega na letni sklad
denemo, podloxen, ino ova dva z' njega
odvzeta svitka ali skladnika pà gor po-
stavljena, ino vso opravilo je dokončano.

215. *Kaj je z' odrojom na dale storiti?*

Prigledavati moremo, jeli je zadosta
čelnati, ino ga postavimo potém na pri-
pravljeno selo vu čelinjaki.

216. *Či je ne jako čelnati, kaj je vyiniti?*

Postavimo ga skoz dve vuri na mesto
maternega čelnika, tè bode zadosta mo-
čen postal, ino potém že le ga postavimo
na njegovo stanišno selo. Ino ne imamo
se bojati, ki bi on od maternega roja pre-
čelnati postal, kajti za navadjenega letanja
volo se podavajo čele pà preveno nazaj
vu materni čelnik.

217. *Kak pà odroja naredimo jako űelnatega ino moűnega?*

Skos tó, űi ga iz dnu űelnatih rojov napravimo.

218. *Kak se to zgodí?*

Mi postavimo novonapravljenega odroja, űi smo presvedoűeni, da imá pri sebi rodno matíco, na selo űelnatega roja, kerrega zmes na drugo mesto prestavimo. Njegove űele letíjo zdaj od svojega kosa na privadjeno stanišce k' odroji.

219. *Jeli med totimi dvoje űelami ne postane smertni boj?*

Ne! one se, mirno pogodijo, űi je odrojova matíca rodna, kajti one so od praske odrojivanja űe prestrašene. Pridoűe űele so sicer nemirne, da svojega starega dela veű ne najdejo, alipà zadniű grejo le rade k' odroji, ino ga delajo moűnega.

220. *Jeli se prestavljen kos ne oslabi?*

On zgubí sicer űelestvo, ino henja dva dneva letati; da pà se skos vsakodnevno izlexovanje ploda skoro pà moűen najde, zato zaűne on pà delati, ino zguba űelestva njemu veű nikaj ne škodi, ako ravno tudi trote odgoni, ino rojuvanje popustí, kajti to je za njega le dobro.

221. *Jeli ne zmoremo zabraniti, naj z' odrojom odegnana rodna matíca zavolo pomankanja satovja vu novemi kovi svojih jajc ne bi pustila padati?*

To znamo zabraniti! ino sicer skos to, da kosi, od kerega se odroj dela, namesto praznega svitka ali skladnika, snaxen s' praznim qistim satovjom nanoxen svitek ali skladnik napostavimo, ali za podlago damo; matíca lexe nató kvasi svoje jajca vu prazne lexnice, ino skos to se nam zredí roj hitro na veliko imenitnost. Take s' praznim sotovjom nanoxene svitke ali skladnike moremo na toti konec dobro zadelane iméti, naj se skoz nikaj ne odsnaxijo, ino vu dobri sranbi zderxavati.

222. *Jeli bodo odroji, kere is stojeyih skladov delamo, pà tudi stojeyi skladi?*

To stoji v' lastni voli vsakega qelara; mi zato znamo vse odroje, kere is stojeyih skladov delamo, tudi vu lexeye sklade preobernuti, da se s' totimi lexeyj pustí delati.

223. *Kak se to zgodí?*

Mi naredimo vu pokrivali praznega svitka ali skladnika, kerega pred izganjanjom roja stojeyemi skladi zgorah napostavimo, letno lukno, ino sicer tak, da po-

gaqe, qi odroja poloximo, v' odrezanik
svitkih ali skladnikih ravno na opauno ali
ravno dol viseqo lego dobíjo, toto letno
lukno potém zadelamo na tak dugo, ke-
liko qasa odrojuvanje terpi, ino jò pà od-
premo, kda odroja preloximo ino ga na
njegovo mesto postavimo.

224. *Jeli toto premenenje ne naredi kvara?*

Nikak ne! qele se po totemi preme-
nenji hitro ino bres tekote privadijo; zato
mnogi qelari radi delajo is stojeyih skladov
same lexeye.

225. *Znamo tudi iz lexeyih skladov od-
roje delati?*

Znamo! alipà oni nam xe véy dela
naredijo.

226. *Kak opravlamo toto delo?*

Is celega ravno tak, kak pri stojeyih
skladih. Na den prejdoq odvzememo pred-
no pokrivalo, v' keremi se znajde letna
lukna, xenemo qele z' dimom nazaj, ino
gledamo, jeli so si plod nasadile, ali ma-
tíyne lexnice naredile, ino napostavimo praz-
ni slamni svitek ali skladnik; v' keremi se
letna lukna znajde, spehe pà skerbno za-
maxemo z' jilovico. Eden ali dva dneva po-
znej nesemo lexeyi sklad, kda smo prejdoq
njegovo letno lukno zadelali, is qelinjaka

pod senčnato drevo, ali pod zeleno listno streho, ino postavimo na njegovo staro selo prazen čelnik, naj se is páše domo prideje čele znajo vu njemi zbirati. Zdej odpremo lexéji sklad zadi, ino xenemo čele z' dimom vu njegov preden del. Kda smo nje zadosta spokorili ino vu strah postavili, tak da njihovo celo delo od njih zapušeno ino prazno tu stojí, tè zaqujemo ravno tak, kak pri stoječih skladih okoli čelnika bobjati, alipà s' potrebnim prigledom, naj se kde niedna pogáya vu čelniki ne poterga, ino delamo toto bobjanje tak, da pomalem preveno dale naprej pribobjamo noter do strana, kde odroja, keremi eden ali dva svitka ali skladnika dati mislimo, potem kak materni koš is treh, štireh ali veq popuno nanošenih svitkov ali skladnikov obstóji, od maternega koša odrezati hoqemo. Toto bobjanje ino vupihavanje dima xenemo zo zmesnim veqkratnim vustavljenjom ino pohenjanjom, blizo do polvure prevéno. Potem odpraskamo jilovico med spehjom na obéna svitkoma, kde hoqemo materni čelnik odrezati, razbodnemo z' gletvo svitke ali skladnike tak daleq narozno, da oxgáno debelo citréno strunjo zmes vuspraviti zmoxemo. S' toto svilo razrexemo nató koš od spodi na vi-

hek, naj po totemi naučini zabranimo odterganje pogáq, tè pribodnemo na predni del, kerí zdaj odroja spodóbi, ino matíco v' sebe imá, prazni svitek s' pokrivalom, zamaxemo spehe z' jilovico, ino ga na blanji postavljenega denemo na stran. Materni uel-nik pá zadelamo predi s' pokrivalom, v' keremi se letna lukna znajde, ino kda smo vse spehe ino raspore v' jilovico skerbno zamazali, ino tudi zadni odpertek s' pokrivalom pá zadelali ino dobro zaveqili, ga nesemo na njegovo blanjo djanega na njegovo staro selo vu uelinjak, ino potém pripravimo tudi odroji ravno tam prostor ino odpremo njegovo letno lukno. Ovaqi pá, kaj dojde pomnoxavanje uel, delamo vse ravno tak, kak z' odroji od stojeqih skladov.

227. *Po keremi naučini delamo odroje skos vusadjen plod?*

Mi vzememo snaxen prazen uelnik, zaloximo vu njega eno ali dve medni pogáqi ino dvoje uistih satovnic s' praznimi lexnicami, kere smo pri porezavanji za toto delo sranili. Nato izrexemo iz dobrega uelnatega koša eno plodno pogaqo, kera trojni plod, jajca, uerveke, kerí se so ne više treh dnevov stari, ino zaveqene lilke vu sebi imá, ino zaloximo njo skerbno ino terdno med one pogaqe. Po totemi oprax

vili zagrabimo iz ednega ali več ũelnatih rojov zadostojęu kelikost ũel k' vuzaloxe-nemi pogauji ino satovji, zadelamo letno lukno s' prevertanim kositarom, zadni od-pertek pà, ũi je lexęi sklad, s' tesno pri-lexęim pokrivalom; ũi pà je koŝ stojęi oglavnik, tē ga denemo na letno blanjo, ino zamaxemo spodi okoli vse raspoke z' jilovico, tak da niedna ũela ne moxe vun priti; ino ravno tak delamo zo skladnimi svitki. Toti tak pripravlen koŝ nesemo po-tem, ũi ŝe je pod velikim nebom premer-zlo, vu nekaj toplotno hixo, ũi pà je zrak ne premerzel, tē ga znamo tudi na, za njega vu ũelinjaki, pripravlen prostor po-staviti, ino ga imàmo tak ũetēro ali pet dnevov zadelanega. Vu zaũetki so ũele silno nemirne, podajo pà se zadniũ le vu potrebnost, oblexejo vudjån plod ino se pripravijo na izlexitbo matice. Na peti den znamo letno lukno odprēti. One bodo vun ino noter letale ino se zaderxavale, kak da bi ŝe matico imēle, kera pà ŝe le na ŝtir-najsti ali ŝestnajsti dēn bode is svoje lex-nice priŝla. ũi se zmes totoga ũasa nagodi hudo vreme, te moxemo zaperte ũele ker-miti. — Znamo pà zapiranje ũel tudi po-pustiti, ũi zo vuloxenim plodom oskerblen koŝ kũasi na selo ũelnatega roja denemo;

totega pà na oddaleno mesto postavimo. Čele, kere od tottega roja odletavajo, se podavajo na svojo privadjeno stanice nazaj, da pà tu vse premenjeno najdejo, zato se skaxejo silno nemirne, ino se zopertijo vu prazen kos noter iti, ino skušavajo tudi celó se k' sosednim rojom podavati, kaj pà skoz zmes nastavlene slepála moremo zabraniti. Zadnij pà se le one vse potrebnosti podvetxejo, se vu, zo vuloxenim plodom oskerblenemi koxi oposélijo ino si izlexejo matice. Či se kde zmes časa, pokéliq si stroška nabirati ne zmoxejo, dexovno vreme nagodí, tè moremo nje po večerah kermiti.

228. *Kak pà se medne ino vosyene pogáče lahko v' kos zalagajo?*

Postavimo si plitvo, persteno ali kositaro posodvo kres pundvo na xarjavo vogolje, denemo neke preterte vosyence gor, ino jè pustímo rastopiti. Potem vzememo pogáče, kere hočemo zaloxiti, ali vuteknuti, jè namočimo s' krajcom vu raspuxenemi voski, ino jè nató pritisnemo hitro ino skerbno vu čelniki na stran; kde imájo biti, ino jè zravnamo vu potrebno réd. Ino tak jih znamo več, edno kre ove nastaviti; čí ravno so ne tak vozko ino tesno edna pri ovi, kak nje čele po svoji

regi delajo, zato le to nikaj ne škodi. Čele znajo poznej to vse še poboljšati ino vured spraviti.

229. *Jeli se veq nayinov je delati odroje?*

Je jih! oni pa so izdelava preiskustni, zdela premudlivi, ino z' velikimi obstojnostami preveq zaroueni, ino se nam zato ne hocejo dopadnuti.

230. *Jeli smo pri vsih odrojih srejni?*

Ne! le teliko je gotovo, qi nje ob pravem qasi ino zo slignim prigledom naredimo, te so oni daleq bolši, kak roji, kerisi dostokrat svojega potrebnega stroška ne nanosijo, kde nam proti tem odroji, posebno v dobrih letih se celo pridobiče spravijo.

231. *Jeli se polek tega materni roji ne oslabijo?*

Vu pervem qasi se resen, ino sicer vseli veq ali menje oslabijo, alipà to jim malo škodi, kajti se vsaki den novi plod izlexuje. Mi moremo le zabraniti iskati, naj se nam po odrojuvanji ne bodo rojili.

232. *Jeli se resen veqkrat se tudi rojijo?*

To se zgodi veqkrat resen, ino to pa je resen tudi neprijeten prigod.

233. *Odkod pride, da se le rojijo?*

Potém, kda se je űelam matíca od-
vzela, zaűnejo one kűasi skerbne biti, si
drugo matíco izlexti, ino naredijo s' pre-
vidnostjo dvoje, troje ino veű matiűnih
lexnic. űi je potem njihovo űelestvo veli-
ko, vreme toplo ino prostor vu űelniki
pretesen, tē se nad izvolenjóm matíce ne
zmoxejo zediniti, ene se druxijo k' toti,
ove k' drugi matíci, dokeliű se ne ragodí
izidenje ali rojuvanje.

234. *Jeli se to ne zmoxe zabraniti?*

Jako mnogokrat se to xe dá zabraniti,
alipà vseli le ne.

235. *Skos kaj toto odrojuvanje zabranimo?*

Skos to, da brezmatiűnemi maternemi
roji kűasi po izgonenji prostor naredimo ino
njemi p azno nastavo ali podlago damo,
ino űi je skoro tudi tota puno nanoxena,
xe tudi drugo.

236. *Kaj pà je vyiniti, űi se rojuvanje
se le zgodí?*

Te moremo matíco, ali űi bi njih veű
med rojom bilo, nje vse izloviti, ino roja
nazaű vu materni koű leteti pustiti.

237. *Kak se to zgodí?*

Mi roja silno z' vodo poűkropimo ino
vu reűeto ali na razgernen pert strosimo,

ino razdelímo űele z' mokro gosjo perotjo. Pri totmi opravili bomo matíco lahko naj-
 űli, űi le pazko imámo. Naj berxej se ona
 znajde med naj debelêxim űelnim kupom,
 ino sicer tam, kde se űele v' gomólo zbi-
 rajo. Tote moremo razdeliti, ino kak hitro
 matíco vugledamo, jò z' naópaűnim pitnim
 steklom pokriti, potém jò skerbno prijati
 ino vu matiűnico zaprêti, naj, űi imámo
 kerega roja brez matice, jemi z' njo poma-
 gati znamo. űele pà letíjo, kda se brez
 matíce najdejo, samé nazaj vu materni koű.

238. *Na kaj pà se veű moremo pazko
 imêti pri pomnoűavanji űél skoz odroje?*

Da naj ne naredimo v' ednemi leti pre-
 veű odrojov, temoű le neki gotov broj
 svojih űelnikov, ino sicer naj bolxe ino naj
 űelnatêxe na tó sporoűímo, da se tudi naj
 prejdou k' totmi deli ne podamo, kak kda
 nam vreme, ino jaka para toto opravilo
 opomaguje. Kdo se tak ne ravná, se vu
 svojemi űelarstvi gotovo pokvarí, kajti né
 mnoűína, temoű dober stan rojov nam
 spravla prid, dobiűek ino veselje.

V. G L A V A.

Od strelbe ino reditbe qel vu mnogote-
rih letnih qasih.

239. *Potrebujete qele tudi posebne strel-
be ino reditbe?*

Potrebujete! le dostojno ostrelbene ino
slišno zredene qele nam davajo obroden pri-
dobiqek. Kdo potrebno pazlivost ino skerb-
livost k' qelam popustí, pride s' qe'árstvom
preveno dale nazert ino se po qasem vsih
rojov znebí.

240. *Terja tota strelba dosta dela, qasa
ino truda?*

Nikak ne! alipà kak nam vse naše do-
maqe stvari se le tè prid ino hasek dava-
jo; qi smo na nje potrebno pazlivi, ino to,
kaj jim zna kvarno biti, od njih odvraya-
mo; tak hoqejo tudi qele, naj od qasa do
qasa na nje gledamo ino jim tu ino tam
pomagamo, daley od tega, ki bi zato naše
druge opravila ino dela z'njimi zamudili,

ino samo pri njih prevéno delati mogli. Le ob nekih qasih je njim naša pomoq bole potrebna, kak jò nam zosebni letni qasi izgovarjajo.

241. *Imamo tudi v' zimi pri qelah kako opravilo?*

V' zimi ino posebno v' Januari, kde je mraz nekaj oster, moremo qele resen v' miri pustiti, ino vse odderxavati, kaj bi nje v' miri znalo motiti. Vso prestavljanje rojov more zato odostati, ino vso terenje ino larmanje blizo qelinjaka moremo popustiti ino odderxavati. Is tega se nam povelí, ki tudi v' zimi ino pri ostremi mrazi moremo skerbno na nje gledati.

242. *Imajo qele v' zimi resen smerti spodobno spanje, kak neke druge stvari?*

Ne! one sicer visijo zgomolene med svojimi delami, ino ne dajo nikakega obstojeq berneqega glasa od sebe slixati, alipà one se preveno giblejo, ino premenjavajo svoje sela, naj bi se segrevale, se vxivajo tudi kerme, qi ravno ne tak dosta, kak vu drugih letnih qasih, pà naj menje le teliko, da ne zagladíjo, ino se podavajo preveno dale za hrano. Keliko merzléša je zima, teliko veq pojejo, naj bi se segrevale. Ino polek vsega tega pà zderxavajo svojo gnu-

šobo 'pri šebi, đokeliq ne moxejo vunletéti ; le tè, qi zima silno predugo terpi, jò mèd satovje padati pustíjo, kaj pà njim poznej grixo ino druge bolezni nauqinuje.

243. *Jeli qele od mrazà ne zmerznejo ?*

Qi se roji znajdejo vu dobremi stani, t. j. qi imájo matíco ino zadosta qelestva ino meda, tè prestanejo oni naj veksi mraz. Polek tega pà je le ne tajíti, da vu silno merzlih zimah veq qel najde smert, kak vu toplotnih.

244. *Jeli qel ne moxemo pred mrazom zabraniti ?*

To zmoxemo ! alipà le skoz dobro napravlen qelinjak. Neki qelári znosijo svoje roje vu zimi sicer vu klet ali na hixni pod, nje zakopajo vu pesek, pleve, oves ino drugo zernje ; drugi pà napšejo seno ali otavo okoli njih ; alipà to qelam malokda dobro dene. Vu pomankanji zraka splesnivijo pogaye, qele zbetexajo, velika mnoxina njih pomerje, ino mi imámo poznej s' takimi oslabenimi roji le nepriloxnost ino tekotnost. Vu qelínjaki se zato naj bole dobri znajdejo. Jedíno delo, kero z'njimi pri odvise velike-mi mrazi znamo opravlati, je, da koxe zgorah zo vreyami ali rogoznicami odenemo ; polek tega pà se moremo celo tiho zader-

xavati, naj se yele ne zaqnejo motiti ino narazno iti.

245. *Morejo yele v' ximi tudi zrak iméti?*

Morejo! kajti brezi zraka se zadúbijo. Moremo zato gostokrat na letno lukno gledati, naj ne bode od snega, ino leda, ali od mertvih qel ino qelnih zjedi zaphana.

246. *Kak pride léd na letno lukno?*

Yeleskos svojo dusko naredijo v'vu kosi sparo ali slab, tota spara ali slab se na stenah v'v kaple zbere, kaple se poznej edna na ovo zlovijo, ino kak qista voda na letno lukno vunteqejo, kde se od mraza na léd oterdijo.

247. *Kak odpremo pá letno lukno?*

Ne s' prasko ali terenjom, temoq mi rastopimo léd z' nekakim na ogni oxgeqenim v'vpiqastim xelezom. Qi pá je od mertvih qel zaphana, tè nje zo svilnatim v'v vlakom ispotegnemo.

248. *Jeli zima ne imá zmes dnevov, kde bi yele znale vunletati?*

Taki dnevi se veqkrat nagodijo, kde nje sunce ino toplota vun vabi. Qi ne lexí sneg, ino ne pride zraven qasa nagel mraz pá nazaj, tè jim je vunletanje pridno, kajti se tak svoje gnusobe znajo izprazniti. Qi

pà lexí sneg te mnoge qele oslepnejo, padnejo na zemlo ino odreveníjo.

249. *Je dobro qele v' zimi zapirati?*

To se nikak ne sme goditi, kajti qi najdejo qele lukno zadelano, tè praskeqejo vu kosi, se trudijo s' prejedavanjom lukne ino naredijo veliko sparo. Silno mnoge zgubíjo polek tega svojo xivljenje. Naj bolše je, qi ixemo sunce od letne lukne odderxavati, naj qele ne bodo na vunletanje draxene.

250. *Kaj je vyiniti qi sneg lexí ino qele izletavajo?*

Tè naj bolše storímo, qi pred qelinjakom slamo nastelemo ali listje natrosimo, kde si qele, qi nizo padnejo, pà opomagati zmoxejo. Qi pà je na blizo lexeqemi snegi dosta qel odrevenelo, tè moremo nje vu šteklo spobrati, v' topli hixi drugoq oxiveti, ino zadniq pà k' rojom spraviti.

251. *Na kaj se je dale v' zimi gledati?*

Naj se ne znajde kde vu qelinjakovi strehi lukna skos kero bi snexna ali dexovna voda tekla, ino skos kaplanje na koxe, qele narazno iti vabila. Ravno tak moremo tudi miši odvraqati, kere isejo, se vu koxe potegnuti, Zato moremo pásti nastaviti, vu kerih se miši polovíjo, ovaqi

se nam znajdejo mačke vu űelinjaki, kere pri lovljeni miűi na koűe skaűejo, praskét delajo, ino skos to űele vu kosi razganjajo

252. *Kak dugo terpi zimski mir pri űelah?*

Naj berxej do pervega ali srednega Februara; resen so vse zime med sobo ne ednake, alipà ob totemi űasi se xe nago-dijo dnevi, kde se űele veűkrat lahko ve-trijo ino snaxijo.

253. *Kaj je zdaj storiti?*

űi se po srednemi Februari toplotno vreme kaxe, tè moremo na jasní den ob poldnevnih vurah vse roje pregledati ino zesnaxiti.

254. *Kak se to opravlja?*

Stojeűe koűe poloximo, lexéűepà odpre-mo ino pogledavamo, kaki so; jeli xe zadosta űelestva ino stroűka imàjo, jeli je plod xe na-sadjen; jeli so pogáűene plesníve; jeli je dosta űelestva pomerlo; jeli se ovaűi kaki drugi kvár ne prikàxe. Ŝi teűíjo stojéűi koűi le na blanjah ali loparih, tè jim tote odvze-memo ino druge snaxne damo; űi pà so na letnih skladih, tè tote obermemo, odsi-plemo ino odmetemo vse zjedi ali zmelé-ke, ino mertve űele; stuhnene pogaűe pà, kere vu kosi smrad rassirjavajo, ispoterga-mo; stojéűim skladom odvzememo tudi, űi

prazno ino plesnivo satovje imájo, celo podlago, skos to postanejo prikrajeni ino toplési. Lexeçe sklade snaximo tudi ravno tak, ino njim odvzememo po totemi naqini vse, kaj je kvarno, ino ixemo vse, kaj je potrebno, pobolxati ino popraviti. Zjedi ino mertve uele verxemo vu posodvo, ino nje potém od zjedi skoz regeto odloqimo.

255. K' yemi so zjedi?

Zjedi, zmeléki ali troxíne obstojíjo is vosxeníc, tote zbiramo, vu klopko stiskavamo, ino poznej z' voskom iskuhamo.

256. Najdemo ob totemi yasi tudi xe plod vu rojih?

Qi je zima ne odvise preostra, tè vusadjajo uele xe proti konci Januara plod, vu Februari pà xe ga veq najdemo.

257. Na kaj pà imámo zdaj naj veq gledati?

Jeli xe uele imajo zadosta stroška, naj njim, qi stradajo, kqasi na pomoq priti znamo; kajti qi ne imajo kaj jesti, tè ne popustíjo le samo vusadjanja ploda, temoq celó onemoxejo ino pomerjejo.

258. Kak odpomagamo totemi stradi?

Skos to, da nje z' medom kerimimo. Qi je méd gosti ino terdi, ga s'qisto vodo oblejemo, na tihemi ogni rastopímo, ino

potém vu lastnih kermnih kopankah ali perstenih ino steklenih plitvih skledicah uelam za kermo podstavimo.

259. *Se uele vu totemi redkemi medi ne potopíjo?*

Na zabranenje tega morejo kopanke ali skledičice biti jako plitve, ino pokríte zo celó tenčkimi skalicami, ali maličkimi blančicami, vu kere je dosta malih luken prevertano tak, da se uele skoz nje lahko meda vxivajo, ino ne vtapajo. Neki uelári imájo za toto kermnenje lastne iz lipovega lesa skroxene skledice, kere le en osmák meda merijo; one so zgorah s' cmuljom, ali rešetnimi vitrami ali konjskimi xinjami vkrix prepletene tak, da uele méd le skoz luknice zmoxejo cecati. Tote plitve skledičice ali talére postavlamo vu stoječih koxih celo blizo pod pogučami, ovači, posebno pri merzlemi vremeni uele ne grejo na kermo, ino či ravno pridejo, tudi lahko odreveníjo, zato xe bole dobro vřinimo, či nje od zgorah dol kermimo.

260. *Kak znamo uele od zgorah dol kermi?*

To se zna le pri oĝlavnih ino drugih stoječih skladih, tudi pri desečnih lexéčih uelnikih zgoditi. Pervi imájo zgorah vu sredísi

díxi lukno, kera je s' pilko ali qepom zadelana. Vu deseque lexeqe qelnike se tudi dá na sredi gornega pokrivala taka lukna narediti ino s' pilko ali qepom zadelati. Kda smo prisiljeni, qele kermiti, tē napunimo pitno steklo, kerega odpertek se ravno v' ono lukno priméri, s' tekoqim medom, privéxemo krez odpertek kerpo iz neka j redkega platna; vzememo pilko ali qep is qelnikove lukne, ino poveznemo steklo na opak krez oddelano lukno. Qele cecajo nató méd skos plateníco, ino ne pridejo vu nevarnost odrevenéti. Tudi smo pri totemi nauqini kermlenja slobodni, da ropanskih qél ne pripelavamo.

261. *Jeli méd ne istéqe skos platno?*

Qi je méd ne celó tekóqi ino redki naredjen, te se tó ne zgodí; qele ga do zadne srage iseccajo.

262. *Keliko vode znamo v' méd zmesati?*

Peti ali xesti del, obóje pà moremo na ogni dobro premexati.

263. *Na qemi vidimo, da qele ne imajo kerme?*

To se dá ob totemi qasi naj lexej skoz vago zvediti; qelnik, kerí hoye zimo prestatí, more ob qasi svetega Mihaela 28 — 30 funtov znoternega glestva, t. j. pogáq ino

učel iméti. Či imá na konci Februara se polovico svoje vage, tē se zna obstati; či pà imá menje, tē ga moremo kermiti. Kdo pà se neravná po vagi, tisti more medno zalogo skoz medno mero zvedavati.

264. *Kaj je medna mera?*

Ona je mala žpica is slabe svile, kera je na cole ino linie vurezana. Z' njo zbdnemo skerbno skos pogaye, ino pri nje-nemi vunpotegnjenji gledamo, keliko colov je z' medom pomazano, ino spoznamo potem kelikoto medne zaloge. Alipà na toto skušavanje se je ne zanesti, ino pridemo lahko vu nevarnost, s' toto svilo matíco oraniti.

265. *Keliko meda računimo na roja, naj ga skoz zimo gotovo bomo zderxali?*

K' tem računimo od srednega Oktobra do Marcia tri pinte ali dvanajst funtov meda. Ob totemi časi moremo zato roje znovij začéti kermiti, kajti zdaj potrebujejo čele za reditbo ploda dosta več kerme, kak v' zimi. One pojejo zdaj v' osmih dnevih teliko, kak prejšoq vu treh mesecih. Či nje pustímo stradati, tē si vso veselje pokvarímo, ino se lahko celó hitro vsega učelinstva znebímo.

266. *Moremo sam méd kermiti?*

Méd je naj naravneša ino naj bolša hrana za ucele, ino zato moremo prevéno za médno zalogo skerbni biti. Či pa meda ne imámo, tè znamo ucele tudi z' mezgo sladkih grusék, ali jeymenovim ino pøenijnim sladjom, ali s' cukrom kermiti; ali pà to so vsikdár pomóqi le vu veliki sili. Cuker je méd totimi rečami naj bolši ino uelam tudi naj prijetnési.

267. *Kak se kermi uelam cuker?*

Mi vzememo meliz ali xuti farinski cuker, ino ga raspustimo vu dostojni keličnosti — blizo na tri funte cukra en funt — vode, ga denemo na ogen ino zmes vrenja napenimo, on bode nató po ohladenji navadno medno gostouo dobil, ino kermimo ga potém uelam ravno tak, kak méd. Uelnati kerme potrebni roji se pustíjo z' desetimi ali dvanajstimí funti cukra skos celo zimo prederxáti.

268. *Kak naredimo gruskovo mezgo?*

Vzememo od dobrih jako sladkih grusék, kere so se popuno dozorile ino na slamí perhke ino mostnate postale, nje vu kopanji drobniúko zesekamo, ali skučemo ino istisnemo vu točili ali mali presi skos snaxno plateníco. Po totemi naçini doblez

most se more vu novemi lonci, ali vu xelezni pundvi do medne gostoye vuvrėti ino odpeniti. Naj se vsa vu totemi mosti znajdliva kisloya zna odvzėti, zmesamo dva lota krajdnega praha noter. Naj berxey pustímo od totega mosta dva tretja dela vuvrėti tak, da od osmih pintov mosta tri pinte tote mezge dobímo. Tota mezga se uelam ravno tak, kak cuker, omlayno topla postavla.

269. *Kak naredímo jeymenovo ali pšeniy-no sladje?*

Jeymen ali pšeníco, is kere hoçemo sladje napraviti, ravno tak, kak za pivo, operemo, namoçimo ino na rasenje ali cimanje denemo, potem na zraki posušímo, na mlini razmelemo, ino vu njej najdlivo cukrovo sladíno skoz nalévanje perviy mleuy noomlayne ino poznej vrelo-xgeye vode ispotegnemo. Toto mezgo pustímo skos plateníco precediti, ino do medne gostoye vuvrėti. Xe prej pà, kak medno gostóyo dobímo, primexamo blizo xestnajsti del meda, ino njo z' medom xe duxe pustímo vreti, ino odvzememo nesnago, kera se zgorah naxene, s' cedílom. Potém toto mezgo pustimo skos sukmeno kerpo preteyti, ino jò pà vukuhavamo noter do medne gostoye. Ino vu hladni kleti se zderxí potém tota mezga vise leta dnevov.

270. *Jejo yeke toto kerma rade?*

Cuker jejo ravno tak rade, kak méd. Ino pri mali ceni, po keru se on vu naših yasih predáva, znajo mnogi yelári svoje stradéye roje le samo s' cukrom prederxati. Alipà gruskove mezge, jeymenovega ino pšeniynega sladjá yeke ne jejo tak rade; moremo ga zato nekaj z' medom premešati ino yelam omlayno toplega davati. Vu sili jejo resen tote ino druge sladke meznate reyi, ino se pustijo neki yas obderxati; alipà dugo ne smé to terpéti, ovaqi jim biva taka kerma kvarna.

271. *Keliko jim smemo na enkrat kermiti?*

Dobro storimo, qi roji zaaynejo stradati, da jim, ako vreme kermiti dopusti, kuasi en osmák, ali polmaselno steklo meda na enkrat damo, kajti smo tak, qi pà merzlo vreme pride, na veq dnevov oslobojeni.

272. *Ob keremi yasi moremo kermiti?*

Nikoli skoz dén, kajti bi si tak objedlivce ino ropare pripelavali, zvun qi znamo nje od zgorah dol kermiti, ali qi jim dex izletanje brani; tudi ne pri mrazi, kajti bi nám tak mnoge yeke odrevenéle, temou pri toplemi vremeni, ino pri ali po zahodi sunca.

273. *Kake opravila se nadale imámo vu totima dvema mesecoma?*

Delamo si nove qelnike ino svitke is slame, ali skladne kiste na pripravo, ino lovimo seníce, kere se ob totemi qasí pri qelnikih najdejo.

274. *Jeli toti vtiyi qelam škodijo?*

Škodijo jim! oni se posedávajo na letne lukne qelnikov, ino delajo skos pikanje zo svojimi kluni prasko, skos to pridejo qele v' nemír, ino se, qi k' letnim luknam pridejo, éd njih zgrabijo ino pojejo.

275. *Kake opravila pridejo vu Marci naprej?*

Vu totemí meseci bivajo qele xe bole xive, da se zdaj xe pà toplo vreme prikaxuje, zato vu poldnevnih vurah ino prejdou, qi sunce xe prijatelno sija, izletavajo, se snaxijo ino svoje mertve iznaxajo, tudi ispravljajo iz lexnic oterden cvetni prah, hodiijo po zamaxo ino proti konci meseca tudi po méd. Pri totih mnogoterih opravilah jim moremo pomouno roko ponudovati.

276. *Kaj pà imámo zdaj posebno delati?*

Mi zmétamo zjedi ino mertve qele skerbno is kosov, ino pregledávamo, jeli se kde méd mertvimi qelami ne znajde tudi matíca, premenímo podkosne klopi, ino

pažimo na qelni letáj, naj zvejmo, kere so moune ali slabe, brezmatiqne, ali primatiqne, jeli se objedlivci ino ropari prikaxujejo, ino jeli qele ne imájo grixe ali sraqnice. Stojeye ino lexéye sklade moremo zdaj tudi prikraquvati.

277. Kak se toto prikraquvanje zgodí?

Mi jim odvzememo enega, ali po kaskosti qelnikov dva svitka ali skladnika s' praznim pogajjom.

278. Zakaj se more to zgoditi?

Zato, naj qelam skos to veq toplote pripravimo, kera jim je zdaj za ploda volo odvise potrebna. Kdo to zamudí, odderxáva nje od priraska qelestva.

279. Kaj je grixa ali sraqnica?

Ona obstojí vu tém, da qele dosta ru-deykastih ino ostrih isgnuskov od sebe davajo, ino s' tim letno lukno, letno blanjo ino satovjé pogerdíjo, tudi gosto na tém pomerjejo.

280. Od yega nastane tota bolexen?

Iz mnogoterih zrokov: zdela od predugo zaderxanega nesnaxenja, qi najmrey qele za terpéye zime volo predugo znotrah sedéti morejo, zdela od omrazenja, zdela pa tudi od nezdrave kerme, od ojadenega ino pokvarjenega meda, ino dugo terpe-

qega kermlenja z' drugimi rečami namešto meda.

281. *Kak vrayimo toto bolézen?*

Davamo qelam v' medi take reči, kere nje storijo moqne, n. p. Malagno, ali drugo staro dobro vino. Posebno pomoq ino vraytvo pà jim damo skos to: Nastruxemo gruxico, primexamo dva grana xafrana, osem granov kopernika, ino na orbezovega zerna velikoto brebronika, kres to vlejemo puno polmaselno steklo vroqe vode, ino kda je voda moq ispotegnula, zmexamo toto vodo mèd qisti tekoqi mèd, kerega potém qelam za hrano donaxamo. Onebodo od tega vu kratkem zdrave.

282. *Je tota bolezen nadobitna?*

To qelári mislijo, zato moremo ognusene qelnike ino svitke skerbno zesnaxiti, slamne kvose vu nje djati, vuxgati ino neki qas goréti pustiti, ino nje xe le pà tè za qele jemati, kda so prejdoq tak dobro iskurjeni.

283. *Kaj so objedlivci?*

To so qele, kere od drugih rojov ino ptujih qelinjakov skos strad prisiljene okoli dobrih qelnikov leqejo ino ixejo, se vu nje potegnuti, naj bi sé iz luckega glestva xivele.

284. *Jeli pustijo nje roji vu kov?*

Čelnati roji njih ne pustijo vu kov, temou nje odpravijo. Slabim čelnikom pa, ino posebno brezmatiqnim, so objedlivci nevarni ino škodlivi, kajti qi zmoxejo noterpriti, të pridéjo veqkrat ino postanejo ropari.

285. *So ropari ne posebni plod yél?*

Ne! temou vsaka čela zna ropar postati, kak hitro se ji dá k' tem priloxnost. Naj bole hudo pa je, ki se, qi so se ropanje enkrat navuqile, potém le z' naj tekýmim trudom od rapanja odvaditi zmoxejo.

286. *Skos kaj se zapelavajo čele na ropanje?*

Zroki, ker nje na tó zapelavajo ali silijo, so jako edvise mnogoteri. Lastniki poropanih rojov na tém tak dobro krivi, kak tudi lastniki roparov.

287. *Kak daley so lastniki poropanih rojov na tem krivi?*

Enkrat, qi z' medom pri porezavanji neprevidno denejo, méd vu čelinjaki zatorijo, ali čelnike z' njim pomaxejo; potém, qi so vnemarni pri kermilenji, t. j. qi skoz den, pri sunqnemi sijanji, ali kda čele xivo leqejo, nje kermijo, ino polek tega méd razlejavajo, nadale, qi kovov zadosta ne

zadelavajo, qi povsodik raspoke ino od-pore pusajo, ino letnih luken vu protiletji ino v' jesén ne pomenjavajo, zadniq, qi slabe ino brezmatiqne roje vu svojemí qe-linjaki terpíjo, kerí ne imajo zadosta mo-xilosti, se braniti.

288. *Kak daley pà so lastniki ropanskih
qél na tém krivi?*

Z' ednega dela, qi svoje qele stradati pustíjo, ino nje gladi predajo. Take qele se vidijo poté m prisiljene, na rop iti; z' drugega dela pà tudi, qi svojim qelam, naj bi nje moxilne storili, xgano ali drugo moqno vino méd kermo mejavo. — Tudi preblixni qelinjaki, kde qele ednega qelin-jaka svoj letáj krez drugi qelinjak iméti morejo, zapelavajo na ropanje, posebno po leti, kde se medni duh moqno ras-sirjava.

289. *Na qemi spoznamo ropanske qele?*

One so zdela na popevajoqemi glasi spoznati, s' kerim okoli qelnikov leqejo. Vu zaqétki so celó bojéqe ino strašlive, ino se na vse strane ogledavajo, jeli je nikde na kosi ne odpertek najti, skos kerega bi se vusiliti zmogle, si sedejo zdaj tu, zdaj tam dol, nató odletíjo ino grejo k' drugemi qelniki, pridejo skoro pà nazaj ino se za-

derxavajo, kak prejdou, po uasem se podavajo blixe k' letni lukni, kde straxajoqe uele na nje zletavajo, ino se nad nje stavijo. Qi njih pride veq, te se naklavijo domanje uele vun pred letno lukno, ino jim zabranujejo vuhod. Skoro na to vidimo tu, skoro tam gomolico uel sedeti, kera ropansko uelo med sobo ima, ino jo grize. Prigodi se veliki potik ino boj, vu keremi se ena ali veq uel z' ropansko uelo natergava, ino z' njo krez letno blanjo dol na zemlo pada. Praska se pomnoxava, neki ropari vderejo skoz letno lukno, se obloxijo politoy z' medom ino se pa odpotijo. Vu potiki ino boji ostane dosta uel, od kerih je prostor pred uelinjakom posipan. Naj veq padajo ropari na slabe ino brezmatiqne roje, kda pa s' totimi dokonqajo, se tudi nad moyne iti podstopijo.

290. *Zmoxejo ropari tudi moyne roje premagati?*

Uelnati roji se ne pustijo tak lahko presiliti, polek tega pa zgubijo mnoge uele le svojo xivljenje.

291. *Kaj je vu totemi prigodi storiti?*

Kak hitro ropanje vu pamet vzememo, moremo letne lukne, kere vu protiletji ino v' jesen preveno vozke imeti moremo, xe

bole pomenšati, naj njé lexej obsedavajo, ino zadelamo űelnike povsodik, naj ropari nikde vu njé priti ne zmoxejo. Nató si pripravimo krajdni prah, ino potrosimo z' njim ropare, naj bomo zvedili, odkod so prišli ino komi slišijo.

292. *Kaj pà — űi so is lastnega űelinjaka?*

Te si naj lexej navuk damo, ino pomagamo.

293. *Kak tak?*

Denemo ropanski koš iz njegovega staníšã na naj dalnéšo selo vu űelinjaki, alipà celó is űelinjaka vkraj. Od njega odletavajoűi ropari, kerí vu nazaj pridenji svojega koša ne najdejo na privadjenemi mesti, se skos to zmotijo, ino so prisiljeni, se pri sosedi noterprositi, ali se obernejo k' poropanemi kosi nazaj ino se z' njim zedinijo. Ropajoűi koš zgubí po totemi háűini veliko űelestva ino henja letati, ino da se na novemi staníši svoj letáj űe vuűiti more, zato pozábi verh tega na ropanje

294. *Pomaga toto prestavljenje vsikdar?*

Vsikdar ravno ne, jako mnogokrat pa le! Ino űi ne pomága, tẽ preselimo ropara s' poropanikom t. j. mi postavimo totega na selo ovega, ovega pà na mesto totega.

To pomaga. Tudi znamo roparom na obilnost se dve pešici xagnih zmelekov, ali snaxne slamne rezance mèd pogaqje verxiti. Oni imájo nato veliko dela, tote smeti pa vuuspraviti, ino pozabijo polek tega na ropanje. Ali zadniq denemo nje skos tri dneve, potém, kda smo letno lukno s' prevertanim kositarom zadelali, vu hladno klet, ino tota pomoq je blizo vseli naj bolxa, qelam ropanje odpraviti.

295. *qi pà so ropari od ptujega qelinjaka, kaj je tè vyiniti?*

To moremo skos tó iskati zvediti, da sosedne qelinjake obiskavamo ino gledamo, jeli s' krajdo posipane qele v' eden ali drugi qelnik tam noter idejo. Qi to najdemo, tè se moremo prijatelno pogovoriti, kak bi se ropanje dalo odpraviti.

296. *Keri so toti pogovori?*

Toti pogovori, sporoki ali sovèti so, da naj ropara s' poropanikom preselimo, skos kaj na enkrat ropanje henja, ino poropanik se skoz ropára tak moqen naredi, ki si svojo zgubo pà skoro zmoxe dostaviti; ali da naj roparski lastnik ropáre le po zmesnih dnevih pustí letati t. j. da naj imá ropare tè zadelane, kda poropaniki léqejo, od-delane pà na létanje, kda poropanike pustímo letati.

297. *Kaj pà je storiti, yi se lastnik ropanskih yél vu tako pogodbo ne dovóli?*

Te nam ostaneta le dvé pomoqi, se roparov resiti: ali ropare pokolemo, alipà nje polovímo, ino si iz njih odroje naredimo.

298. *S' yim ropare pokolemo?*

Ne s' pivnimi droxami, kajte s' tim škodimo celemi roji, kerí zaqne vreti ino se pokonqa; ino ravno tak inalo z' muhjo gobo ino drugimi jasnimi reqami, skos kere se ludjé znajo vu nevarnost spraviti; temoq kupimo si blizo za šest penezov bele kihavke ali qemerike, jò skuqemo na drobniyki prah, ino ga zmesamo méd tekóqi méd Totega postavimo pod prazen koq, kerega na selo poropanega denemo. Moremo pà kda to delamo, vse svoje qelnike s' prevertanim kositarom zadelati. Kak hitro se ropari totega meda najejo, se ovomotíjo, ino pomerjejo se prejdou, kak domo pridejo.

299. *Kak znamo ropanske qele poloviti, ino si iz njih odroje narediti?*

Pripravimo si prazen koq, kak yi si odroje delamo, zaloximo vu njega neke voqenice s' praznimi lexnicami, eno medno pogáqo ino zmes plodno satovnico. Vu ko-

rovo letno lukno vuteknemo, na tri ali štiri perste dolgo, široko kositaro cev, kera je blizo, kak čerka *S* splantana ino vu koži višek zravnana. Toti koš postavimo na mesto poropanega, kerega zmes v' otemno klet denemo. Ropanske čele silijo skos cev vu koš; da pà je cev nekaj višek zravnana ino noter vu čelnik segne, zato ishoda nazaj vun ne najdejo. Vidiijo se vlovlene ino prisiljene, se nad plodom poseliti ino si matíco izlexti.

300. *Kak znamo ropanske napade obyinski zabraniti?*

Či same čelnate roje imámo, či niednega brezmatiqnika vu čelnjaki ne terpimo, či koje dobro zadelavamo, ino vse lukne ino raspoke zamaxujemo, či vu protiletji ino v' jesén letne lukne imamo pomensane, ino či, kak hitro objedlivce v' pamet vzememo, malo kistico pred letno lukno pridelamo, kera je liki preddvor k' vuhodi vu čelnik, ino vu kero je tak maličko lukna vurezana, da le dvě ali tri čele skoz njo vun ino noter hoditi zmoxejo. Alipà tudi, či namesto totega preddvora le samo šeséno predlukno pritisnemo, kera je na štiri vogole od zvonah noter preveno bole voska tak, da zvonah imá tri perste širokote, en perst visokote, pri znotrenji

lukni pà le poldrugi perst širokote ino pol persta visokote. Ino zadniq — naj qelam moxilost na njihovo branbo naredimo, — qi veqér nekaj meda z'nekimi kaplami dobrega vina premexamo ino jim kermimo.

301. *Kaj se je veq vu totemi meseci storiti?*

Pastiriqke, vtiqe z' rudeauim repom, kerì se zdaj pà prikaxejo, ne smemo blizo qelinjaka terpéti, temoq njihove gnezde razdréti ino tudi nje same odpraviti.

302. *Jeli toti vtiqi qelam skodijo?*

Ne znajde se blizo nieden vtiq, kerì bi nam teliko qél odpolovil, kak pastiriqek, posebno, kda mlade imá. Brezmatiqnost je blizo vseli na njega ponaxati, kajti on matíco, kda vun letí, naj berxej zgrabi.

303. *Odkod nosijo qele vu totemi meseci méd?*

Iz diena, belih fialk ali snexnic, divjega xafrana ino mnogoterih viol, kere vu totemi meseci cvetejo. Bele fialke davajo odvise dosta meda. Veqkrat cvete xe tudi verbje, kero tudi méd naj bolso pašo slixi.

304. *Kere opravila pridejo v' Aprili?*

Toti mesec nalaga qelnim prijatelom xe vekso pazlivost ino skerb, kak premi-
nóqi trijé, kajti s'prijemavajoqo toploto se

pomnoxáva qelestvo vu koxih, zato biva letanje moqnéso ino qerstvéso; ino da se zdaj cvetje vu veliki mnogoterosti prikaxuje, zato priletavajo qele is cvetja zdaj xe tudi s'cvetnim prahom na nogah ino z' medom v' sebi obloxene nazaj domo; zato moremo letne lukne od qasa do qasa povekxati. Pazlivost na objedlivce ino ropare more zdaj dvakrat velika biti, slabe roje moremo naréditi moqnése, brezmatiqne omatíqiti, ali z' drugimi stovarxiti, ino obqinski nje zdaj porezati ino za leto pripraviti.

305. *Odkod nosijo qele méd ino trovíne?*

Iz viol, xilavega ino kerhkega verbja, terninja, ribeza, qresnjovega ino breskvo-vega drevja iz divje repe ino retkbe, ino drugih rox, kere zdaj cvetejo ino cvesti zaqnejo.

306. *Kaj pà se lastno imenuje porezavati?*

Imenuje se, qelam njihov obilen méd odvzeti.

307. *Ob keremi qàsi se more to zgoditi?*

Qelári so nad tim vu svojih mislah razliqni. Eni porezavajo vu protiletji, drugi v'jesén; neki porezavajo dvakrat, tak dobro vu protiletji, kak tudi v'jesén; ino xe pà drugi opravljajo toto delo celó vu sredi Julia.

308. *Keri čas pà je naj bolši?*

Brezi vsega dvojja protiletje, kajti tē so ūele zimo xe prestale, ino mi vidimo dosta lexej, keliko jim slobodno znamo odvzēti, tak da jim ne škodimo. Le moremo toto delo ob pravemi ūasi; ne prerano, ne prepozno opravlati.

309. *Zakaj ne prerano?*

Da se je vreme preostro, zato dosta ūel odrevenī, ino pomerje, ino nje vu njihovemi plodnemi opravili tudi motimo.

310. *Zakaj tudi ne prepozno?*

Zato da, ūi toto delo predaleū vu protiletje prenasamo, ūele xe pà dosta novega meda imájo nanosenega, tak brez rastorenja ne moremo do pravega meda prīti, zvun pri lexeūih skladih, pri kerih pà le zadi medno obilnost znamo odvzeti.

311. *Keri čas zato je naj pravēsi?*

Čas, kda ternīna cvete, ne ranej, ne poznej.

312. *Kero orodje nam je pri totemi deli potrebno?*

Kadni strog, en dugi ino en plantavi nox, gosja perót, neke posodve za noterdevanje praznih voūenic, druge za noterdevanje meda, tudi latva, vu kerih imámo

jilovico z' vodo zmešano, naj porezane čel-
nike pa zadelamo.

313. *Kak opravljamo toto delo?*

Opervijū prexenemo čele z' dimom no-
ter skoz letno lukno, ino isemo nje nekaj
spokoriti, naj se jim ne bode zahtelo, nas
pikati. Lexejim skladom odvzememo nató
skerbno naj prednéšo pokrivalo, ino si pu-
stimo skos pomočnika čele z' dimom vu
kozovo znotriše pregnati. Nató gledamo,
kaki je koz, jeli imá dosta černega ali ples-
nivega satovja, ali veliko mertvih čel ino
zjedi. Tote pogaye odvzememo z' noxom
blizo do ploda ino izmétemo z' gosjo pe-
rotjo vse zjedi ali zmeléke snaxno. Méd
bomo predi malokda v' obilnosti najšli.

314. *Kaj pá, yi ploda ne najdemo?*

Te moremo prazne pogaye tak daleč
odrezati, dokoli ploda ne najdemo, kajti
od nazočnosti ploda se moremo dobro pre-
svedočiti.

315. *Zakaj?*

Zato, da nam je le samo plod naj
slobodnéši dovod od nazočnosti rodne matíce.

316. *Kak se polek tega dale zaderximo?*

Lexejim skladom odvzememo naj pred-
néši prazni svitek ali skladnik, ino spravi-
mo tak čele bole vozko vkup, kajti ovači

bi űelestvo premalo toploté imélo, kera mu je zdaj na izlexavanje odvise potrebna. Pri celih slavnih ali deseűnih űelnikih je to sicer nemogoűno alipà ravno zato se pomnoxáva vu njih űelestvo ob totemi űasi tak hitro, kak v' onih. Nató, kda je vse zesnaxeno, postavimo pokrivalo pà noter, pridelamo terdno letno sinjo pred letno lukno, ino zamaxemo skerbno vse raspoke z' jilovico.

317. *Kaj pà storímo zo űelnikovim zadkom?*

Tudi ga odpremo ino prexenemo űele, kere so se zmes űasa, kda smo predi delali, tu sem potegnule, vu predni del, odvzememo tudi operviű prazno satovje, potém pà edno pogáűo po ovi, z' ravnim ino plantavim noxom. Da pà naj roja od leta do leta tudi ponovímo, zato pustímo medno zalogo, kere űe űele za svojo veliko silo potrebujejo, le na ednemi strani űelnika ostáti, tak da toto pogauje v' enem leti na desnemi, vu pridouűemi leti pà na levemi strani ostáti pustímo. Lexeűim skladom odvzememo tudi zadne prazne svitke ali skladnike, naj űele teliko toplej sedíjo.

818. *Keliko meda smemo izrezati?*

Celó gotova, zanesliva obűinska vodba se za tó ne pustí dati, dosta veű se moremo

na kakost rojov derxáti. Nekim, kerí imájo veliko zalogo meda, znamo dosta, nekaj dva tretja dela, drugim pá le polovico, še pá drugim le samo tretji del, ino nekim pá celo nikaj odvzéti. Ino znajdejo se celó roji, kerim moremo nekaj še pridati. Poglavno moremo na tó misliti, da še uele naj zadostno zalogo meda zderxíjo, ino zato vsikdar bolše vqinimo, qi nje premalo, kak pá, qi nje predosta porezavamo, kajti ne znamo, kako vreme pride. Uele ne smejo skos porezavanje nikoli vu nevarnost priti, ki bi mogle stradati.

319. *Kaj storímo dale, kda smo jím méd
xe odvzéli?*

Odvzememo še tudi vso plesnívo ino staro qerno satovje, izmétemo vés qelnik celó snaxno ino qisto, ga pá zadelamo s' pokrivalom, ino skerbno zamaxemo vse raspoke z' jilovico.

320. *Kak porezávamo priseqene koxe ali
oglavnike?*

Tote moremo z' njihovega sela odvzéti, da naj delo znamo priliqno opravlati. Na toti konec odzdignemo kox predi gor, ino poddenemo zaglozdo, da naj priliqno zmoxemo dim vupihavati ino uele skos to prisiliti, se višek podati. Potém nesemo

koš petnajst do dvajsti stopinj daleč od čelinjaka vkraj pod kako drevo ali v' ogradno hixko, kere okna morejo biti odperte. Na mesto odvzetega koša postavimo prazen koš, naj se is paxe prideže čele v njemi znajo zbirati. Odnéšen koš postavimo zdaj na opak naglavički, preganjamo čele z' dimom nazaj ino pregledavamo potém znoterno rojovo delo. Nató odrezavamo ravno tak plesnive, černe prazne satovnice; od čistega dobrega pogajja pa njim pustimo še nekaj na vsádjanje ploda ostati, na tote pa smo zvesto skerbni; či pa je plod gerbasti ali plantavi, ga moremo vsega isporezati, ino pogaje, keliko mogočno na ravnoto prirezati, tak dá ne bode kde edna pogaja krez drugo vungledala, ino naj bodo nje čele povsodik obsédeti zmogle. Nató se isporéxemo od obilnega meda teliko, keliko ga roj bres kvara zgubiti smé, ino se derxímo tudi na vodbo, ki vsako leto le polovíco čelnika poréxemo, naj čele tak satovje od leta do leta ponavljajo. — Kda to opravimo, té nesemo koš pa na njegovo staníse, ga zamaxemo spodi, kde na blanjo ali na letni sklad stojí, z' jilovico, ino letno lukno pa naredimo vozko, naj se nikake ropanske čele ne zmoxejo vsiliti.

321. *Zakaj moremo porezavanje oglavnih ali prisejenih kosov daley od yelinjaka opravlati?*

Ne le zato, ki so yele dosta pokornése, temouj tudi, da se tak menje ropan-skih yél priblixáva, posebno yi se tó v' ogradni hixki dá opraviti.

322. *Kak porezávamo stojeye sklade?*

Pri totih nam gre delo dosta lexéj od rok. Naprejpostavom, ki vago praznih svitkov znamo, tè se dá xe skoz vago povedati, kelike ednemi skladi znamo odvzétí, kajti méd se znajde preveno vu gornih svitkih ali skladnikih. Takí svitek na šest perstov visokote ino dvanajst perstov poprečne mere zderxí naj berxéj 15 — 16 funtov me-
da. Yi so skladniki zo steklenimi platami oskerbleni, tè celó lahko vidimo, keliko njih je z' medom puno. Eden pun mední svitek pá moremo roji preveno pustiti, ove njemi znamo odvzeti.

323. *Kak take svitke ali skladnike od-
vzememo?*

Sperviú odpraskamo veqér prejdou z' gletvo ali noxom jilovico na spehíh méd svitki ali kistami, potem prebodnemo tote svitke od zvonah okóli ino okoli z' gletvo, ino spravimo méd spehe oxgano svilo ali

strunjo ino potisnemo vu speh slabo zaglozdo; nato rexemo zo strunjo, ali svilo pomálem sém ino tá vlašéq, pogáye ino zred njimi tudi svitke ali kixte narazno, ino sicer na taki naqin, da pogáye ne bodo poprékki ali po širokotj, temoq po dugavi prerezane, naj se ne stiskavajo edna proti ovi. Ravno kak s' toto strunjo ali svilo prevéno dale vu prerezavanji pridemo, vleqemo tudi zaglodo is speha vun ino njo tixqimo pà sa strunjo ali svilo noter, naj svitek na spehi prevéno nekaj oddelan ostáne ino strunjo ali svilo lahko dale skoz vleqti zmoxemo. Odrézan svitek ali skladnik pustimo skoz noq stati, naj qele istekoqi méd popijejo. Pridoqo jutro vzememo pokriválo z' naj gornéyega svitka ali skladnika dol, ino prexenemo vu njemi se znajdlive qele, z' dimom nazaj, odzdignemo potém pun médni svitek ali skladnik dol, ino ga denemo na pripravleno blanjo ali klop, naj se nikaj meda ne rastóri, oddelan qelnik pà pokrijemo kqasi pà s' pokrivalom, kero sligno terdno pridelamo, ino spehe z' jilovico zamaxemo. Odzdignen svitek ali skladnik odnesemo hitro is qelinjaka na 15. do 20. stopinj daleq vkraj, ino méd pogaqami xe kde se znajdlive qele pà z' dimom izgonimo.

324. *Jeli se ne dá svitek odzdignuti, ki ne bi prejdoj pokrivala odvzéli?*

Vu to se je zato ne privoliti, da se prevéno mèd mèdnimi pogačami ulele znajdejo, mèd kerimi je dostakrat tudi matíca, skos kaj bi roj, ako bi matíco zo svitkom odvzeli, brezmatiqen postal.

325. *Na kaj se veu imámio pri porezavanji rojov gledati?*

Moremo gledati, jeli vsaki uelnik imá rodno matíco.

326. *Is yega je to slobodno sklenuti?*

Is poredno nazoqnega zdravega ploda.

327. *Kaj razumimo pod zdravim plodom?*

Taki plod, is kerega se delavne ulele izlexujejo. Trotni plod zna resen tudi zdrav biti, alipà qi se ga znajde veu, kak ploda delavnih uél, tè se nam skos tó ovádi, da matíca je slaba. Plantav ino gabasti plod, ino tudi plod celó brez delavnih uél pà kaxe na brezmatiqnost.

328. *Odkod pride brezmatiqnost?*

Zroki od brezmatiqnosti so mnogi: Matíca zná od bolezní, ali oslabena skoz lexenje jajc iv' jesén ali v' zimi, kde se ne znajde veu plod na njihovo pà izlexuvanje vu uelniki, vumréti; zato najdemo takega roja vu protiletji brezmatiqnega. Zna pà se ob

totemi qasi tudi zgoditi, dà se matíca, qi kde, naj bi se qerstvega zraka vxila ino se na sunci segrela, vun letí, od kakega vtiqa odpoloví; ali se ona tudi vu domo-idenji — qi so koxi pretesno, eden kre ovega — zna vu sosedni kox zajti, ino se tam od njegovih qél, kak neznanica zakóle; ali se vu boji z' mlado matíco, s' kero se za gospodinstvo potikava, oráni ino nató vumerje; ali vse novo izlexene matíce izidejo s' poznésimi roji, ino tudi, kda qele is xe nazoqnega ploda novo-nasadjeno matico skoz nepoterplivost prerano iz njene lexnice izgrizejo. Vu vsih totih prigodih postanejo roji brezmatiqni.

329. *Na qemi spoznamo brezmatiqnost?*

Veden qelni oqa spozna brezmatiqnost kqasi na letanji ino celemi zaderxavanji qél. Brezmatiqen roj je zgubil vso moxilost; letáj qél je vnemarni ino lenoben, qele priletavajo is pase domo le s' praznimi ali celó malo obloxenimi nogami, ne obsedávajo veq letne lukne, se ne kaxejo veq vu radostni postávi, vu kerí zadno telo visek ravnajo, ino prevéno bernenje s' perotami xenejo, kda matíco imájo. Proti vsemi tém sedíjo le po edni ino po edni zosebne, xalostne ino pobite na letni lukni, ali hodijo strašlívce, bojéqce ino vnoxlive po letni

blanji okóli. One se branijo sperviq ŕe si-
cer proti ropanskim ŕelam, pà ne veŕ tak
moxílno ino moŕno, kak prejdoŕ, tudi pu-
stíjo one mole ino ŕerve brezi vse prctiv-
nosti vu koŕ iti. Œelestvo se od dneva do
dneva pomenuáva. Œi na koŕ terkamo, tē
ne slixamo veŕ ŕerstvega obstojeŕega pras-
kēta, ŕumenja ino bernjenja, temoŕ le slabo
siŕanje. Naj bole gotova ovadna znamla
pà je, ŕi roj ne imá nikaj ploda delavnih
ŕel, temoŕ le dosta trotov, plantavega ino
gerbastega ploda. — Œi pà se brezmatiŕ-
nost nagodí vu protiletji ino po leti, kda
se plod delavnih ŕel vu koŕi znajde, tē
brezmatiŕnost malokda vu pamet vzememo,
zvun ŕi zraven ŕasa, kda se nagodí, smo
nazoŕni, kajti pri takemi prigodi derŕejo
ŕele odviŕe nemirno, ino iŕejo okóli ŕelin-
jaka; alipà one kŕasi vgodijo navodbo, si
pà matíco izlexti, ino kak hitro so si ma-
tiŕno lexnico napravile, so pà tak marlive
ino delavne, kak prejdoŕ.

330. *Kak takim brezmatiŕnim rojom po-
magamo?*

V' jesén jim ne znamo nauŕi ino bolŕe
pomagati, kak ŕi pozne roje z' njimi zedí-
nimo, ali ŕi nje, kda takih poznih rojov
ne imámo, k' drugim rojom spravimo, ker
matíco imájo.

331. *Kak se to zgodi?*

Pri stoječih skladih je to lahko. Mi odyzememo veqér brezmatiqnemi kosi zgor-
no pokrivalo, postavimo zdravega roja gor,
ino xenemo potém qele z' dimom iz brez-
matiqnega kosa vu verh stoječega zdravega
roja. Pri oglavnih ali priseqenih kosih pa
storimo to naj bolxe po tótemi naqini: Mi
vzememo veqér obá kosa z' njunega sela,
postavimo zdravéga prekopički na verb, xe-
nemo visek idoye qele z' dimom nazaj, ino
priteknemo ednega ali dva prazna svitka
gor, is kerih srno hlode ali kóixe ispoteg-
gnuli. Brezmatiqni kos zdaj tudi obernemo,
ino ga postavimo na verh polek onega, is-
potergamo vse vu njemi se znajdlive po-
gaqe, edno po ovi, ino nje podévamo,
kak pridejo, vkrix ino poprečki zred na
njih sedéqimi qelami vu zdrav kos. Zadnij
postavimo brezmatiqni kos, potém, kda
smo vso satovje ispotérgali, tudi gor, ino
spravimo qele, qi se kere tam znotrah se-
díjo, k' ovim, zvexemo (platenico okoli
speha, kde se obá kosa vkup pilexeta, ino
iva tak skoz noq na mesti ipustímó /stati.
Qele vu zdravem kosi se podavajo zdaj
gor k' vuzaloxenim pogaqam, ino se spu-
stíjo, da méd najdejo, zo k' sebi prinexe-
nim rojom vu prijateljstvo pridélajo vuza-

loxene pogáye, edno na ovo. Drugo jutro razloqimo obá kosa, ino postavimo nató zedinjénega roja na njegov stari' prostor, zadelamo letno lukno, ino ga pustimo tak se dva dneva stati, naj bodo tjele vès méd iz vuzaloxenih pogáy vu zgorní kos zno-sile, potém pá vzememo svitke s' praznim pogajjom vkraj, inó zedinenje obú rojov je opravleno.

332. *Kak pá se zadržimo pri lexéyih skladih?*

Na ravno toti maqin, le moremo polek tega veq dima kaditiq qi je zdrav roj jako tselnati. Polek tega pá se naprejpostávi, da lexéqi sklad teliko praznega prostora imá, ki vso satovje, keró iz matiynega kosa potergamo, vu se. vzeti zmoke.

333. *Kak se spravi pozni roj. vu brezmatiqni kos?*

Qi je pozni roj, kake naj berxey za toto delo jemlemo, mali, tè ga pustimo skoz bovistniqin dim padnuti, izixemo matíco, ino njo, kda se pá oxiví, vu matiyníci zaperto, k' brezmatiqnemí roji. pristavimo. Tjele pá, keré so padnule, spravimo vu njega, kda se lexíjo omamlene, líki mertve, kde nje na podni ali gibi papira pod satovje potisnemo.

334. *Znamo brezmatiqnim rojom se na drugi nayin pomagati?*

Vu protiletji se zna to skoz del plodne pogaye zgoditi, kero popuno dobremí roji odvzememo ino vu brezmatiqni kos zaloximo. Vu skladnih qelnikih se zgodí to naj lexej, qi jako popuno zdravemi roji svitek ali skladnik z' mladim plodom od trojnega spola odvzememo ino brezmatiqnemi kosi napostavimo ali podloximo.

335. *Se zna brezmatiqnemi roji skoz vuzaloxen plod vsikdar pomagati?*

Qi so qele se ne plantavega ali gerbavega ploda vusadile, tè pomága to blizo vseli. Qi pà imájo qele se plantav ali gerbav plod vusadjen, tè je vse zobstonj; kajti qele izgrizejo vusadjene matíce iz nepoterpivosti, se prej, kak vu svojih lexnicah pernate bivajo.

336. *Na kaj se dale pri porezavanji imámo paziti?*

Na metulne qerve, kerí dosta rojov pokonqajo.

337. *Kake stvari so metulni qervi?*

Oni so qervi ali gosanke, gerde bele farbe, kerí iz jajc noqnega metula postanejo. Toti metul je blizo na preqni perst dugi, ino imá belo, sivo, xuykasto, gerdo

farbo, letí nekaj xmetno, v' idenji pà je jako hiter.

338. *Kak pridejo toti červi vu čelnik?*

Nočni metúl iše, se vu čelnike potegnuti. Či se ne nagodí njemi tó skoz dén, tè stori on to v' noči, naj bi svoje jajca vu lexnice, ali vu na klopi lexéče zjedi vusadil. Tu se one skoz naravno čelnikovo toploto izlexejo, ino se hranijo operviç iz zjedi; kak hitro pà vekši bivajo, lezejo vu pogáče, kere razgrizejo ino si ednako drugim gosankam pavuqnato gnezdo naredijo. Oni zjejo medne ino voščene pogáče, sexejo preveno dale okoli sebe, pokonçajo vso pogáče, ino ne odderxavajo čél le samo od njihovega dela, temoč njim naredijo celi koš skoz gerdi duh, kerega vu njemi rassirjajo, protiven, tak da se čele po časem zaletijo, ali celó is koša odidejo. Červi pà se kermijo s' pogačnim delom, ga zjejo vsega ino narasejo veliki na 1½ prečni perst. Potem se olilijo, se preobernejo na nočne metule, ino plodijo svoj rod dale.

339. *So vsi roji toti nevarnosti podverxeni?*

Močnim čelnatim rojom ne zmoxejo červi lahko kaj zadéti, kajti čele nje pre-

magajo, ino či so koxi ne luknasti ali raspokani, tē se je qervov nikaj ne bojati. Čele pazijo na gosanke, nje popadajo zo svojimi klexami, ino nje odmetavajo pred letno lukno. Alipà slabim ino posebno brezmatiqnim rojom so qervi nevarni, kajti taki roji so vso moxilost zgubili, ne obsedavajo veq letne lukne ino ne pazijo na gbsanke.

340. *Jeli se toti hudobi ne dá proti-
postaviti?*

Dá se! moremo koxe gostokrat izmētati ino podmētati, ino od vsih zjedi snaxiti, vse raspoke na qelniki z' jilovico zanzuvati, noqnim metulom, keru skoz den celó tiho na vogéliah ali spehiah qelnikov sedíjo, prigledavati ino nje rastiskavati, qelnikom malo praznega prostora pustiti, pred vsim pà posebno skerb imēti, dà bodo roji yseli jako qelnati.

341. *Na qemi vidimo, da roj imá mole
ali qerve?*

To ovádi xe njihovo vnoxljivo letanje. Obqinski pà so znamle brezmatiqnosti tudi znamle molov ali qervov. Roje, od kerih mislimo, da so qervivi ali molnati, moremo kqasi pregledati. Pri krajih vu koxi nje naj perviq vu pamet vzememo.

342. *Kak pomagamo takim yelnikom?*

Moremo, či se je pomagati, pavučnato opredeno satovjé do yistega izrezati, ino potém yele vsaki den s' yistim medom, keremi dve xlici sladkega starega vina prímesamo, kermiti, naj bodo moxilost dobile ino qerve is koža spravile. Či pà smo qervivost prepozno v' pamet vzeli, kde je roj se brezmatiqen, ino od qervov premagán, tè je nikaj bolšega ne storiti, kak yele z' drugim rojom zediniti, qervive pogaqe ispotergati, ino vsq qervád ali molni plod pokonqati.

343. *Kaj se veq znamo vu totemi meseci yelam na hasek delati?*

Vsakotero rastlinje sejati ino saditi, is ketega yele méd berejo, u p. rezédø, baldrian ali kozliq, boreq, slez i. dr. Tudi moremo skerbnò vu yelinjaki ino okóli njega vso pavučino odmétati, naj se yele vu njej ne lovíjo.

344. *Se yelni stan vu Maji pobolša?*

Pride na vreme. Či zima dugo terpí, tè je zaqetek totega meseca se preveno nekaj óster, ino moremo yele se nekokrat kermiti, či ravno drevje zaqne cvestí. Navadno pà se prikaxejo ob totemi qasi naj lepše paxe, ino yele najdejo na cvetji naj bolšo nošnjo.

345. *Kero cvetje ino rastlinje pà obiskavajo čele vu Maji?*

Vu začetki Maja cvete poredno divja repa ino retkva, nato vsakotero drevje, jablani, gruske, slive, tudi laški kostanji, ino proti konci totega meseca tudi detela.

346. *Kere opravila se zdaj pri čelah nagodijo?*

Moremo se prevéno na objedlivce ino ropare skerbno pazko iméti. Da pà se roji od dneva do dneva delajo močnejši, zato jim letne lukne povečavamo, naj čele vu svoji marlivosti ne bodo zaderxavane, slabe roje delamo močne, skladom davamo po kakosti vremena ino drugih obstojov nastave ali podlage, lexeče sklade povečavamo skoz názertpotegnenje slepila; zadniq delamo tudi od srednega Maja začetom, odroje, ino pazimo, jeli se čele ne bodo rojile.

347. *Kak znamo slabe roje narediti močne?*

To se zná po mnogoteremi naqini zgoditi: ali skos prestavljenje rojov, ali skos to, ki močnemi roji čele vzememo, ino nje slabemi damo, ali tudi skoz vusadjen plod.

348. *Kak slabe roje napravimo moyne skos prestavljenje?*

Naprejpostavom, ki slabi roj imá oplojeno matíco, — kajti či se ne bi oplojena bila, tè bi postal silni potik ino boj inèd uelami — te gre opravilo brezi vse tekote od rok. Najmrey mi nesemo na lepi den rano ob desetih, kde so xe mnoge uele izletele, slabega roja, kerega houjemo moynega storiti, iz njegovega sela vkraj, ino ga postavimo na mesto drugega uelnatega roja, totega pà prenesemo na staníse slabega. Moremo pà polek totega dela tiho brezi vsega terénja ino larmanja se zaderxáti, naj uele ne bodo nemirne postale. Is paxe nazaj pridóue obloxene uele idejo, na svojo selo privadjene, vu slabi koš, ino či ravno pri vu pamet-vzetji premenenja pà is koša vun idejo ino veukrat odletíjo ino priletíjo, se navadijo pouasem le na toto novo prebivalíse ino tovarštvo, ino se zedinijo zo slabim uelestvom, kero nje z' veseljom k' sebi vzeme ino zdaj na enkrat svoj stan pobolsan vidi.

349. *Kak pà ide polek tega moynemi roji?*

Moyni roj zgubí resen mnoxino uelestva, ne misli zdaj dale na rojuvanje, ino razdere zato svoj trotni plod; le pà najde tudi neko dostavo na uelah slabega roja,

kere is paxe domo pridejo, ino se pri nje-
mi, da so na selo privadjene, noterpodajo,
ino od njega brezi protivnosti so navzete,
da obloxene, ne pà prazne pridejo.

350. *Se toto premenenje zgodí brezi vsega
potika?*

Veúkrat nastane resen potik, znamo
pà ga celó zabraniti, úi prestavljenje veúér
naprejevzememo, ino obá roja z' medom na-
kerimimo, keremi je nekaj malo drobnúško
nastruganega ali skuúenega grusiúnega (cvet-
ja) oreška primexano, skos kaj úele v' obe-
ma kosoma edíni duh dobijo.

351. *Kak pà znamo roja s' úelami moy-
nega storiti, kere drugemi roji od-
vzememo?*

Mi postavimo veúer jako úelnatemi
roji taler z' nekako maloto meda noter, ino
úi úele, naj bi méd gornosile, t. lér debélo
obsedejo, tè ga vzememo vun ino posta-
vimo vu slabega roja. Vjuro potém, se
prej, kak úele leujejo, zadelamo slabega
roja s' prevertanim kositarom ino ga postá-
vimo v' otemno klet. Toto delo se neko-
krat ponovímo ino vzememo úele od mno-
goterih rojov, tak da nieden roj velike zgube
ne doterpi. Zadniú odposlemo totega po
takemi nauíini moynega naredjenega roja na

neke tjeđne eno vuro ďaleq vĳkraj vu skerb enega ali drugega naxih prijatelov, naj qele stari letaĳ pezabijo, ino 'potem nikak veq k' svojemu staremu koxi nazaj ne hodijo.

352. *Kak pà slabe roje napravimo moqne skos pridjáu plod?*

Mi odrexemo ednemi skladi, keru zgubo zna lahko preterpěti, en svitek ali skladnik s' plodom ino postavimo totu plod na, ali pod slabega roja.

353. *Kaj je od opravila po totemu naqini mislit?*

Totu opravilnu naqin stoju za vsimi dozajnimi ďaleq zadi.

354. *Zakaj?*

Zato, da na totu naqin celó ino celó lahko qelnatemu roju s' plodbm tudi matico znamo odvzěti, ino njemu' škos to nedostavlivu kvar naqinimó, ino ďa, ako ravno se to ne bi zgodilo, plod kde od slabega roja ne bi zmogel se zadosta oqelitu ino oploditit' ino se za to zauel gubiti.

355. *Kerim qelnikom moremo nastave ali podlage dati?*

Stoqum ino lexqum skladom, kerih ne hoqemo pustiti rojiti, ino od kerih si tudi ne volimo delati odrojov.

356. *Kaki morejo toti skladi s' yelnim delom biti?*

Oni morejo tak daley puno nanoxeni biti, da se le veq blizo en preqni perst méd yelami ino klopjo, ali — pri lexeyih skladih — méd zadnimi pogaqami ino pokrivalom so naváni. Celó puno njih ne smemo pustiti nadelati, kajti bi nam ováqi odganjanje yél predosta truda delalo.

357. *Kak se polek tega zaderxímo?*

Pri stojeyih skladih nam je toto delo nekaj mudljivo, ino potrebujemo pomoqnika. Najmrey mi denemo svitek ali skladnik, kerega hoqemo podstaviti, polek sklada, odpremo letno kisto, ino odzdignemo roja predi od klopi nekaj malo gor, ino xenemo yele z' dimom nazaj, poté prebodnemo spehe tam, kde na letno kisto terdne teqíjo, z' gletvo, xenemo znoviy yele nazaj, prejmlimo nato sklad na obéma stranoma, ga vuzdignemo od letne kiste, mo ga posadimo pomalem na polek stojéqi svitek ali skladnik, ino kda smo ga na onega djali, ino zo zapinkami vkup zbodnuli, ga pa vuzdignemo ino postavimo pomálem na letno kisto, ali qi letne kiste ne imámo, na letno blanjo nazaj.

358. *Kaj pà nam toto opravilo naredi
trudlivo?*

Skladna xmeqa, za kero je pri povzdigavanji velika moq potrebna, ino potém tudi protisilenje qél, kda s' kadenjom po-henjavamo, zato si polek vsega prigleda neke qele vseli stisnemo.

359. *Kak pà si toto delo oblehktimo?*

Qi vsakemi koxi zgorah na verhi ino tudi na stranih locéne pridelamo, skos kere si voxo na kox privezati ino celi kox, z' voxom visek potegnuti znamo, tak da nam pomoqnik pripravljen svitek ali skladnik lahko podtisne. Sklad ali kox pustimo nató z' voxom pomálem pà nazaj dol na pod-stavljen svitek,

360. *Nam nastava svitkov pri lexéyih
skladih tudi teliki trud dela?*

Ne! temoq se pustí dosta lexej opravi-ti, ino mi znamo toto delo celó sami s' kadenjom tobaka storiti, qi z' dimom qele spokorimo ino nekaj nazaj prexenemo.

361. *Kak se to zgodi?*

Mi odvzememo naj zadnéxo pokrivalo, xenemo qele, qi je potrebno, z' dimom na-zaj, pritisnemo zo hlodoma vkrix oskerblen svitek pomalem na skladni speh, ga moqno pribodnemo zo zapinjami, ino kda smo ga

s' pokrivalom pa zadelali zamaxemo spehe skerbno z' jilovico.

362. *Kaj imámo dale vu totemi meseci delati?*

Moremo uelam, kere se rojiti imájo, njihovo rojitbo opomaguvati.

363. *Skos kaj se zna to zgoditi?*

Skos to, da take roje vsaki den z' edno ali dvema xlicama meda, keremi nekaj janexovega sladja primesamo, kermimo.

364. *Pohitri to resen rojitbo?*

Resen! kdo se je tega ne skušaval, bode se dovedel. Je se udivati, kak hitro se ule skos kermenje pomnoxijo, ino kak silno se pohot na rojitbo storí močen. Le ne smemo polék tega kovov povekšati, temog nje prevéno teshe iméti.

365. *Kda rojitbo priyakavamo, kaj je te storiti?*

Moremo si za rojitbo orodje vu pravo donesti, prazne uelnike zesnaxiti ino isqistiti ino nje za' ogreb rojov pripraviti, tudi kak hitro roji vun sedéti. zaqnejo, vsaki den vjutro od desetih do odveqa' druge vure paziti.

366. *Se je vey del vu totemi meseci?*

Eno naj imenitnésh del je odrojuvanje ali delanje iskustnih rojov.

367. *Zukaj moremo nje tak rano delati?*

Da ob totemi. qasi naj bole obrodijo, kajti ravno vu naj lepšo pašo pridejo.

368. *Na kaj imámo polek tega gledati?*

Zvuni naj popunehoga stana rojov moremo tudi posebno na letino ino vreme gledati, kajti pustí se ís skušeností pá prihodi protiletja xe z' nekím dovidenjom sklenuti, kako bode vreme skoz leto ino kaka paša je doqakači. Le pod dobrimi dovidi imámo toto opravilo od srede totéga meseca vu delo jemati.

369. *Moremo vsako leto odroje delati?*

Vu stranih, kde se qele rade ino vu ranemi qasi rojijo, je ravno ne potrebno; yu takih krajih pa, kde roji malokda ino pozno pridejo, moremo vsako leto nekateri broj rojov po meri qelinstva na odrojitbo sporočiti.

370. *Na kaj se dale imámo vu totemi meseci gledati?*

Moremo pavuqino vu qelinjaki ino blizo okóli prevéno odméti, róje, marno izméti ino podméti, ino qelne sovranike, najmreq' xabe, krapavice, kušare, pastiriqke, serxene ino osé, kere veliko qél odpolovijo, kak tudi seniqne gnezde, razdirati ino razrušavati. Posebno moremo na

letáj űel gledati, da iz njega znamo tudi njihove bolezeni spoznati.

371. *Kere bolezeni med űelami vu totemi meseci najdemo?*

Rogelno bolézen ino gniléűi plod.

372. *Vu űemi obstojí rogelna bolezen?*

Ona obstoji v' istoki xilave mokrote na űelni glavi, na kero se, kda cvetje obiskavajo, cvetni prah naloví, tak da űele zo xutimi rogéli na glavi, domo pridejo. Le pá njih toti nalovki ne odderxavajo od pobiranja, ino ravno tak malo vu pamet vzememo pri njih otrudenost ali lenobo. Poűasem se toti rogelni nalovki pá sami od sebe zgubíjo.

373. *Od űega nastane rogelna bolezen?*

Neki nam vadlujejo, ona nastane is skorisovega meda, kerí ob totemi űasi cvete; alipà pravi zrok tega űe nam je neznan.

374. *Pà lekaj nastane iz belega gloga cvetne mezge?*

To je celó ne verjéti. Beli glog sicer cvete na konci Maja, ino v' pamet vzememo naj berxej, ob totemi űasi nekako vnoxlivost vu űelnemi letenji. Alipà toto slabéxo letenje pride dosta veű od premalote űelnega meduvanja, kaj se vseli ob űasi,

kda beli glog cvete, nagodí; ne pà, ki bi glogovega cvetja mezga na tem bila kriva, kajti belega gloga qele nikak ne obiskavajo.

375. Kaj pà razumimo pod gnileyim plodom?

Roj se imenuje gniloploden, qi plod pomira ino vu gnilád preide, kera nepreterplivi smrad vu kosi rassirjáva ino preveno dale okoli sebe seguje, qi hudobi kqasi ne odpomagamo.

376. Na yemi spoznamo toto bolezen?

Zdela na qerni farbi plodnih pogáq, zdela na vupadnoqih pokrivalah zadelanih lilkov, kere se inda povixane ino oglavne prikaxujejo. Qi toti plod nekaj blixe pregledamo, tè najdemo mertve lilke vu lexnicah preobernjene lexáti, najmrey z' glavo na poden v' lexnici, kaj je vu zdrave ni stani naqi.

377. Od yega pride tota bolezen?

Zdela od omrazenja, zdela od kvarne kerme.

378. Kak od omrazenja?

Qi kos naglo zgubí veliko mnoxino qel, bodi si od vihtnega vremena, kero nje na paxi dobí, ali qi nje kdo zlosten z' jadom pokonqa, tè premali del qelestva ne premoxe ploda veq obsedavati ino segre-

vati, plod zato omrazi ino pomerje. Ali či po vusadenje ploda naglo veliki mraz pride, tè se ũele, naj bi se segrevale, potegnejo od ploda vkup, ino plod zaostane neobloxen ali ne obsèden, ino more zato omraznuti ino pomreti.

379. *Kak od kvarne kerme?*

Či se vu keremi ũelinjaki roparĩ znajdejo, tak da se jih ũelár ne zmoxe obraniti, tè vzeme neki iz nerazuma pomoũ v' roke, naj bi svojim ũelam ropare odpravil, zmexa pivne droxé k' međi ino ga postávi roparom vu praznemi kosi na mesti poropanega koša. Medov duh pá vabi zdaj polek roparov tudi se druge ũele sem. Vse pá, kere od tega jejo, ino s' tim plod keremijo, morejo zred plodom pomreti. Najde se še sicer veũ zrokov gnileũega ploda, n. p. jedna megla, glad ino presilno kadenje. Oni zroki pá so naj imenitnési.

380. *Kak je zdaj takemi roji pomáhati?*

Či se je hudoba ne predaleũ okoli sebe segnula, tè moremo toti gnili plod ũisto ino snaxno izrezati, ino nató bode si roj pá spomagal, naprejpostavom, da je gnili plod od omraznenja postal. Či pá pride od kvarne kerme, tè izrezanje ne pomága, temoũ moremo ũele izgoniti ino z' drugim

zdravim rojom zediniti. Tudi nezadelan méď takega roja ne smemo ęelam kermiti, ino ga tudi ne ludem davati, da zna s' kvarnimi od ęél vunanoxenimi reęami biti zmeęan.

381. *Kđe imájo ęele v' Junti paęo?*

Cvete vu totemi meseci rudéęa ino belá ďetela, kera je za ęele pravi medni istok; tudi cvetejo beli terni ali akacie, srablivke ali řkabioze, kokol, modriř, ognec, ostrognica, materna duřka ali divji timian, kozlię ali baldrian ino mnoxína cvetja na travnikih, posebno pa lipa, kera naj lepši méď dava.

382. *Kere opravila se nadajo vu totemi meseci?*

Vu prvih petnajstih dnevih totega meseca ře delamo odroje, ino dá naj veę rojov vu totemi meseci dobímo; zato imámo tak dobro s' prigledavanjom; kak tudi z' ogrebanjom pune roke dela. Rojuvanje řemo skos podlaganje ino nastave zabraniti, imámo skerbno na ropare pazko, odpravlamo ęelęe sovraxnike, posebno; mole ino ęerve, ino delámo slabe roje, skos predstavlatje moęne.

383. *Po keri priglednosti pa moremo roje predstavlati?*

Naj niednega roja, keri imá mlado ře neoplodeno matíco, ne predstavimo, kajti

vseli se nagodí potik ino roj postáne brezmatiqen.

384. *Jeli zato poznesih rojov tudi ne smemo prestavlati?*

To se ne smé nikak zgoditi, kajti njihove matíce so se ne oplodene, ino se vsikdar pri prestavljanji od novopridoqih uel pokolejo.

385. *Se znajdejo vu totemi meseci tudi bolezní méd uelami?*

Neki uelari nas hoqejo pregovoriti, da so vu totemi meseci steklino ali besnost v' pamet vzeli.

386. *Vu qemi obstojl tota bolezen?*

Qele pridejo vu steqnost, derejo skoz lukno vun ino padajo na vse, kaj pred nje pride, tak da je odvise nevarno, se uelinjaki priblixavati. Po totemi obesnenji pride nad qele slabota, one padajo na zemlo ino mnoge zgubijo xivljenje.

387. *Od qega pride tota bolezen?*

Zrok se nam je neznan. Znajdejo se uelari, keri, naj bi svoje qele jako marne ino delavne naredili, njim zo xganico premešan méd kermijo. Skoz isparo, kera je vu totemi meseci naj veksa, se tudi druge qele privodijo, ino kere od tote kerme jejo dobíjo steklino ali obesnenje. Drugi mislijo,

to je od meda, ker se s' pivnimi droxami premexan za pokonjanje roparov noterstavi. Ino se pà drugi vgonjavajo na toto obesnenje iz jadne rose, kera vu cvetji nastane, kaj se tudi resen zna prigoditi.

388. *Je vsaka rosa yelam kvarna?*

To se lastno ne dá poresniti, kera rosa bi yelam bila kvarna. Mi sklenujemo tu le is prigodov, ino tudi le po mislah. Medno roso imámo blizo vseli yelam le za dobro, kajti one so po medni rosi naj delavnéše ino vu dobremi stani vidom prijemavajo.

389. *Kaj razumimo lastno pod medno roso?*

Pod medno roso razumimo keléyo mokroto, kero najdemo vu vroqih letnih dnevih, naj veq vu Maji ino Junii po sunqnemi ino grumskemi dexi, ino naj berxej pri nebnemi odimji na listji drevja ino rastlinja ino se lesne, liki firnis.

390. *Od yega nastanc medna rosa?*

Misli kres to so odvixe razliqne. Teliko je gotovo, ki je cukrina pristojni del blizo vsakega rastlinja. Tota cukrina se vu posebnih rastlinskih 'cevkah, poglavno vu cvetji narédi ino odlóqi, odkod jò potém yele dobivajo. Qi je vreme posebno toplo ino mokrotno, tè-se narédi tote cukrine te-

lika množina, da so za njo medne cevke
 v rastlinji premale. Tota cukrina se zato
 izverxe na zvonjenje popovje, listje ino pet-
 liuje, tak da se nam ono, liki z' redkim
 finisom omazano biti vidi. Kak dolgo sunce
 tote cukrine ne ogosti, teliko časa jo lixejo
 čele z' naj večjo pohotnostjo. One so pri
 tem odviše marlive, tak ki z' ranim jutrom
 vun odletijo ino noter do noči nosijo. Po-
 računilo se je, ki 25 čelnatih rôjov pri taki
 medni rosi xe v' osmih dnevih celó na 125
 pintov ali petstó funtov meda nanošiti zmo-
 xe, čí ne pride skoro veliko dexovje, kero
 medno roso pa odopère.

391. *Tak ali je vadluvanje, ki medna rosa
 pride od listnih vusi, ne resnično?*

Celó resnično je toto vadluvanje rav-
 no tje! tote maličkoti stvarice, kere se pri
 močtotno toplemi vremeni do neverlivega
 broja pomnožavajo, se prikaxejo na rast-
 linji, kda je v mežgi objéto, ino se cu-
 krina na njihovih cevkah dela. One pijejo
 zdaž zo svojim ralcem sladko mezgo iz
 drobničkoga rastlinskega mladja ino listja,
 jò precedujejo v svojem životi ino bzi-
 kajo potém kak medno mezgo zdela skos
 svoje, na zadnem teli se, znajdlive brado-
 vičice, zdela pa tudi skos črevo v loc-
 nasti spodobi od sebe na blizo njih stojéčo
 rast-

rastlinje ino drevno listje, kero se od to- tega nakidanja, liki z' naj redkexim firni- som omazano biti vidi. Toti od listnih vuži xe prepušen méd se tudi imenuje medna rosa, ino qele njo ravno tak xelno, kak ono políxijo ino domo nosijo.

392. *Je tota od listnih vuži nakidana medna rosa kvarna?*

Ona dava qelam pridno hrano, one se z' njo dobro kermijo ino svoje prebiva- lica napunjavajo. Prijatelom qelne reje so zato medne rose prava sreqa. Zelinji ino vsakemi rastlinji pa je medna rosa kvarna, posebno qi vroqo vreme predugo terpi; kajti qi se tota medna rosa skoz vroqino ogosti, te zadela isparne cevke na rastlinji ino zelinji, tak da se ne moxejo ispotu- vati, ino nato zbetexajo, qi ne pride hi- tro veliki dex, keri toto roso pa razmoqi ino odopere.

393. *Kere pase se nadajo vu meseci Julia?*

One so ravno tak mnogotere ino bo- gate, kak vu Junii; cvete vu totemi meseci xe rana vu nekih stranih zavolo qel nase- jana hajdina, kera dava qelam naj veq me- da, tudi grahorica, lipa, mak, ognec, po- sunqnica, boreq ino dosta drugih rox. Tudi pride veqkrat medna rosa.

394. *Kere opravila se nagodijo vu totemi meseci?*

Pred vsimi rečami imámo rojuvanje skos podlaganje ino nastavljanje zaderxavati. Či pá se polek tega le roje dobívamo, tè zedinujemo nje zo raneximi roji ali drugimi slabimi čelniki. Posebno moremo paziti, jeli se je ne kde kerí čelnik zarojil ino matíco zgubil, naj mu pá kčasi pomagamo. Podmétanje ino snaxenje rojov moremo zdaj ravno tak skerbno opravlati, kak odmétanje pavučine ino pokončavanje molov ino drugih čelnih sovračnikov. Tudi na objedlive ino ropanske čele moremo ostro oko iméti.

395. *Jeli se znajde zvun totih, se več drugih čelnih sovračnikov vu totemi meseci?*

Ose ino serčéni se prikaxejo ob totemi časi gostej ino odjemavajo čelam pri domo-idenji is paše méd; polek totih pridejo večkrat zdaj tudi tekkoče vuší nad čele.

396. *Jeli tote xixale tudi nad čele padajo?*

Tudi! večkrat jako silno, posebno vu sušnih letah pri boxnih pašah.

397. *Kako spodobo imajo tote vuší?*

One so okrogle, rudečkasto-arjave farbe ino ne celó tak velike, kak prosno zerno, alipá sàj odvise hitre.

398. *Odkod dobijo űele vusi?*

Neki mislijo, one nje dobivajo na nekih zvetih, alipà vidi se, kak da bi tote xixale le samo na űelah najti bile, ino se od njih, kak druge prisilne lakotne stvari hranile.

399. *Se pomnoxavajo tudí ravno tak silno, kak drugi vusni plod?*

To se ne vidi biti vérljivo, kajti ne najdemo njih ravno tak dosta. Le pri nezdravih rojih se veq prevzemejo.

400. *So one űelam texkotne?*

To si znamo misliti, kajti v' pamet vzememo, ki se njih űele reűiti iűejo; posebno űi njih dvoje, troje, ali űe veq na edni űeli sedí.

401. *Jeli ne imámo pomoűi proti totim vusam?*

Velí se od nekih űelarov, vusive űele vu űisti vodi kúpati; alipà premislimo, da je tota pomoű premudna ino pretextka, ino űe űél od vusi le ne reűimo. Bole zato storimo, űi z' medom ino vinom űele kermimo, skos to bivajo moxilne, ino si vusi odpravijo same. Zdravi ino űelnati roji so od totih xixal malokda otekoteni.

402. *Kero rastlinje cvete v' Augusti?*

Poletni ali jari repis, boreq, xida, nekatere slezi, posunqnice, mnogoteri cveti na otavnih travnikih, ino vu nekih krajih posebno hajdina.

403. *Davajo tote rastline dosta meda?*

Hajdina ino otavni travniki jako dosta, drugo cvetje pa menje veukrat le teliko, da se qele na njemi samo zderxavajo.

404. *Moremo roje se tudi v' totemi meseci podlagati?*

To pride na letino, potem kak qele imájo pašo, se nam tudi skaxe pötrebnot ali nepotrebnot podlaganja ali nastavljanja.

405. *Kaj se zgodí vu totemi meseci trotom?*

Troti se od zdravih rojov zdaj pteganjajo ino kolejo.

406. *Moremo qelam to pomagati?*

Neki qelari imájo navado, qelam pomagati trote klati, alipà qelnati roji to hitro sami opravijo.

407. *Kaj se imámo vey delati?*

Qelne sovrxnike ose, sersene, pavuke ino mole, senice ino druge vtiqe moremo zdaj skerbno odderxavati ino pokonqavati.

408. *Dobivamo se tudi vu totemi meseci roje?*

To pride na letino. Naj berxej dobímo vu totemi meseci divijne roje. Alipà toti so ravno tak malo dobri, kak drugi, zato naj bolse vujínimo, qi matíco zgrabimo ino roja nazaj vu materni kož zexenemo, ali ga z' drugim rojom zedinimo.

409. *Se imájo yele vu Septembri tudi paço?*

Vu hajdinskih stranih imájo dostokrat vu totemi meseci jako mastno dobro paço, kajti hajdína je vu nekemi leti tak obrodéya z' medom, ki qelnati roj pri lepemi vremeni vu hajdinskemi cvetji 20 ino veq funtov meda nanósi.

410. *Je hajdina vsako leto tak obrodéya?*

Ne! so tudi hude nerodne leta, vu kerih yele z' veliko skerbjo le 3, 4, do 6 funtov meda z' nje naberejo.

411. *Vu kerih letah je hajdina naj bole zdayna?*

Vu takih letah, kda je August ino September topel ino veq inoker kak sušni, kajti tak zaqne hajdina lepo cvestí, ino dugo — noter do Oktobra — vu cveti ostane ino qelam s' paço strexe.

412. *Letíjo űele rade daleű na hajdinsko pavo?*

Ne! zato je dobro, roje vu hajdino postavlati.

413. *Je toto prenavanje is űelinjaka vu hajdino ne xmetno ino nevarno?*

Polek tega pride posebno na kakost košov, vu kerih űele imámo. Lexéűi skladi se ob totemi űasi zavolo toplega vremena, ino xe mehkih pogau ne pustíjo slobodno prenavati, kajti se v'nevarnost podavamo, si celo pogauje spotisnuti ino odpotergati. Oglavniki ali priseűeni kosi ino vsi stojéűi skladi so toti nevarnosti menje podverxeni; znamo nje na verh prekupicnuti ino celó na kolah prevaxati.

414. *Je pri totemi prestavljanji hasek?*

Toti hasek je veliki, űi je pasa jako medna; kajti űele si tak naberejo xe enkrat teliko zalogo, kak njo za zimo potrebujejo, veűkrat xe celó plod nasadjajo, ino nató nam dávajo taki roji vu pridouemi leti rane roje.

415. *Kere kose prenavamo vu hajdino?*

Take, kerí xe premálo zalogo meda imájo. űi pa je hajdina odviše mastna, ino obstojeűo lepo vreme, tē prenavamo tudi pune roje tá; prexenemo pa nje prejdou iz

njihovih košov vu prazne űelnike. Vu kratkih tjednih si naberejo pà zadostno zalogo, ino neki űelari narñ svedoűijo, da so taki isgonjeni roji bole marlivi, kak drugi, kerim njihovo zalogo pustimo; le moremo nje vu take kose pregnati, kerim imájo prazne pogaye, ino jim tudi nekaj kerme na pot dati, naj, űi se vu prvih dnevih hudo vreme nagodí, ne izletijo.

416. *Moremo vse roje vu hajdino spraviti?*

Ne! eni morejo vu űelinjaki ostate, naj se zaostanóűe űele vu njih znajo zbirati.

417. *Kaj imámo pri postavljenji rojov vu hajdini storiti?*

Moremo jim proti dexi streho narediti, ino vu prvih dnevih letno lukno zavoloparav vozko iméti.

418. *Jeli nam njih vu hajdini nikdo ne vkradne?*

Naj se nam to ne zgodí, moremo pazlivi biti, ali nje tam zadelati, dà nam njih nikdo ne zmoxe odvzéti ino odnesti.

419. *Je hajdinski med ravno tak dober kak polétni?*

Ne! on je bole tekoűi ino nikoli ne postane tak gosti, kak poletni. Za kermle-nje pà je jako dober. űi kose s' hajdinskim medom sranimo ino vu pridoyemi leti roje

k' njemi ogrebnemo, té obrodijo oni posebno jako ino nam obeqajo doqakanje bogatega pridobiqka.

420. *Kaj se vey imámo vu totemi meseci delati?*

Brezmatiqnike se znamo omatiqiti, paziti moremo na ropare, ino zapravlati qelne sovrxnike, mēd kerimi se zdaj tudi senice ino berglezi znajdejo, ino letne lukne pomensati proti ropanskim qelam.

421. *Kero opravilo imámo v' Oktobri?*

Spravimo si roje is hajdine pà domo vu qelinjak, pomensamo letne lukne ino pripravimo nje za zimo.

422. *Na kaj imamo polek tega gledati?*

Da bodo qele toplo sedéle ino zadostno kermo iméle.

423. *Kak to znamo zvediti?*

Skuzavamo roje na vagi, ali qi vage ne imámo, na medni meri.

424. *Kaki more roj biti, keru vu zimi hoye dobro obstati?*

On more na 24 — 30 funtov znotrenje xmeqe iméti, ne votel ali naváni, temoq pun, ino proti mrazi ino xixalam zadosta zadelan biti.

425. *Kaj je storiti, ũi je koŕ za zimo
preŕlabi?*

Ŭi je slabost velika, tē zedinimo ũele z' bogateŕim rojom, ino njim njihovo malo zalogo pokermimo, ũi pā ŕe vseli imā premalo jesti, ga moremo dale kermiti.

426. *Kak roje naj prilijnej kermimo?*

Skladom podstavlamo pune medne svitke ali kiste, kere smo bogatim ali isgonjenim rojom odvzēli, ali njim le edno ali veq pogāq noter damo.

427. *Jeli ne smemo tudi precedeni mēd
ali cukar kermiti?*

Kdo ne imā mednih pogāq ali punih svitkov, ino njih niednemi roji tudi ne smē odvzeti, tisti more to resen delati; alipā more se tō z' naj vekŕim prigledom opravlati, naj si ropanskih ũel ne pripelavamo.

428. *Kak zabranujemo roje pred xixalami?*

Naredimo letne lukne tak vozke, da se niedna miŕ skoz nje ne zmoxe vupotegnuti, tudi zamaxemo vse spehe ino raspoke z' jilovico inc zadelamo letni sklad ino pokrivalo na njemi z' naj vekŕo skerbnostjo.

429. *Kak branimo roje pred mrazom?*

Ŭi ne zamaxemo samo vsih raspok na ũelniki, temoq njim tudi vse obilne ali

polnanoxene svitke odvzememo, tak da je nató celi koš s' pogajjom napunen. Pri lexéqih skladih pá potisnemo slepilo noter do pogajja.

430. *Jeli ne porezavamo rojov tudi vu totemi meseci?*

To sicer neki qelári resen delajo, posebno tisti, kerí imájo svojo qelno rejo vu priseqenih ali oglavnih koših. Je pá polek tega veliki prigled potreben, naj jim ne odvzememo preveq meda, kaj se lahko zgoditi zna, tak da poznej stradajo, ino qi zima dugo terpí, celo pomreti moreje.

431. *Keliko meda pá njim lastno v' jesén odvzeti smemo?*

Nelouqlivim lexéqim skladom ne smemo v' jesen veq, kak le pribodjene svitke odvzeti, kajti ováqi, ako jim veq izrezati hoqemo, koš naredimo votel ino merzel. Stojéqe ali druge loqlive qelnike pá moremo na vagi skušavati, keliko nam brezi kvara ino nevarnosti oddati zmoxejo.

432. *Se povsodik po totemi naqini zadržimo?*

Ne! temoq vu stranih, kde imámo qelno rejo v' oglavnih ali priseqenih koših, odjemavamo méd vu totemi meseci ino po-

kolemo veliko mnoxíno űel, naj si vso njihovo medno zalogo zasvojimo.

433. *Jeli se tak űelna reja ne zgublí?*

To ravno ne, kajti storimo mèd roji izbor, ino si pustimo űe gotov broj na plemen.

434. *Kere roje pà pokolemo?*

1. Naj bogatéűe ino naj sirotnéűe, kaj se nam po vagi izreűe. K'pervim raűunimo vse tiste, kerí veű kak 28 funtov vago, k' drugim pà vse, kerih vaga se ne doteűe krez 20 funtov.
2. Brezmatiqne, kajti totim se zdaj po mislah űelnih vubitelov ne zmoxe veű pomagati.
3. Tiste, kerí so se ali celó ne rójili, ali le male roje dali, ino vu nekih — tudi dobrih — letah, si malo veű kak svoj strošek nanosili. Takí roji se nikoli dobro ne ravnájo.
4. Tudi tisti bodo na klanje sporoueni, kerí ovadijo naklon k' ropanji, da tota pohotnost vsako leto prijemava, skos kaj si, űi nje duxe pustímo, nesreűo, kreg ino svadjo naredimo.
5. Tudi tisti bodo zaklani, kerí imájo dosta starega satovja, kero smo jim pri pore-

zavanji zavolo vusadjenega ploda ne
zmogli odvzéti.

435. *Kak se pri totemi deli zaderxavamo?*

Kak smo zebranje vgodili, tè skopamo jamo vu zemlo, kera je velika zadosta, qe-
lestvo od ednega ali veq rojov vu sé vzé-
ti; v' jamo si pripravimo tudi palico, kera
je zgorah tak rasklana, da vu njo spleteno
xvepleno nit djati znamo. Tota nit je za
neqelnatega roja $1\frac{1}{2}$ — 2 laketov, za qel-
natega pà 3 lakete duga. Njo vuxgemo ino
postávimo kyasi na smert sporoqenega roja
prek, kre kerega spodi okoli raho zemlo
nasiplemo, naj xvepleni slab ne zmoxe se
vun tamati, temoq vu koq iti more. Od
vixek idoqega xveplenega slaba se zaduxíjo
qe-
le naglo. Mi strosimo potém — blizo
kres pol xtertala vure — poklane qele is
koxa vu za nje pripravlén grob, denemo
koq na stran, ino gremo od ednega do dru-
gega po vse ove na zaklanje sporoqene
koxe, ino storimo z'njimi ednako.

436. *Ob keremi qasi opravlamó toto delo?*

Veqér, kda se qele poqivajo ino veq
ne leqejo.

437. *Je klanje qel tudi dovoleno?*

Na tém je ne dvojiti, kajti da imámo
dopuxenje govedo ali bravé zaklati, zato

tudi more dovoleno biti, roja zaklati, ino si njegovo zalogo zasvojiti. Alipà jeli se razumnosti priméri, jeli je ne grozno? — To je poprašanje, kero si tu imámo odgovoriti.

438. *Je ne groznost goveda ino braveta klati?*

To je celo druga reč. Tote hočemo za hrano iméti, ino si njihovo mast, tučo ino loj zasvojiti, kaj se le skos klanje zna zgoditi. S' uelami pà se reč celó nauči zaderxí. One same so za ulovejšjo hrano ne nikaj vredne. Mi si le od njihove sprave delamo dobiček, ino toto si znamo zasvojiti brezi tega, ki bi nje poklali.

439. *Kak to storimo?*

Mi izbobjamo slabe ino sirotne roje, ker bi nam pri dugi ali merzli zimi zagladili ali zmerznuli, vu prazne kose ino nje zedinimo potem, slabe z' močnimi sirotne z' bogatimi.

440. *Jeli pà ne pojejo taki zedinjeni roji vey, kak yi bi vu dvema ali treh kozih ostali?*

To je ne verjeti. Zedinjeno močno uelestvo sedí bole toplo, ino potrebuje ravno za tega volo tudi menje stroška. Alipà tudi izvzetom, ki bi tako zedinjeno

čelestvo vu prevelikemi stradi enkrat mogli kermiti, tē bi bilo skos to malo zgubleno, kajti vu pridoyemi leti nam spravi zatrosbo skos svojo marlivost gotovo dvakrat pā nazaj.

441. *Jeli pā je pri klanji ūel ne veksi hasek, kak pri zedinenji?*

Toto poprašanje se je ne razločeno. Čelni vubiteli to poresnujejo, ino ne je tajiti, da vu stranih, kde se je navada, ūele klati, veŭ meda najdemo, kak tam, kde nje pri xivljenji pustimo, ino skladno z' njimi delamo. Polek tega ostane klanje vsikdar grozno, kero si dober ūelār nikoli ne dovoli, temoŭ on si zo zedinenjom bole pomága.

442. *Kak zna pri klanji ūel plemen obstati?*

Mi vgodimo mēd roji, kere hoŭemo na plemen pustiti, odebranje, ino gledamo polek tega na pridoye obstojnosti:

1. Si izberemo na plemen mlade roje, kerih plodne maŭice inájo, ino kerih pogaye so snaxne ino ūiste. Toti se radi naj prej rojijo. Obŭinski pā niednega roja ne pustimo biti staregega kak dve leti.
2. Gledamo na vago košov. Prazen kov, ūi je ne odvisē debēli napravlēn, vaga

6 — 8 funtov s' satovjom ino uelami brez meda ino ploda, vaga on 12 — 14 funtov. Takemi roji treba od zadnega Oktobra do srednega Marca 4 — 5 pintov meda. Da pa 1 pint meda 4 ino po kakosti $4\frac{1}{5}$ funtov vaga, zato roj, ker bi svoj zadostni strošek iméti mogel, ne smé nixe 30 — 32 funtov vagati.

3. Pregledavamo uelstvo, jeli je moyno ali slabo, ino iz naravi delavno ino marno. Moyno uelstvo potrebuje za svoj zadostni strošek resen veq meda, kak pa slabo, ako ravno vu merzlih zimah slabi roji veq pojejo, kak pa moyni.
4. Premislimo si, jeli nje vu protiletji hoqemo kermiti ali ne. Qi jih kermiti ne hoqemo, tè mrejo popuno vago 30 — 32 funtov iméti; qi pa nje hoqemo kermiti, tè si pustimo tudi poznese roje na plemen, ker imájo lepo pogaqje ino uelstvo ino naj menje 22 funtov vage, pridamo pa 8e njim teliko meda, ki se po vagi na 25 funtov znesejo.

443. *Jeli se skos tote na plemen pusene roje poklani pa dostavijo?*

Dostavijo se! ino sicer dostakrat po dvoje.

444. *Kak se to zgodí?*

Toti roji, kerih vu protiletji ne porezavamo, temoq 8e verh tega nje le kermiti-

mo, ako ravno se zadostno zalogo imájo, nam davajo rane roje, ino se rojijo naj berxej dva-, tri- ino tudi celó štirikrat. Ino tak znamo od protiletnih 20 rojov v' Avgusti njih 80 iméti.

445. *Kaj pà storijo yelni vubiteli zo brez-yelnimi napunjenimi koxi?*

Oni ispotergajo pogaye na svoj prid ino hasek, tudi pà si tak dobro neke z' mednimi pogayami jako napunene koxe (mednike) kak ednako zo snaxnim satovjom nadelane svitke (satovnike) zohranijo.

446. *K' yemi pà oní strexejo?*

Za kermo sirotnim rojom vu protiletji, ino za odroje. Roj, ker se vu taki mednik pregrebne, postane ravno, kak odroj, kerega vu satovnik prebobjamo, pravi telni roj, t. j. roj, ker brezi vse druge pripomoqi svoj popuno zadostni strošek za zimo imá. Na take mednike ino satovnike moremo zato vsikdar misliti, bodi si, da vu protiletji ali v' jesén porezavamo.

447. *Imamo v' Novembri tudi kaj pri yelah opraviti?*

Malo! kajti prikaxujejo se zdaj slane ino merzli dnevi. Čele se zato vkup vleqejo, ino mi njih vu miri ne smemo motiti. Oddaliti moremo vso larmo od yelin-

jaka, mišje pasti nastaviti, ino letne lukne tak zadelati, da se niedna miš ne zmoxe vupotegnuti. Tudi pà pustmo qele letati, qi se za letanje topli dnevi priblixajo.

448. *Imamo tudi v' Decembri kako opravilo?*

Večkratno prigledovanje je odviše potrebno, posebno, kda sneg gre, naj zabranimo, da se letne lukne ne bodo zasnežile, zaphale, ali celó zamerznule. Tudi miši moremo preveno loviti, ino za vso tihoto ino mir skerbni biti.

VI. G L A V A.

Od dobre sprave ino storitbe z' medom
ino voskom.

449. *Jeli znamo porezan méd kyasi predati ino vusrebrati?*

Mnogi űelni rediteli imájo resen navado, űelam odpojeman méd vu malih trohah na terxiűi predavati; alipà dober űelár more vseli dosta veű za imenitno medno zalogo skerben biti, kak se s' tako nevredno predajo natergavati.

450. *Zakaj?*

Zato, da veűkrat nerodne leta vustopijo, v' kerih on svojim űelam s' kermlenjom na pomou priti more; űi se zato ne bi za potrebno medno zalogo skerbél, bi zo svojo űelno reűo hitro na konec priűel.

451. *Znamo méd, kak ga pri porezavanji od űel doblmo, kyasi zohraniti?*

Mnogi űelári, posebno Poli ino neki Nemci to delajo. Oni razdruxijo medne po-

gače vu pučele ali velike kamene sode. Keri je vu pučelih, se pod iménom pučelni méd predáva; kerí pà je vu kamenih sodih, se za potrební vxitek zohranuje. Ali to pà je ne hvale ino priporoka vredno, kajti méd skos to na svoji vrednosti dosta zgubí.

452. *Kaj ali moremo z' medom delati?*

Moremo ga isceduvati, t. j. od vožjenih trošín, ino vsih drugospolnih delov odločiti.

453. *Kak to opravlamó?*

Operviú razeberemo medne pogáče, si odločimo bele, arjáve ino černe vu zasebne odlóke, ino denemo vsako odlóčo vu njeno lastno posodvo. Tudi odporexemo prazne lexnice, ino vse, kaj bi nam znalo méd onesnaxiti.

454. *Kaj storimo z' belimi mednimi pogáčami?*

Verxemo nje vu veliko cedílo, ali se bolše, vu snaxno platenico, rastiskavamo ino mesimo nje z' leséno xlico, ino pustímo istekoúji méd vu snaxni kameni sod odcediti. Po totemi načini dobimo naj čistési ino naj lepši méd, kerí se imenuje diviúji méd, ino je pred vsakim drugim naj imenitnéši.

455. *Kaj pà vyinimo z' ostanki?*

Ostanke, kerí se jako dosta meda, posebno gosti ino serdečni méd zderxijo, moremo na ognovo toploto postaviti, naj se méd is trojín, satovnic ino voxyenic zmoxe popuno odloqiti.

456. *Kak to opravlamó?*

Mi verxemo tote ostanke vu kamene sode, kerí spodi lukno imájo, ino kera more z' rahlovim ali korkovim xepom (ne pà z' lesénim, kerega vrojina izexéne) dobro zadelana biti, tak da naj menxa sraga meda ne moxe vun teqti. Tote sode postavimo ali vu kružno peq, is kere se je ravno kruh vun vzél; ali nje obesimo vu z' vodo napunen kotel, pod kerega se ogen narédi. Od vrojine vrele vode se rastopí vosek, ino razide méd, teliko hitrej, qi ga z' leséno xlico verlo meřamo. Kda se je cela masa dobro raspustila, vzememo sode is kotla, oddelamo xepno lukno, ino pustímo méd skos platenico vu kamene ali perstene piskre isteqi.

457. *Dobímo méd celo qisti od voska?*

Kerí se odteqe, je celó qisti, zastavijo pà se se ostanki, s' kerimi se enkrat tak delati, ino nje potém vu toqili ali presi moremo istisnuti. Kdo toqila ali prexe ne

imá, zna tekoučo maso vu flanelno torbo ali moyno plateno moŕnjo vulijati, njo zvezati ino na poprek lexeyi gladko oskobleni klopi z' valekom ŕisto istisnuti.

458. *Jeli se vosek po totemi nayini od meda ŕisto odloŕi?*

Ŗe ne celó ŕisto, zato ga moremo s' ŕisto vodo isprati.

459. *Kak dugo pustimo lonce z' medom vu krusni peŕi?*

Znamo nje vun vzeti, kda se je vsa masa vu njih popuno rastopila, ino delamo z' njimi ravno tak, kak zo is kotla vzeti; tudi pà znamo nje pustiti do ohlajenja krusne peŕi, ali do veŕeri znotrah stati. Vosek se zdaj pri ohladovanji loncov sede vu koláŕe zgorah — verh meda plavajoŕ. Méd se potém skos ŕepno lukno istóŕi; vosek pà odvzememo, ino ŕi je na njemi kaj meda, ga z' vrelo vodo pomijemo.

460. *Ŗe imámo drugi nayin méd isceduvati?*

Imamo! mi znamo medne pogaŕe vu kotli krez ogen rastopiti ino raziti pustiti, ino polek tega raspuxeno maso verlo mesamo. Kda je vse rastopleno, kak redka xupa, tè vzememo kotel iz ogná — kajti, ŕi ga predugo na vroŕini pustimo, tè méd

postane arjavi — ino polemo méd s' pundvo vu medne lonce, kerí spodi čepno lukno imájo. Vu totih ga pustímo ohladiti, pà ne celó omerzliti, da tè ne odtéče tak lehkó. Vosek se sede zgorah vu koláq, méd pà skos čepno lukno vu kamene lonce odcedimo.

461. *Kaj pà delamo z' arjavim ino černim medom?*

Popuno vse po ravno onemi načini.

462. *Vu kake sode se zdaj toti isceden méd zohrani?*

Naj bolši sodi za to so kameni s' pokri valom oskerbleni piskri. Kda so celó napunjeni, tè pustímo nje neke dneve stati, naj one sirovine, kere še se zgorah na verhi meda nasedejo, zo xlico znamo odpojemati, potém pà zadelamo pokrivalo s' papirom, naj niedna mravla k' njemi priti ne zmoxe, ino ga zohranimo na hladnemi veter nemi strani.

463. *Na kaj imámo obyinski pri iscedu vanji meda gledati?*

Moremo biti skerbni za vso snago, vse posodve moremo prejdou s' čisto vodo skerbno ino snaxno izmivati ino zabranu vati, naj nikaj mele, kruha, mleka, oceta, i. dr. v. ne pride vu méd, potém moremo

toto delo vu kuhinji pri zapertih oknah opravlati, kajti ovaqi nam medni duh mnoge ucele pripela.

464. *Kaj pa storimo z' ostanke ino odvzetki?*

Ostanke zred neqistimi ali nesnaxnimi mednimi pogaqami, kere smo odvzeli, verxemo vu nekaki sod, vlejemo na vsaki funt blizo 1 bestak vode, ino pustimo vse vkup skoz noq stati, naj se ves med vu vodi odlóqi. Drugi den tote ostanke qisto isprexamo, ino vzememo vodo za ocet ali pivni med, ali jò na ogni ogostimo ino jemlemo za sladje k' hranam, ali za kermo qelam.

465. *K' yemi pohasnujemo med?*

Zdela se jemle od medarov za medno peko, ali medne kolaqke ino vsakotere medne testenice ali opreske, zdela v' apotéki za yraqtvo, zdela za pivni med, medno vino ino medni ocet, zdela za osladovanje šadov ino hran.

466. *Znamo vsaki med k' hranam jemati?*

Ne, temoq moremo ga prejdoq iscediti ino zesnaxiti; kajti naravni med diši po voski, troginah ino satovnicah.

467. *Po keremi naujini se to zgodí?*

To se zna po mnogoterih naujinih zgoditi; naj bolši naujin pà je toti: Mi vzememo n. p. 4 funte dobrega, čistega, xutega, serdečnega meda, ga rastopímo vu kotli na tihemí malemí ogní vu dvema masloma vode. Nató skučemo vu moxári po malih trohah pol funta, na novo dobro oxarjavenega ino pà omerzlenega vogolja is smerekovega lesa, s' telikoto vode pomokroteno, kí se ne kadí na prah, ino ga z' moxarnim pehekóm jako drobno zriblemo. Toto vogolje oplahnemo z' dvema štertakoma vode k' raspuxenemí medí, ino pustimo toto zmexo, na ogní tak dugo tiho kuhati, dokoli je medni duh ne preminul, kaj se vu štertali ali polovici vure zgodí. Da naj is celega k' edhemí funti meda 1 štertak (masel) vode 'vzememo, je vseli pótrebno, kajti bi ováqi k' totemí delí veq vogolja ino tudi veq qasa bilo pótrebno, prej, kak bi duh preminul.

Raspuxen ino svojega duha odvzétí méd izlévamo zdaj na raspresterto debéle, vunatno plato — po iméni moleton ali multun — pervi skos tekóqi méd, kerí se dosta vogelnega praha vu sebi imá, vlévamo ták dugo pà na plato, dokeliq prece čistí ne teqe skos, ino vlevamo potém te-
liko

likokrat pà qisto vodo na vogolni prah, prevéno menje, na enkrat, dokeliq je skos-tekóqi méd xe blizo brezi vsega duha vu zakusanji.

To vse, kaj je skosnateklo, zmešamo merzlo z' jajqovim belakom, kerega smo ravno prejdou z' neqim vode premesali, zmesimo vse dobro, edno med drugo ino pustimo dvakrat naodvréti, dokoli je ne vse celó qisto, ino vlejemo nató skoz ravno tako vunatno plato, skos kero xe se je ne, vogolni prah z' medom vleval.

To qisto nekaj xujkasto mokroto vuvrujemo pri jako tihemi ognji, ino kda je blizo vsa mokrota vuvreta, jò istamávamo s' prevenim mešanjom tak dolgo, dokeliq ena ali druga izvzeta kapla merzla ne ima gostouo dobrega sirupa.

Skos tó dobímo arjavkasti, nekaj po xganemi cukri dušéqi sirop, kerega znamo vsim hranam pridevati, méd kere inda boxni cuker jemlemo.

Qi pà ga hoqemo od osmodnega duha celó qistega iméti, tè moremo z' jajqovim belakom oqisten méd vu kotli ispariti, najmreq kotel z' medom postavimo vu drugi kotel, vu keremi se teliko vode znajde, da kres podeñ znoternega kotla stojí, ino toto

vodo na ogni pà ne pustimo kuhati ali vreti, temou jò prevéno le samo xgeqo zderxímo,

Za toto delo je kotel s' plitvim, podnom naj bolši, v' kerega prevéno le malo na enkrat od meda vlejemo ino ga prevéno mesamo. Tak dobimo sirup, kerí imá xuqkasto farbo, ino je po puno isqisten od vsega neprijetnega duha, ino ga pridévamo hranam, mèd kere inda cukér jemlemo.

468. *Jeli se polek tega ne zgubl dosta meda?*

Tota zguba meda se pri ednemi funti ne skaxe na popune tri lote.

469. *Jeli se ne zna to na bole kratki nauin storiti?*

Zna se, ino sicer na toti nauin: Mi denemo teliko, keliko po lastni voli hoyemo, qistega meda s' polovico vode vu prestrani do tretjega dela z' medom napunen medani kotel na kuhanje, pene, kere se pri tihemi malemi navruvanji nabirajo, pà od qasa do qasa s' cedilno xlico odgrabujemo, ino kuhanje tak dugo ponavlamó, dokeliq se prilejta voda pà ne istama. Toto zdaj qisto tekoqino vlejemo skoz vunatno ali flanelno plato, jò postavimo v' osnaxeni posodvi pà na kuhanje, ino jì pridenemo na 1 funt meda, stiri pune jedne xlice, ali na

mero od pet pintov, veliko pivno steklo puno qiste francoške xganice; zraven qasa pogasnemo v' njej šestkrat goréqo xelézo, edno za drugim, ino jò odtamamo nató tak daleq, dokoli na merzel talér vlejta sraga nikak veq narazno ne teqe. Nató si sade, kere si hoqemo z' medom vudelati, pristavimo, ino nje do slisne gostoqe pri tihemi ogni popuno vukhamo.

470. *Je toti nayin ravno tak dober, kak prvi?*

On je sicer nekaj menje dober, ali méd pà zgubí le svoj lastni duh ino vkus blizo celó, ino z' njim premešana dujota ali aromatina francoške xganice ga odvzeme blizo vsega.

471. *Znamo medi skos pristavo tudi dober duh ino vkus dati?*

To znamo! qi zmešamo n. p. nekaj rozmarinove vode, ali vode, vu kerí je rozmarín odovarjen, v' méd tè dobi-méd skos to duh ino vkus Narbonskega meda; qi pà primešamo medi vode od lipovega cvetja, ali vode, vu kerí je lipovo cvetje kuhano, tè postane med Korsikanskemi medi po duhi ino vkušanji pripodoben. Ravno tak se v' apotekah tudi roxni méd, vijolni méd, bezov méd pripravla.

472. *K' yemi pà nam je medna odteyina ino voda, s' kero smo noxe ino posodve zmivali?*

Za pripravo pivnega meda, mednega vina ino mednega oceta.

473. *Kaj je pivni med?*

Pivni méd je is z' vodo oredkenega meda, skoz naravno vrenje napravljen pittek, ker je Prajzotn, Polom, Rusom ino tudi drugim narodom jako oqerstveqo pitje.

474. *Kak se toti pivni med naredi?*

Vzememo si pri odcedovanji meda ostanóqe troxíne, verxemo nje vu posodvo, ino vlejemo krez nje vodo, naj ves vu njih se zñajdliv méd rastopímo ino ispoperemo, za tega volo pustimo vodo eden ali dva dneva verh totih troxín stati, ino se pilejemo tudi vso ono vodo, s' kero smo medne noxe ino posodve mivali, ino njo zadniq, is troxinja skos sukнено plato precedímo. Qi se zdaj ne imá tota voda dostojne sladkoqe, tè se teliko meda pridenemo, da bode zadosta sladka.

475. *Jeli za to ne imámo pripravlene mere?*

Pride vse na tó, jeli bi pivni méd mogel meyen ali slabi biti. Neki medári raqunijo na $2\frac{1}{2}$ funta meda, 16 funtov

vode. Ino se pa drugi jemlejo za mero novo zneženo jajce; qi jajce vu, z' vodo oredkenemi medi tak plava, ki ga zgorah teliko, kak sreberni groš, vun viditi znamo, të je tota medna voda se zadosta sladka. Naj bole pa to razloqimo skoz vukusanje, najmreç keliko bole sladka je voda, teliko bolši bode pivni méd.

476. *Kak delamo pivni med se dale?*

Sperviç naredimo medno vodo vu kotli na vrenje xgeço, nató njo skos sito precdimo ino pustimo ohladiti. Potem skušavamo z' jajcom ino pridevamo — tak dugo, kak se jajce pod vodo pogrozava — teliko meda, dokeliç jajce na grošovo velikoto vun ne gleda. To se zgodí na toti naçin: Vzememo neke pinte od medove vode, ino prilejemo blizo 1 pint ali se veç meda, postavimo posodvo krez ogen ino njo oxgeçimo do vrenja, tak da se méd popuno zmeša z' vodo, ino se nikak veç na poden ne sede. Od tega vlejevamo zdaj k' medni vodi teliko, dokoli na skušavanski vagi ne vidimo, ki je ne premoçen, ne preslabi. Nató postavimo vso toto medno vodo krez ogen ino jò pustimo kuhati. Kak hitro zaçne vreti, denemo noter tote zeline, kere vu plateno mošnjo s' çistim prodnim kamnom, naj se zeline na poden po

grozijo, ino sicer po toti telikosti. Na dve vedri ali 80 pintov medne vode 3 pune pevice hmela, blizo ravno teliko suhega salviana, 6 lotov dobromislike, 3 lote betonie, 12 lotov Benediktovega korenja, 1 lot bele ahilke, 1 lot xute ahilke, 1 lot angeliqnega korenja, 1 lot smole, 1 lot koriandra, ino 1 puno pexico lenovega semena. Vse to pustimo z' medovo vodo blizo pol vure kuhati, ino odjemavamo zmes tega pene s' prebito ali cedilno xlico tak dugo vkraj, dokeliq se nikaj veq pen ne dá viditi. Potem vlejemo medno vodo skos suk-neno plato vu posodvo, naj se ohladí, ino nató pá jò stojimo vu puqel, vu keremi je prejdoy vino bilo, ino jò v' klet spravimo. Moremo pá si neke herganje tote medove vode za dolev zaderxáti. Vu kleti se obésimo dva kvinta cimota ino ravno teliko klincov, obóje debelo skuqeno, ino vu plateno hadrico zvezano skos pilko vu puqel. Tu zaqne toti pivni méd po nekíh dnevih vreti, ino izmetáva vso gnusobo ino nesnago skos pilkno lukno. Tak ostáne skoz — 12 tjednov lexáti, ino vsaki tje-den dvakrat ga dolejemo. Kak hitro vreti henja, vzememo aromavno maqinbo vun, ino puqel zapilkamo, ino ga pustimo skoz 8 — 9 mesecov lexáti. Či pá se z' vren-

jom le ne henja, tè ga vu drugi pučel pretočimo. Toto pretočenje se zna nekokrat zgoditi, zadniq pa ga stočimo vu herganje, ali lastne medne stekle, kaj pa, naj nam njih dosta ne raspoka, se pod devetimi meseci ne sme zgoditi. Vu totih herganjah se zderxí jako dugo, ino biva, keliko staréši, teliko bolši.

477. *Jeli ne škodi pivni méd zdravji?*

On je jako zdrav pitek, posebno za suhotnike; le moremo pri njegovemi delanji na zdravje vse vročinske aromatne začinbe vkraj pustiti.

478. *Vu čemi se zaloyi medno vino od pivnega meda?*

Vu tém, ki se iz naj čisterega belega meda ino vu vekši moči pripravla.

479. *Kak delamo medno vino?*

Pustimo 40 pintov čiste tekoče vode vu kotli krez ogen vréti, pridenemo, kaké hitro se kuhati začne, 20 funtov naj čisterega belega meda, ino pustimo oboje vkup tri vure dugo pod verlim odpenovanjom kuhati. Zmes totoga časa pa kuhamo tudi masno puno roko hmela vu dvema pinto-
ma vode. Či se voda preveč vukuha, tè moremo toto odkuho z' medno vodo is kotla dostaviti. Kda se je tak dobro tota,

kak tudi ova voda tri vure kuhala, pustimo ogen vugasnuti, ino oboje vkup vu leseni posodbi ohladiti. Zdaj pridujemo dve puni xlici dobrih belih kvasenic ali droxi, ino zlejemo toto zmeso vu pučelek. Tudi pa si zaderximo od medne vode neke herganje za dolev. Pučelek spravimo nató v' klet. Tu vino zaqne vreti, ino izmeqe poqasem vso nesnago. Po preminoqih šestih tjednih ga pretoqimo na drugi pučelek. Toto pretoqenje se more se dvakrat, vsakokrat po štireh tjednih zgoditi, pučelek pa se more vsakokrat od vu herganjah zaderxane medne vode doléti. Kda smo ga zadniq tretjokrat pretoqili, te zvéxemo klince, kardamomen, gruxiqno cvetje, ino beli imberk, od vsakega i kvint, vse vkup debélo skuqeno, vu plateno hadrico, ino obesimo to na niti vu pučel, kerega potém terdno zapilkamo. Tak ostane vino skoz leto ino den lexáti, ino keliko duxe lexí, teliko bolšo biva. Zadniq ga vu herganje pretoqimo, ino nje dobro zadelane ino zasmolene, vu kleti zohranujemo.

480. *Kak se dela medni ocet?*

Is celega ravno tak, kak pivni méd. Mi vzememo k' tem odtekoqni med, isprezane troxine ino vse, kaj ne hoqemo k' pivnemi medi vzeti, denemo to v' posod-

vo, vlejemo xgeŕo vodo gor, ino pustimo skoz nou stati, naj se vsa tekoŕa popuno ispotegne. Potém delamo s' tim ravno tak, kak s' pripravo pivnega meda, le ki hmela ino vse druge aromatne zaŕinbe ne pride-nemo. Vse pride na sladkoŕo. Keliko bole sladka je voda, teliko bolŕi bode ocet. Kda imámo vse vkup, tē vlejemo to skos su-kneno plato vu veliki ocetni sod, ino po-tém ŕe pridenemo nekaj kvasa, ali kruhove skornje, kero vu vinskemi oceti namoŕimo, ino mnogoterokrat pà posuŕiti pustímo, ino sod postavimo na topel kraj, na peŕ ali na sunce. Hitro se prevzeme vsa voda na ki-selino. Ino toti ocet premaga na ostrini ino prijetnosti vse druge ocete.

481. *Kaj pà storimo z' ostanoyimi medni-mi trosinami?*

Da blizo is samega voska obstojijo, zato nje verxemo k' praznim vosŕenim po-gaŕam ino nje s' totimi isprexamo.

482. *Kda moremo toto delo opravlati?*

Zraven ali kuŕasi po odcedovanji me-da; kajti ŕi vosŕenice neki ŕas lexati pus-timo, tē se naredijo vu njih mnogi ŕervi ino druge xixale, keru nje zgrizejo ino po-jejo. —

583. *Kero orodje nam je polek tega potrebno?*

Kotel, vreče, keliko mogočno, is konopelnega pa ne pregostega platna, leséna xlica, močna preša, neke leséne posodve, ino perstene ološane skledice.

484. *Kaka je vosyéna preša?*

Njeno kakost vidimo v'obraznemi raskazi Nr. 10. Po temi naqini si vosyeno prešo z' malimi penezi lahko naredimo. Ino ona je po totemi raskazi naj priliqneša.

485. *Jeli se znajde se vey spol vosyenih pres?*

Znajde se jih, najmrey z' valeki méd dvema klopama. Ino tudi z' dvema perayama, ali roqnima lopatama; alipà one so menje priliqne, ino zato menje priporoqitne.

486. *Kak se pri voseyni presi zaderxavamo?*

Sperviy napunimo kotlov spodni tretji del z' vodo ino ga postavimo krez ogen. Kotel pa more teliki biti, ki ga zmoxemo iz ogná zdignuti, k' presi nesti ino rastoplén vosek tam vu platenico vleti. Kak hitro je voda oxgeyena, meyemo pomalem vosyénice, ino trosine noter, dokeliq je kotel ne blizo pun. Celó punega ga ne smemo nametati, kajti vosek lahko prek gre.

Zmes űasa, kda se vosek vu kotli rastáple ino mēd vodo rastekuje, ga z'leseno xlico prevéno mesamo. On zaűne potēm vreti ino se kuhati. Polek tega moremo vso paznost iméti, naj ne bode prek űel, kaj z' malim prilevanjom merzle vode naj hitrej zabranimo. Kda je vse raspuxeno ino razlojeno, vuzdignemo kotel iz ogná ino ga nesemo vu prešo.

487. *Kaj moremo zdaj pri presi delati?*

Platenica, skos kero hoűemo vosek prešati, more prejdou vu vodi namoűena, ino vse posodve, kak tudi presa z' vodo zmíta ino omokrotena biti, naj se vosek na njo ne prejimle, temoű se lahko dá odlusovati. Platenico denemo vu tvorilák, kerí spodi okoli sebe imá veliki izrezek ali jarek za odtok voska, ino kda vosek vu platenico vlejemo, njo z' nitjo zavexemo, na toto zvezano platenico denemo tvorilni sir, ino verh njega kuű, ino zaűnemo prešo goniti. Kda je vekši del voska istekel, tē odgonimo prešo, spopravimo platenico, ino űe enkrat presamo, ino űe tudi veűkrat to vűinimo, dokoli nikaj veű voska ne teűe. Ispresano satovje denemo vu posebno posodvo, ino ga vu gomolice stisnemo.

488. *Kam pà teçe ispresan vosek?*

Pod presnim xlebom se znajde sod, ker je na en tretji del z' merzlo vodo nalejt, vu kero odtekoqi vosek teçe.

498. *Moremo pri presanji hitri biti?*

Sperviç moremo preso le pomalem zaçeti goniti, naj se vu platenici zapert zrak pomalem istisne, ovaqi bi se nam platenica razderla; ino obçinski moremo vso presanje pomalem, ne naglo temoç le poçasem vekço moç nasiluvati. Ino qi dosta voçenic imámo, tè moremo kotel z' njimi veçkrat napuniti ino tudi kuhanje ino presanje veçkrat spoçeti.

490. *Kak spodobimo ispresan vosek vu koláye?*

Ispojemlemo ga is sodov, vu kerih na vodi plava, zdela z' rokami, zdela s' cedilom, ino naj ga nikaj ne zgubimo, izlévamo vodo skos sukнено plato, na kerih vse voçene trohe lexati ostanejo. To vse vkup verxemo, vu kotel, kerega smo prejdou pà zesnaxili, ino kerega poden smo le z' malo vodo polejli, ga postavimo na vogolni ogen, naj se vosek vu njemi rastopí. Kda je ves vosek razizel ino tekou postal, odzdignemo kotel iz vogolnega ogná, ino ga pustímo kratki ças — blizo 10

minot dugo — stati, naj se nesnaga na poden sede, ino vlejemo nató vosek vu loxane perstene ali porcilanate skledice, kere prejdou z' merzlo vodo izmijemo, naj se vosek po ohladienji lahko odlugi. Tote skledice postavimo na mizo, ino kda se pene ino mehiri, ker zgorah plavajo, s' kositarno xlico na krajec dovodijo ino odjemlejo, nje pustimo tu mirno stati, dokoli se vosek ne omerzne ino popuno terdi postáne; tè ispojemlemo kolačke, odstruxemo vso na njih pikéyo nesnago, cvetno melo ino kaj se kde spodi naloví, ino ga nató ali predamo, ali na lastno potrebo zobranimo.

491. *K' yemi nam je vosek?*

Mi delamo iz njega voxyéne sveçe, luqnice, ino voxyene omotke, voxyeni papír, ino voxyene table, ocepni vosek ino vsakotere flastre. Modelniki spodobuvajo iz voska vsakotere obraze ino figure, podobe, lile ino dexéle. Tudi davamo voski mnogotere farbe, ino delamo iz njega peyatni vosek, tudi ga jemlemo gostokrat za voxyenje qrevlov, xolnov, hixnih podov ino dosta drugih reyi.

492. *Kak oberremo voxyeno xuto farbo na belo?*

To se zgodí skos pleho na sunci.

493. *Kak plehamo vosek?*

Mi rastopimo vosek vu kotli na vogolnemi ogni, nató namoujimo blanjice ali strežne deske, kere smo prejdou vu merzli vodi namoujili, ino premojili, vu vosek, ino vosek se na nje naloví. Či nje hitro pà ispotegnemo, ino na njih viséji vosek oterditi pustimo, tè se on vu tenkih listih odlužuje. Tote rastegnemo ino nadevamo na mokro sukneno plato, nje denemo na sunce ino polevamo dostakrat z' merzlo vodo. Či je njilov eden stran zadosta beli, tè nje oberujemo ino tudi na drugemi strani plehamo. Kda so preci veliko beloto dobile, tè nje pà rastopimo, ino z' nimi delamo kak prejdou, že dva-, tri- ali večkrat. Skos to dobí vosek lepo belo farbo, kero na vožjenih svečah vidimo.

494. *Kda se nam vosek naj bolše spleha?*
Vu meseci Junii,

495. *Kak delamo svečnice ali lučnice is totega voska?*

Mi nje vlejavamo ali vu modlih, ali nje namačemo na tahet, ino nje delamo ednako liki lojene sveče.

496. *Kak delamo vožjene omotke?*

Kda je vosek rastoplen ino z' nejim terpentina — naj xilav postáne — preme-

ran, ga vlejemo vu posodvo, kera je zo
 suknom omotana, naj se prehitro ne ras-
 hladí. Potek si postavimo mizo, na kerí je
 kotlena pľata z' nekimi okroglimi vekšimi
 ino menšimi luknami, potém kak bi voš-
 ŕení omotki drobni ali debéli mogli biti,
 pridelana. Na mizi stoji kolovred, motovilo
 ali bobén. Zdaj verxemó tahet vu vosek,
 ino vosek se naloví; nato eden konec vun
 potegnemo, ga vlečemo skoz lukno na
 plati, ino na motovilo namotamo. Naj voš-
 ŕenim omotkom pomalem dostojno debe-
 loto damo, zato toto tahet z' edne moto-
 vile odmotamo ino pá skos posodvo, vu
 kerí je vosek, vlečemo, ino na drugemi
 strani skoz vekšo lukno vlačne plate poteg-
 nemo ino na drugo motovilo namotamo,
 kera prvi naproti stojí. Toto sem- ino ta-
 motauje voščenega taheta storimo teliko-
 krat, dokeliq ne ima dostojne debelote za
 delanje omotkov. Zadnij toto ovoščeno ta-
 het skoz mokro gobo potegnemo, ino ji
 damo skos to gladdkoto ino lesnošo. Vu fa-
 brikah se znajde za to lastna delna miza,
 na kerí stojita dve motovili, med motovi-
 lama pá z' rastoplenim voskom napunena
 posodva, ino pod njo pundva z' xarjavim
 vogoljom, na desnemi ino levemi strani pá
 je vlačna plata napostavlena.

497. *Kak si naredimo ocepni ali drevni vosek?*

Imamo za to mnogotere navuke, oni pa se izidejo vsi na edno reč. Najprej mi pustimo pol funta voska, pol funta smole, štartal funta nesolenega putra vu lonci na vogolnemi ognj rastopiti, vzememo nató lonec iz ognja, ino prilejvamo pomalem mēd prevenim mešanjom štartal funta drevnega olja. Potem pa vse denemo na vogolni ogen, ino vse dobro premešamo z' leséno xlico. Zmes tega raspustimo vu pis-kriqi štartal funta ovčove masti, ino kda je xe tekoča, jò skos sukneno plato prilejemo ino dobro vumešamo. V' onemi pis-kriqi pustimo zdaj tudi štartal funta terpen-tina z' naj skerbnesim prigledom, kajti hi-tro ogen vloví, na vogolnemi ognj rasto-piti, ino ga tudi v' ono zmešo zmešamo. K' tem se zadniq pridenemo 1 skrupel, bele smole ino ravno teliko mire, oboje skučemo na drobniqki prah, postavimo lo-nec pa na ogen, ino zmešamo celo zmeso jako dobro, jò vlejemo vu skledo, puno merzle vode; ino jò zmesimo v' njej se tudi z' rokami. Zadniq, kda je toti vosek ohlad-jen, ga zvalamo vu ragle, ino na hladne-mi strani. Zohranimò za predajo ali lastno potrebo.

498. *Kak si pripravimo vosek, naj bi z' njim pohistvo vosyli?*

Vu dvema šestaka dexove, snexne ali potoqne vode tri lote qresnjovega kecmecca tak dugo kuhamo, dokeliq se je ne to vse razloqilo ino do polovice vukuhalo. Potém vlejemo to skos tenko platenico, ino po totemi naqini vso nesnago odloqimo. Nató nastruxemo tri lote voska vu toto raspušo, postavimo pisker pà k' ogni, ino kda je vosek celó razixel, se pridenemo tri lote tenko nastrugane xajfe. Kak hitro se xajfa raspustí, se stovarši vse vkup na redko kaxo, kera pri omerzlenji gostexa postane. Toto maso donaxamo z' vunatnimi kerpami na pohistvo, ino nje z' njo glodamo. Ona odvzeme vso nesnago ino dá pohixnim reqam lepo lesnúqo. Drugi raspustijo vosek na toto delo s' terpentinom; alipà zgorni napovedan naqin je dosta bolši, da masa ne imá silnega duha po terpentini.

499. *Kak si pripravimo iz voska dobro qrevelno ino solno vosyilo?*

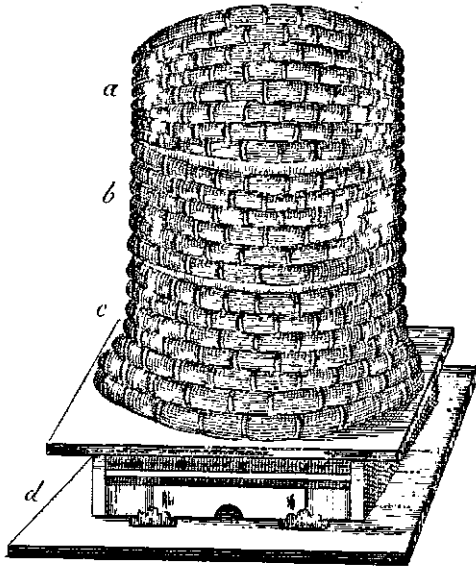
Mi smemo k' ravno popisani masi le zadostno kelikoto zexganega slonokostja, frankofurtnega qernila ali sovojovih sáj primexati, tè dobímo naj bolšo qrevelno ali solno vosyilo, kero leder dela mehkek, vu-

gibliv ino lesnoqi, ino tudi farbe ne od-
puxa.

*500. K' yemi pa so gomole, kere si is pre-
sanih vosyenic, trovin ino satovnic na-
tisnemo?*

Mi jemlemo nje za glodanje hixnih
reqi, za flastre, za kadenje pri dravnatih
ino drugih boleznah. Tudi nje v' ocet ino
xganico namocene vexemo xivini na izver-
xene ali previnjene telne vude ino stiske,
Tudi je dobro z' njimi otecene telne strane
kaditi.

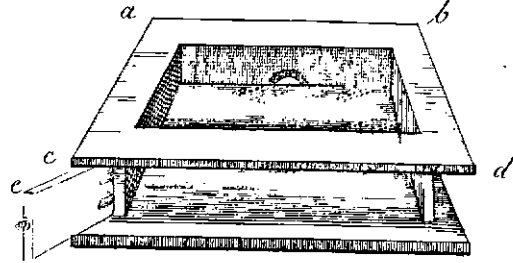
Obraz 1.

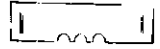
Obraz 6. Obraz 7. Obraz 2.

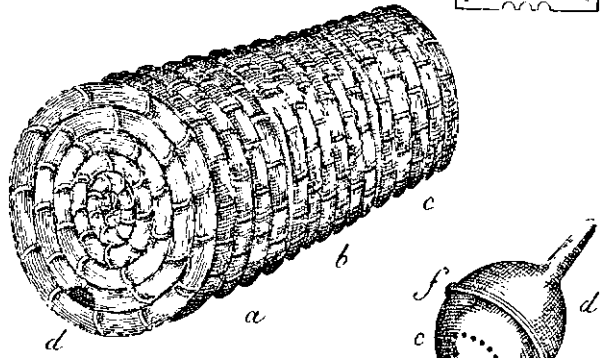
Obraz 3.

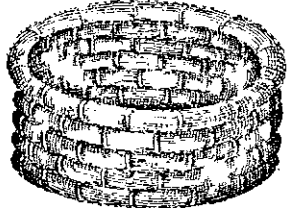
Obraz 4.

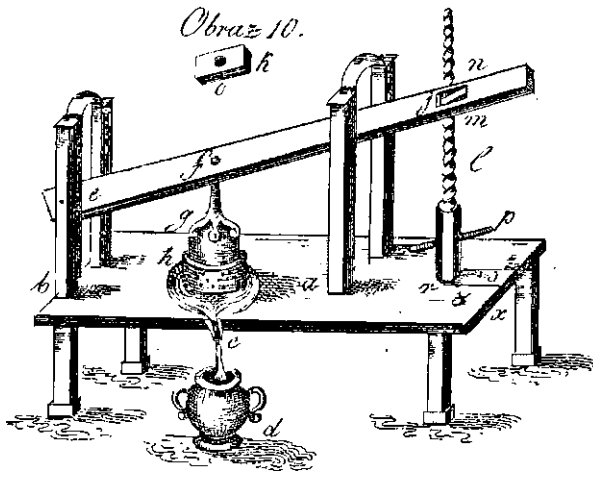
Obraz 5.

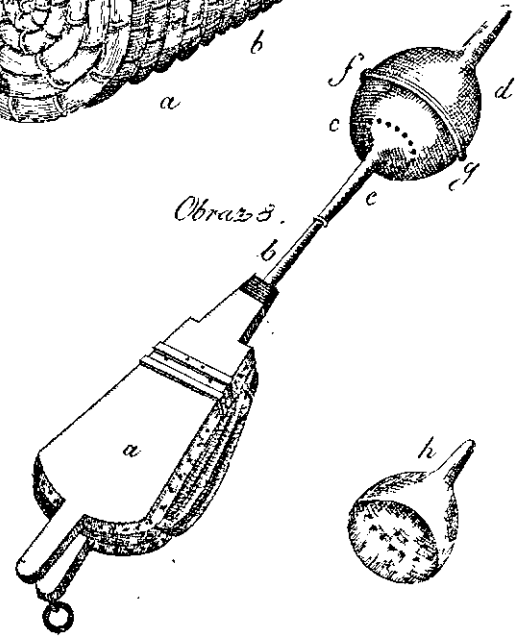
Obraz 9.

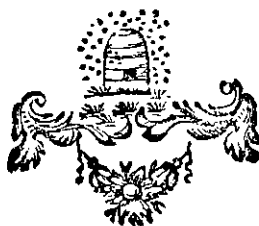

Obraz 10.

Obraz 8.

S' PISMENCAMI
pokojnega Andraša Lajkama naslednikov
vu Gradci.